

รายงานการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาคูและโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์	ชาญวิชัย
รองศาสตราจารย์วิราพร	พงศ์อาจารย์
อาจารย์ ดร.สุขแก้ว	คำสอน
อาจารย์เตือน	แพ่งวังทอง
อาจารย์ชญานิษฐ์	ศศิวิมล

โดยความร่วมมือระหว่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

โรงเรียนบ้านปลักแรด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

โรงเรียนวังพิบูลวิทยศึกษาศา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ชื่อผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย	
คณะผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์วิราพร	พงศ์อาจารย์
	นายเคื่อน	แพ่งวังทอง
	นางชญาณิชจุ์	ศศิวิมล
	ดร.สุขแก้ว	คำสอน
ปี	2547	

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครู สร้างรูปแบบการพัฒนาครู พัฒนาครูและโรงเรียนตามรูปแบบ ในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านปลักแรด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และโรงเรียนวังพิศุทธิวิทยศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งมีการดำเนินการตามขั้นตอน โดยเริ่มจากการเตรียมการ มีการศึกษาบริบทของโรงเรียน การสร้างความเข้าใจและปรับกระบวนทัศน์ กำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สร้างรูปแบบการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบ ประเมินติดตามและสรุปผล

การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดำเนินการโดยใช้วิธีศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประชุมระดมสมอง ยกร่างมาตรฐาน วิพากษ์แล้วนำมาปรับปรุงเป็นมาตรฐานที่สมบูรณ์ ส่วนการเลือกประเด็นการพัฒนาใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน – จุดแข็ง (SWOT) นำมาเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ แล้วนำจุดอ่อนมาเป็นประเด็นการพัฒนาตามมาตรฐานครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานครูด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงการฝึกประสบการณ์

ตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ในคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูยังได้กระบวนกรวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (PAR) รวมทั้งการทำงานที่ครบวงจร (PDCA) ไปใช้ในวิถีทางของการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ABSTRACT

Project Title : A Research for Development Teachers and Teacher Professional Development School , Pibulsongkram Rajabhat University.

Research Team : Assistant professor Apivant Chanvichai
Associate professor Wiraporn Pongajarn
Tuan Pangwangtong
Chayanit Sasiwimol
Sukkeaw Kamsorn , Ed.D.

Year : BE. 2004.

The purposes of this research were to study problems and teachers' need assessment to develop the teachers, to construct developmental model, to develop the teachers and the school according to child-centered learning and practicum in teaching profession, which ready to be a Teacher Professional Training School of Rajabhat Pibulsongkram University.

Participatory action research was used to study at Plak Raed School and Wangphikun Wittayasueksa School, the office of Phitsanuloke Educational Service Area Zone 1 and 2 respectively. The study process in this research was school context study, paradigm shifting, school standard regulation, construct the development model, implement these model, monitor and evaluate these model with summarize the result of implementation.

The process of school standard regulation were the documents and related research study, brain storm conference, school standard drafted, draft criticized then improved to complete school standard. SWOT analysis was used to select development items and followed by construct the development model which consist of performance indicators, development practice as well as assessment practice throughout the processes.

The results of this research were as followed.

1. School standards have four aspects as teacher, administrator, community and student aspect. The teacher aspect has four standards (14 performance indicators) as moral ethic and teacher spirit, ability in child-centered learning management, responsibility by knowledge and ability, and ability in teacher professional practice mentor. The administrator

aspect has seven standards (32 performance indicators) as organization management and structure administration , community relationship , child - centered learning management , moral and ethic of administrator , leadership of administrator , appropriate curriculum and instructional media , and administration ability in professional practice unit. The community aspect has one standard (2 performance indicators) as support and promotion from community. The student aspect has seven standards (22 performance indicators) as desirable moral and ethic of student , ability in analytic and creative thinking , necessary knowledge and skills , learning appreciation and self studying skills , team work skills , well physical and mental health , and arts music and sports appreciation.

2. The results of development on teacher professional development school. It was found that schools which were in this project had awareness and cooperation in teacher and school development till the schools became to good model for child - centered learning management and had readiness to be teacher professional practice unit according to its discipline. Eighty percents of teachers had ability to propose self development project by choosing instructional technique in from of child - centered which had effective result. For teacher development as mentor , it was found that they had ability in learning supervision by cooperation with teaching practice students and managed the learning in from of community based as in direction of manual of the Faculty of Education , Pibulsongkram Rajabhat University. In addition , administrators and teachers had accepted participatory action research and PDCA cycle for sustainable practice in school.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามฉบับนี้ เป็นโครงการวิจัยที่ 3.1 ของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในท้องถิ่น ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ปีงบประมาณ 2547 จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อาทิ อธิการบดี ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและบริการทางวิชาการ และคณบดีคณะครุศาสตร์ที่ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงขอขอบคุณคณาจารย์คณะครุศาสตร์และนักศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตรกร ตั้งเกษมสุข จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี และอาจารย์พิทยา วงษ์ยอด ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 ที่เป็นวิทยากรให้ความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร คณะครูและโรงเรียนบ้านปลักแรด สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และโรงเรียนวังพิรุณวิทยศึกษ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยเฉพาะผู้แทนโรงเรียนที่ร่วมเป็นคณะกรรมการการวิจัยของโครงการฯ โรงเรียนละ 5 ท่าน รวมทั้งบุคคลอื่นๆ และหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้การทำวิจัยครั้งนี้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์และความกรุณาของทุกท่านที่กล่าวข้างต้น จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญแผนผัง / แผนภาพ / แผนภูมิ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
การปฏิรูปการเรียนรู้	7
การผลิตครู	14
การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	20
แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	25
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บริบทของโรงเรียนร่วมวิจัย	41
โรงเรียนบ้านปลักแรด	41
โรงเรียนวังพิศุภวิทยศึกษ	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
ขั้นตอนการวิจัย	56
การเตรียมการ	56
การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	58
การวางแผนพัฒนา	60
การดำเนินการพัฒนา	61

สารบัญ (ต่อ)

	การประเมินผล	68
บทที่ 4	ผลการวิจัย	70
	มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	71
	แผนพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	80
	ผลการวิจัย	84
	โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	84
	โครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	95
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย ข้อเสนอแนะและบทเรียนที่ได้จากการวิจัย	120
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	120
	พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย	120
	วิธีดำเนินการวิจัย	120
	สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	121
	ข้อเสนอแนะ	126
	บทเรียนที่ได้จากการวิจัย	127
บรรณานุกรม		
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ / วิทยากร	
	ภาคผนวก ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	
	ภาคผนวก ค. กำหนดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
	ภาคผนวก ง. ภาพถ่ายกิจกรรมในการวิจัย	
	ภาคผนวก จ. รายชื่อคณะกรรมการวิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลบุคลากร โรงเรียนบ้านปลักแรด	44
2	จำนวนนักเรียน โรงเรียนบ้านปลักแรด ปีการศึกษา 2546	46
3	ข้อมูลบุคลากร โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษา	50
4	จำนวนนักเรียน โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษา ปีการศึกษา 2546	51
5	แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอก โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษา	53
6	ข้อมูลผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา เรื่อง บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	73
7	ข้อมูลผู้เข้าร่วมประชุมวิพากษ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	77
8	จำนวนและร้อยละของครูที่เข้าร่วมการอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	84
9	เทคนิควิธีสอนที่ครู โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	85
10	เทคนิควิธีสอนที่ครู โรงเรียนบ้านปลักแรดใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	86
11	ผลการประเมินแผนและการจัดการเรียนรู้ของ โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษา	88
12	ผลการประเมินแผนและการจัดการเรียนรู้ของ โรงเรียนบ้านปลักแรด	89
13	ผลการประเมินรายงานและเพิ่มสะสมงานการพัฒนาตามโครงการของ โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษา	91
14	ผลการประเมินรายงานและเพิ่มสะสมงานการพัฒนาตามโครงการของ โรงเรียนบ้านปลักแรด	92
15	ข้อมูลผู้เข้าร่วมวิพากษ์คู่มือ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู	102

สารบัญแผนผัง / แผนภาพ / แผนภูมิ

แผนผังที่		หน้า
1	เขตบริการของโรงเรียนบ้านปลักแรด	42
2	แผนผังโรงเรียนบ้านปลักแรด	43
3	แผนผังโรงเรียนวังพิกุลวิทยศึกษา	49
แผนภาพที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ของท้องถิ่นกับคุณภาพการศึกษา	74
2	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้	74
3	องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้	75
แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2	การใช้โรงเรียนเป็นฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	32
3	ความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนา นักวิจัย และชาวบ้าน ก่อนและหลังการวิจัย แบบ PAR	34

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลได้แถลงนโยบายด้านการศึกษาต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2544 ว่ารัฐบาลมุ่งมั่นที่จะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546) และรัฐบาลยังได้กำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามนัยเบื้องต้น ครูเป็นกลไกหลักที่จะผลักดันให้เป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอมรวชิษฐ์ นาคทรพรพ ที่กล่าวว่า " การผลิตและพัฒนาครูรุ่นใหม่ ตลอดจนครูประจำการกว่า 400,000 คนทั่วประเทศ จะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นจริงขึ้นมาได้ " (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543)

สืบเนื่องจากการผลิตครูที่ผ่านมา ผลผลิตไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ขาดความรู้ที่ลึกซึ้งทางวิชาการและไม่เชี่ยวชาญในการปฏิบัติ และด้อยในคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพครู ทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวังเท่าที่ควร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้เสนอนโยบายและมาตรการในการผลิตครูแนวใหม่ โดยเสนอให้กระบวนการผลิตครูต้องใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้นเป็น 5 ปี โดย 4 ปีแรก จะศึกษาทางวิชาการพร้อมกับการฝึกปฏิบัติทางวิชาชีพครู และทดลองปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาอีก 1 ปี ในกระบวนการผลิตครูที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมนี้อาจจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ที่แท้จริงในวิชาชีพครูและมีแหล่งฝึกปฏิบัติการสอนที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543)

ครูในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในขณะเดียวกัน ครูก็ต้องได้รับการพัฒนาตามหมวด 7 มาตรา 52 ที่กำหนดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตอบสนองการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวการปฏิรูปที่กำหนดไว้ได้ ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องก็ตาม ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาครูให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

ในการผลิตและพัฒนาครูให้ได้ครูแนวใหม่ และพัฒนาครูให้เป็นครูวิชาชีพนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาบันผลิตครู โดยมีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โดยเริ่มจากการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการปรับปรุงกระบวนการและผลผลิตซึ่งสามารถ

บูรณาการการผลิตและพัฒนาครูให้เป็นกระบวนการเดียวกันได้ กล่าวคือ นอกจากสถาบันผลิตครูจะต้องปฏิรูปโครงสร้าง การบริหารจัดการ หลักสูตร คณาจารย์ แหล่งการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเฉพาะในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา จำเป็นจะต้องมีแหล่งฝึกประสบการณ์ และครูที่มีคุณภาพสามารถเป็นแบบอย่าง และเป็นแหล่งเรียนรู้ภาคปฏิบัติของนักศึกษา ด้วยความจำเป็นดังกล่าว สถาบันการผลิตครูและสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพครูในรูปแบบโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีหน้าที่ร่วมผลิตในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและพัฒนาครูประจำการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น

การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูนั้น จากการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาพบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นกระบวนการพัฒนาที่ใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาเป็นตัวตั้ง และวางระบบร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา พร้อมทั้งร่วมกันวางแผนดำเนินการพัฒนา / แก้ปัญหา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล และสรุปผลการวิจัย นำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหา / พัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาและสถาบันผลิตครู ที่จะต้องร่วมมือกันทุกขั้นตอนของการวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ จึงจะทำให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืนในการพัฒนาโรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ คือ จังหวัดพิษณุโลกและสุโขทัย พบว่า โรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และ โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษ อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ได้ยอมรับหลักการและเห็นความสำคัญที่จะได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งด้านการผลิตและพัฒนาครู และตระหนักในความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานผู้ผลิตครูและผู้ใช้ครู จึงสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามพิจารณาแล้วเห็นว่า โรงเรียนทั้ง 2 แห่ง เป็นไปตามเกณฑ์ของโครงการจัดตั้งโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของกระทรวงศึกษาธิการ

จากการศึกษาเอกสารในการประเมินตนเอง และรายงานการประเมินภายนอกของโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง การจัดให้มีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน อาทิเช่น ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีจำนวนครูเพียงพอ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งการได้รับความร่วมมือจากชุมชน แต่ในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ยังมีการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย มีการพัฒนาสื่อไม่ชัดเจน ขาดความเชื่อมโยงในการจัดหาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน รวมถึงการประเมินผลไม่เป็นไปตามสภาพจริง สำหรับในด้านการเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและโรงเรียนขาดการมีส่วนร่วม

ตั้งแต่การทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้ส่งผลต่อกระบวนการฝึกปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามแนวเดียวกัน และส่งผลต่อนักศึกษาที่ไม่ได้รับโอกาสในการได้แบบอย่างที่ดีจากอาจารย์พี่เลี้ยง รวมทั้งยังไม่มีมีการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาปรับปรุงระบบและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

ดังนั้นคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จึงร่วมมือกับโรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษ อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยเน้นการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความพร้อมที่จะเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงของนักศึกษา และพัฒนาโรงเรียนให้เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
3. เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูในด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 35 คน และครูโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษ อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 14 คน

2. ประชากร

ประชากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษ อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 และคณะผู้วิจัย คณาจารย์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นำข้อมูลที่ได้มาสร้างรูปแบบการพัฒนาครู และพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูทั้งสองด้าน

4. ขอบเขตของพื้นที่การวิจัย

พื้นที่เป้าหมายที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และโรงเรียนวังพิรุณวิทยศึกษาศาสตร์ อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

5. ขอบเขตของเวลาทำการวิจัย

ใช้เวลาในการทำการวิจัย 9 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2547

นิยามศัพท์เฉพาะ

คณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียน หมายถึง บุคลากรที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย โรงเรียนละ 5 คน และคณะผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก จำนวน 5 คน มีหน้าที่ในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

การพัฒนาครู เป็นกระบวนการในการพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เป็นคู่มือที่แบ่งเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นำเสนอแนวคิด หลักการ และแนวปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่เลี้ยง และตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของอาจารย์ที่เลี้ยง

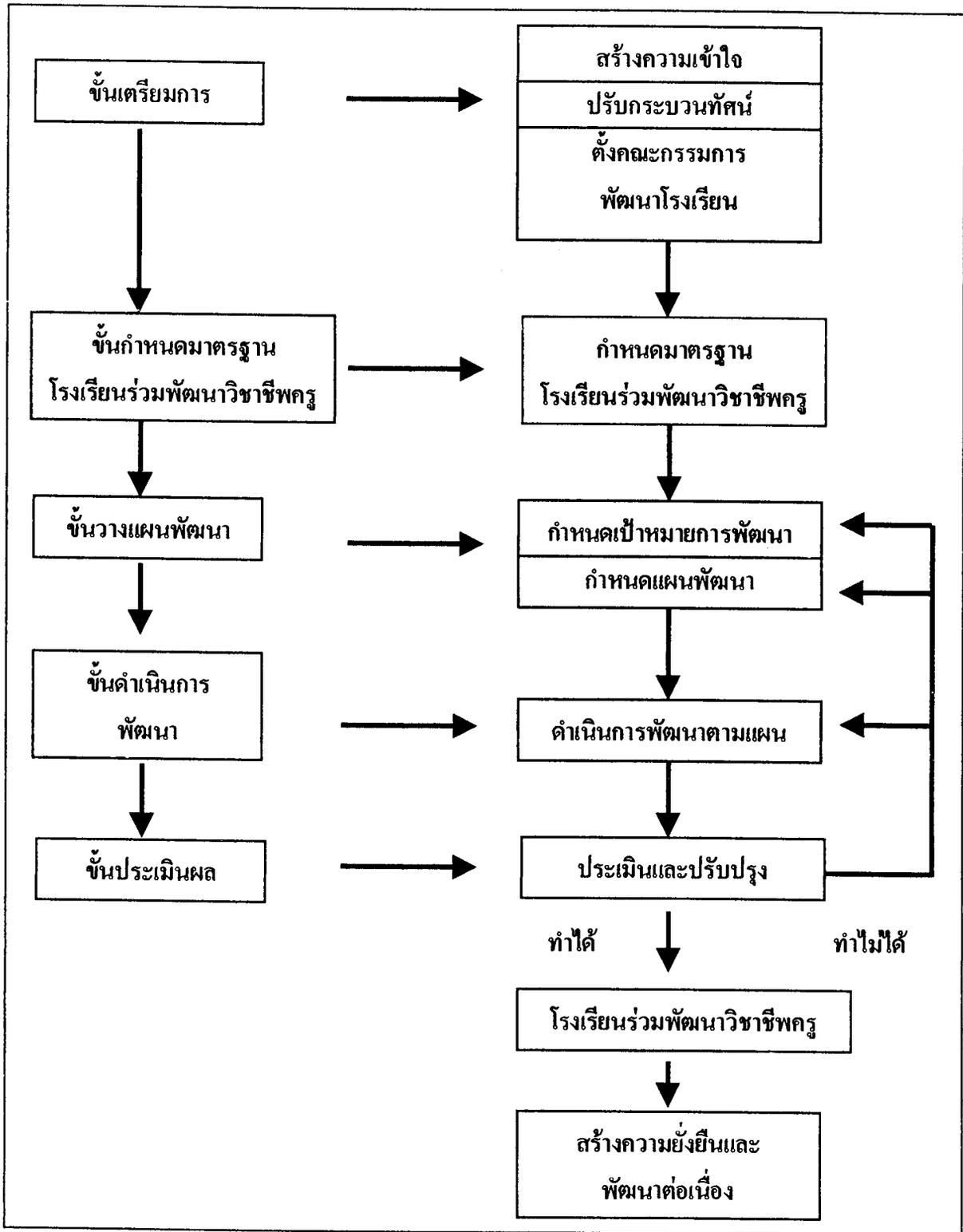
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงานกับบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมกันคิด วางแผน ดำเนินการแก้ปัญหา/พัฒนา สรุปผล ประเมินผล และชื่นชมผลงาน

โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง โรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และโรงเรียนวังพิรุณวิทยศึกษาศาสตร์ อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ร่วมมือกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการดำเนินการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา
2. คณะครุศาสตร์ได้โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีคุณภาพที่เป็นต้นแบบให้กับนักศึกษาครู
3. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และครูในโรงเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ในการผลิตและพัฒนาครูร่วมกัน
4. ได้รูปแบบการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ และรูปแบบการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 การปฏิรูปการเรียนรู้
 - 1.2 การผลิตครู
 - 1.3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
 - 1.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. บริบทของโรงเรียนร่วมวิจัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 การปฏิรูปการเรียนรู้

1.1.1 ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการเรียนรู้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2541) กล่าวถึง ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ว่ามิใช่เป็นเพียงการเรียนรู้เพื่อรู้ แต่เป็นการเรียนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ เรียนเพื่อรู้จักตนเอง เรียนเพื่อรู้จักและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เรียนเพื่อจะเป็นคนเก่ง คนดี คนมีความสุข การเรียนรู้จึงเริ่มต้นเมื่อก่อเกิดชีวิต และดำเนินไปจนกว่าจะสิ้นชีวิต ดังนั้น การปฏิรูปการเรียนรู้จึงจำเป็นทั้งด้านแนวคิด แนวทาง และแนวการปฏิบัติทุกขั้นตอนเพื่อคุณภาพของคนไทย และความเจริญไพบูลย์ของประเทศไทย

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2546) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการเรียนรู้ สรุปไว้ดังนี้ คือ ในโลกยุคใหม่นี้ ความรู้และความสามารถของคนในชาติมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะยุคการพัฒนาเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge – based Economy) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้โดยเร็วที่สุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม และรักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ได้รวบรวมแนวคิดจากประชาคมการศึกษา นักคิด นักการศึกษา สถาบันทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรม และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งหลายต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ถึงเวลาปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทยทั้งชาติ ด้วยเหตุผลและความจำเป็น ดังต่อไปนี้

1) **ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย** วัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่จะช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งทั้งหลาย รู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในครรลองแห่งความดีงาม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เป็นคนมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น เคารพกฎกติกาของสังคม มีความขยัน ซื่อสัตย์ และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความสามารถในการใช้ศักยภาพของสมองทั้งซีกซ้ายและขวาได้อย่างสัดส่วนสมดุลกัน เฝ้าดูสถานการณ์และแก้ปัญหาของส่วนรวม หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบเศรษฐกิจ และการปฏิรูปอื่นๆ ด้วย

2) **ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์** ซึ่งเป็นยุคอิเล็กทรอนิกส์ และใยแก้วนำแสงที่วิทยาการเจริญรุดหน้า ความรู้และสรรพวิทยาการเดินทางไปถึงที่ต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว ข้อมูลและสาระความรู้ต่างๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนทุกวัยจึงต้องมีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้ที่มีอยู่รอบตัว ทั้งจากครูคน ครูเครื่อง และครูธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์จะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา คือ ต้องรู้และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับสากลได้ด้วย ต้องมีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นประตูที่จะเปิดออกไปสู่โลกกว้าง เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน ครอบครัว สังคม และประชาชาติ

3) **ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและสังคมไทย** การปฏิรูปการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นการเปิดแนวทางใหม่ ให้แก่ครู พ่อแม่ ชุมชน มีอิสระในการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษาจัดหลักสูตร และการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น การลดทอน กรอบกฎระเบียบ คำสั่งของส่วนกลางลง เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการปฏิบัติ เช่น การจัดชั้นเรียนและตารางเรียนที่ยืดหยุ่นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครูมีเวลาสำหรับค้นคิด เพื่อวางแผนการเรียนที่ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา ได้ร่วมกันคิด และเกื้อหนุนกันและกัน เป็นต้น ที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนได้พัฒนาสมอง การคิด และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ หากครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิรูป

กระบวนการเรียนการสอนของตนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แล้วเราก็จะมีโรงเรียนดีๆ ครูดีๆ ที่มีศักยภาพทัดเทียมกันเกิดขึ้นเต็มแผ่นดิน

4) ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย

เมื่อสมาชิกของสังคมไทยได้รับการพัฒนาความตระหนักและจิตสำนึกร่วมกัน

ในการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหาของส่วนรวม คนทุกคนในชุมชนย่อมพร้อมจะมีส่วนร่วมในความคิด ร่วมจิตกันทำงานอย่างไม่เห็นแก่ตัว มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง แยกคาย ลดความขัดแย้ง ทุกคนรับผิดชอบนำพาสังคมให้ก้าวหน้า เพราะรู้คุณค่าของตนเอง และส่งผลถึงการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ และการปฏิรูประบบเศรษฐกิจด้วย

5) ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย

การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นหัวใจของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงเป็นภารกิจที่มีกฎหมายรองรับ ครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ถือเป็นนโยบายหรือแผนงานที่บุคคลผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติ

ดังนั้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน ต้องเริ่มต้นพัฒนาที่ตัวครู โดยต้องเริ่มที่การ “ยกเครื่อง” เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนต้องทำให้ครูอาจารย์ไทยทั้งรุ่นใหม่ รุ่นเก่า มีคุณภาพและจิตสำนึกของความเป็นครูมาก ๆ

1.1.2 แนวการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

แนวการจัดการศึกษา กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น

ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน

นอกจากนี้พระราชบัญญัติฯยังกำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โรงเรียนเป็นสถานที่ที่นักเรียนทุกคนต้องได้รับการฝึกฝน ทักษะและความรู้ซึ่งเป็นรากฐานของประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศ และโรงเรียนก็เป็นสถานที่ที่ผู้ปกครองมุ่งหวังจะให้ปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่ลูกหลาน ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่มีความจำเป็นต่อการทำงานในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนจึงถูกมองว่ามีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและอนาคตของประเทศ

เพื่อตอบรับกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาและตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งการเรียนรู้จะเป็นคำที่เกี่ยวข้องอยู่กับหน้าที่ บทบาท และสมรรถภาพวิชาชีพครูโดยตลอด ครูต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่จากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้นั้นต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งครูจะรับบทบาทดังกล่าวได้อย่างมีคุณภาพต้องมีข้อตกลงพื้นฐานว่า ครูต้องรู้จักตนเอง โดยเฉพาะความรู้เรื่องการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้ เข้าใจธรรมชาติ และพัฒนาการของผู้เรียน กล่าวคือ ครูต้องเป็นผู้บุกเบิกทางแห่งปัญญา สามารถจัดประสบการณ์และบรรยากาศในกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและกิจกรรมต้องสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

การจัดระบบการเรียนรู้จึงต้องได้รับการร่วมมือสนับสนุนจากทุกฝ่าย คือ ฝ่ายองค์การอื่นๆ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้สำคัญที่สุดในเรื่องวิชาการ ทรัพยากร บุคคล และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ฝ่ายสื่อมวลชน ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน ครู พ่อแม่และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ฝ่ายหน่วยงานกลาง มีหน้าที่กำหนดนโยบายเป้าหมายและมาตรฐานกลางกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษา ครู อาจารย์ และติดตามผลประเมินผล ฝ่ายสถาบันผลิตครู มีหน้าที่วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เผยแพร่องค์ความรู้ ผลิตครูที่มีคุณภาพ และสนับสนุนทางวิชาการ ครูต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียน และเป็นผู้คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น มีส่วนร่วมกับครูและโรงเรียนในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของบุตรหลาน และให้คำปรึกษาและการเสริมแรงแก่บุตรหลานของตน

1.1.3 การปรับกระบวนการทัศน์สู่การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของครู

สรรค์ วรอินทร์ (มปป.) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาไว้ว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ สิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการ คือ

1. การปฏิรูปวิธีการและกระบวนการเรียนรู้ เป็นการปฏิรูปวิธีการเรียนรู้ ซึ่งแต่เดิมยึดผู้สอนหรือผู้รู้เป็นสำคัญ ใช้วิธีสอนที่เน้นการถ่ายทอดความรู้เป็นหลัก มาเป็นการเรียนรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ โดยวิธีการประมวลข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้จากการยึดครูผู้รู้เป็นศูนย์กลางมาเป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

2. การปฏิรูปสาระการเรียนรู้ เป็นการปฏิรูปสาระต่างๆ ที่จำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้มีแหล่งข้อมูลและแหล่งความรู้เกิดขึ้นอย่างมากมาย สามารถเข้าถึงง่าย จึงทำให้เกิดคำถามว่า ผู้เรียนควรจะต้องเรียนรู้เรื่องใดบ้าง จึงจะเพียงพอต่อการเรียนรู้สาระความรู้ที่มีอยู่อย่างมากมาย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. การปฏิรูปฐานข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิรูประบบฐานข้อมูลที่จำเป็นในเรื่องต่างๆ และแหล่งที่รวบรวมข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ สามารถเข้าถึงได้ง่าย ระบบการศึกษาใหม่จะต้องจัดทำฐานข้อมูลในเรื่องต่างๆ ให้มากพอ สามารถให้ผู้เรียนเข้าถึงได้อย่างสะดวก แหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ประกอบด้วย ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ วัด และชุมชน เป็นต้น

การปฏิรูปการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ทั้ง 3 ด้านนี้ อาจกล่าวได้ว่า การปฏิรูปวิธีการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่ดีย่อมสามารถจะจัดหาสาระการเรียนรู้ ฐานข้อมูลและในการปฏิรูปวิธีการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาครู ให้ครูปรับเปลี่ยนบทบาทจากการสอน ให้เป็นผู้จัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ (facilitator) การพัฒนาครู จึงเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูปการศึกษา

การพัฒนาครูที่ดีจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติ และพฤติกรรมการสอนของครูได้ สำหรับการพัฒนาครูที่ผ่านมา เป็นระยะเวลาอันนานนั้นเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ยึดผู้สอนเป็นสำคัญจึงจำเป็นจะต้องปรับให้เป็นการสอนโดยวิธีใหม่ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้และฐานข้อมูลได้ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและ

ประมวลความรู้ได้หรือเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจะสามารถปฏิรูปการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ สามารถปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และสามารถส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบบรรลุผลได้ กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น การปฏิรูปการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องทำทั้ง 3 เรื่อง คือ ปฏิรูปวิธีและกระบวนการเรียนรู้ ปฏิรูปสาระการเรียนรู้ และปฏิรูปฐานข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ และการจะปฏิรูปการเรียนรู้ได้ก็ต้องปฏิรูปกระบวนการจัดกิจกรรมสอนของครู และการจะปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูจะต้องมีระบบการพัฒนาคู ที่สามารถพัฒนาคูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปได้

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายประการ ดังนี้

1. การผลิตและพัฒนาคูที่จะต้องผลิตครูที่ เก่ง และมีความรู้ที่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. การพัฒนาคูที่จะต้องปรับการปฏิบัติงานของครูประจำการให้สามารถปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง
3. การวิจัยพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งจะต้องดำเนินการวิจัยค้นคว้าหาองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้สามารถปรับตัวให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจะต้องพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานให้สามารถตอบสนองความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ , 2544)

มหาวิทยาลัยราชภัฏจะต้องเป็นแหล่งผลิตองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และผลิตครูที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนในท้องถิ่นได้ โดยกำหนดภารกิจ ดังนี้

1. ปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนในท้องถิ่น ให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้
2. ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยร่วมมือกับครูโรงเรียน และชุมชน ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ทั้งภายในและภายนอก) ในโรงเรียนของท้องถิ่น
3. ศึกษาค้นคว้าและให้ความช่วยเหลือการพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่น

สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2546) ได้กำหนดกลยุทธ์และมาตรการในการดำเนินการ (Strategy and Procedure) ไว้ ดังนี้

1. การปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน
 - 1.1 กลยุทธ์ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของครูและผู้บริหาร
 - 1.2 วิธีดำเนินการ
 - 1.2.1 จัดการฝึกอบรมครูและผู้บริหาร ในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์

- 1.2.2 ร่วมกันวางแผนปฏิบัติงานในระดับโรงเรียน
- 1.2.3 ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการเรียน
- การสอน
- 1.2.4 ดำเนินงานตามแผน
- 1.2.5 ประเมินผล
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 2.1 กลยุทธ์ การสร้างเพิ่มปฏิบัติการสอน
- 2.2 วิธีดำเนินการ
- 2.2.1 อบรมเชิงปฏิบัติการสอนให้กับครูและผู้บริหารเรื่องการเรียนรู้โดย
- เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.2.2 อบรมเชิงปฏิบัติการสร้างแผนการสอน
- 2.2.3 ทดลองปฏิบัติการสอน
- 2.2.4 ประเมินผลและเผยแพร่
3. การกระตุ้นและให้ความช่วยเหลือ
- 3.1 กลยุทธ์ การประสานความร่วมมือตามโครงการ โรงเรียนปฏิรูปกระบวนการ
- การเรียนรู้ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา ประเมินผล สรุปผลและเผยแพร่
- 3.2 วิธีดำเนินการ
- 3.2.1 นิเทศและให้คำปรึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตร
- 3.2.2 ส่งนักศึกษาไปฝึกสอนและฝึกปฏิบัติงาน
- 3.2.3 สาธิตและแสดงผลงาน
- 3.2.4 การจัดประชุมเสนอผลงานระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับ
- นานาชาติ

1.2 การผลิตครู

1.2.1 การผลิตบัณฑิต

การผลิตบัณฑิตเป็นส่วนหนึ่งของระบบวิชาการ เป็นทั้งผลและเหตุของระบบ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือสังคมก็ดี การขยายตัวทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอุดมศึกษาก็ดี ย่อมมีผลบังคับถึงลักษณะการผลิตบัณฑิต ดังนั้นคุณภาพของบัณฑิตจึงส่งผลและเป็นฐานของวิวัฒนาการทางวิชาการในรุ่นสมัยต่อไป

ถาวร วัชรราชย์ (2530) กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องผลิตบัณฑิตให้เข้ากับสถานการณ์ของโลก เพื่อสนองความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงควรกำหนดคุณสมบัติของบัณฑิตให้ชัดเจนตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกบัณฑิต เพื่อผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับคุณสมบัติที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นยังกล่าวว่า การผลิตบัณฑิตต้องตอบสนองความต้องการของสังคมหรือผู้อุปถัมภ์ที่สังคมต้องการและผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นผู้นำทางวิชาการแก่สังคม

นอกจากนั้นผลสรุปของการอภิปรายร่วมของผู้เข้าสัมมนาวิชาการประจำปี 2530 เรื่อง การพัฒนา การผลิตบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า มีประเด็นหลักที่ควรพิจารณา คือ หลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งจำแนกเป็นองค์ประกอบสำคัญของประเด็นย่อยอีก 4 ด้าน ดังนี้

1. หลักสูตร ผู้เข้าสัมมนาเสนอว่า ควรมีปรัชญาของหลักสูตรให้ชัดเจน มีรูปแบบของหลักสูตรเป็นแบบโปรแกรมหรือแบบเลือกโดยอิสระ และหลักสูตรควรมีวิชาการขยาย หรือวิชาในลักษณะโครงการที่จะช่วยให้ผู้เรียน สามารถประมวลความคิดจากวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว เพราะวิชาลักษณะนี้จะช่วยให้นิสิตเกิดความสามารถในเชิงประยุกต์ ส่วนการพัฒนาหลักสูตร ควรมีการคาดการณ์ล่วงหน้า วิทยาการใหม่ๆ และแต่ละหลักสูตรควรมีความสัมพันธ์กัน จะช่วยสร้างนิสิตให้มีความรู้ความสามารถในเชิงปฏิบัติด้วย นอกจากนั้นการบริหารหลักสูตรควรมองหลักสูตรในมุมกว้าง คือ พิจารณาถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมนอกหลักสูตร

สำหรับหน่วยกิต คณะควรรับผิดชอบกับโปรแกรมการศึกษาของนิสิต โดยนำข้อดีของระบบหน่วยกิตมาใช้ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาของตนเป็นอย่างดี และในขณะเดียวกันก็มีความรู้ในส่วนที่ตนต้องการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ

2. การเรียนการสอน ผู้เข้าสัมมนามีความเห็นว่าการเรียนการสอนควรมุ่งพัฒนานิสิตทั้งแง่ความรู้ รวมทั้งการพัฒนาทางสังคมและจริยธรรมด้วย ดังนั้นจึงควรเน้นวิชาการในการแสวงหาและสร้างความรู้ใหม่ และสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนมีโครงการวิจัยที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนโดยสอนแบบวิจัยไปพร้อมกับนิสิต

3. อาจารย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างบัณฑิตมหาวิทยาลัย ต้องมีกลไกหรือวิธีการที่จะประเมินและสร้างแรงจูงใจให้อาจารย์ตระหนักว่า ภารกิจที่สำคัญที่สุด คือ การสอนและการพัฒนานิสิต นอกจากนั้นควรจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้สัมพันธ์กับ โปรแกรมการศึกษา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตให้มากขึ้น

ส่วนการพัฒนาอาจารย์ผู้สอน ควรมีระบบการคัดเลือกอาจารย์ที่มีคุณภาพ มีหน่วยพัฒนาคณาจารย์ ประเมินผลการสอนอย่างจริงจัง เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาคณาจารย์ให้สอดคล้องกับปัญหา

4. นิสิต เป็นองค์ประกอบหลักของการผลิตบัณฑิต พบว่า มีการอภิปรายถึงลักษณะของนิสิตที่พึงประสงค์ ต้องอาศัยกลไกการเรียนการสอน การอบรมคุณภาพ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมนอกหลักสูตร ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา ทุกส่วนของกลไกดังกล่าว ต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันจึงจะเกิดผล

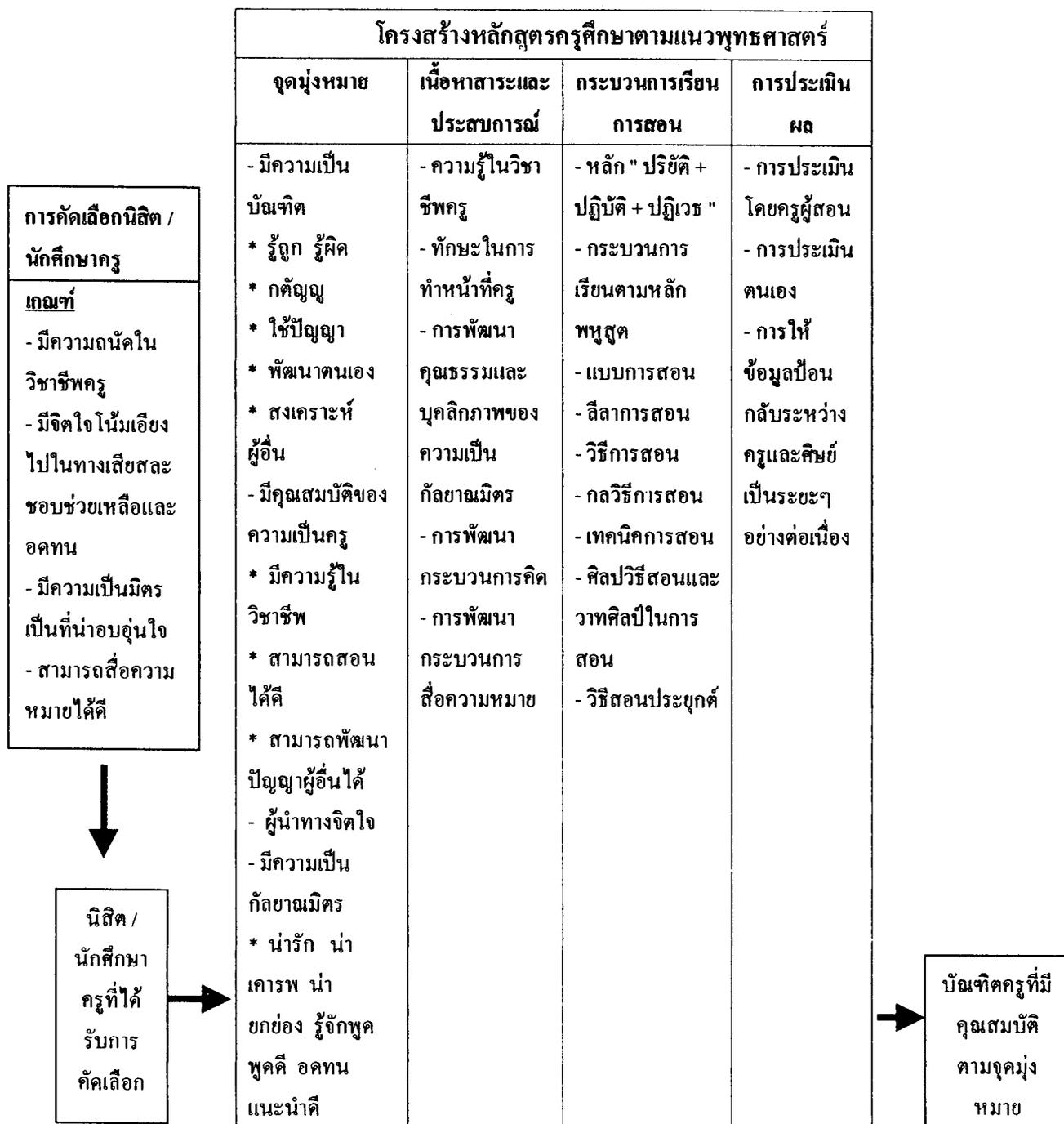
สำหรับลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ บางประการที่พบในบัณฑิตบางส่วน อาจเกิดจากการละเลยกฎระเบียบต่าง ๆ หรือปัญหาการปรับตัวกับสังคมของบัณฑิต ซึ่งมีการเสนอช่วยแก้ปัญหาได้ ดังเช่น ควรฝึกให้นิสิตวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นปัญหาต่างๆ ของสังคม จะได้ช่วยให้นิสิตมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุเป็นผล

1.2.2 การผลิตครู

ครูศึกษา หรือระบบการฝึกหัดครู ไม่ว่าจะระบบใด แตกต่างกันไปเพียงใดก็ตามจะมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การผลิตครูที่มีประสิทธิภาพให้แก่สังคม ความแตกต่าง จะเริ่มต้นประสิทธิภาพที่ต้องการนั้นเป็นอย่างไร หรือคุณสมบัติของครูที่ผลิตออกไปควรมีลักษณะอย่างไร

โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี นักศึกษาต้องปฏิบัติการสอนในสถาบันที่มีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการครูสภา กำหนดเป็นระยะเวลา 1 ปี ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลและการให้คำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์ของสถาบันผลิตครู ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ของโรงเรียน โดยอาจมีภาระงาน เช่น การปฏิบัติงานสอนในชั้นเรียน และการวิจัยในชั้นเรียน การแก้ปัญหาและการพัฒนาผู้เรียน การปฏิบัติงานบริการของโรงเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน

ทิสนา แวมมณี (2534) ได้นำเสนอ กระบวนการผลิตครูหรือกระบวนการ
ครุศึกษาดตามแนวพุทธศาสตร์ไว้ ดังนี้

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2534) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการฝึกหัดครูในอดีตและปัจจุบัน ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงโปรแกรมเกี่ยวกับครุศึกษามากมาย ดังเช่น ที่รัฐเวอร์จิเนีย มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย (Curry School of Education) ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับครุศึกษาในมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา โดยกำหนดเป็นขอบเขตแต่ละลำดับขั้นตอนของการจัดหลักสูตรครุศึกษา ดังนี้

1. วิชาชีพครูเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคณะศึกษาศาสตร์และคณะอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนของรัฐ
2. นักศึกษาคูจะต้องเรียนวิชาทางศิลปศาสตร์ที่บังคับเท่ากับนักศึกษาในคณะอื่นๆ และรายวิชาทางศิลปศาสตร์นั้นจะต้องเป็นวิชาที่มีการจัดเตรียมไว้ไม่ใหม่เป็นเพียงการเรียนรายวิชาตามคณะต่างๆ
3. นักศึกษาวิชาชีพครูทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จะต้องมีความรู้พื้นฐานวิชาเอกเข้มข้นไม่ว่าจะเป็นทางอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์
4. ครูทุกคนจะต้องมีความรู้วิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนนักเรียนในโรงเรียนได้
5. โปรแกรมครุศึกษาจะต้องเน้นให้นักศึกษาได้มีโอกาส และมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและรับผิดชอบ
6. โปรแกรมครุศึกษาจะต้องผสมผสานรายวิชาและประสบการณ์ และอาจารย์จะต้องทำงานร่วมกัน รวมทั้งอาจารย์ที่ช่วยนิเทศนักศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา
7. โปรแกรมครุศึกษา จะต้องเน้นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนและครูที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยวิจัยจะต้องเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับครุศึกษา
8. โปรแกรมครุศึกษาที่ดีต้องสนับสนุนบัณฑิตให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงปีแรกของการทำงาน

วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล (2546) กล่าวว่า ขณะนี้ครุศึกษามีผู้เกี่ยวข้อง 2 กลุ่ม ได้แก่ นักการศึกษา (Profession of Education) และชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา (Community of Education) ที่ต้องการเพิ่มเป้าหมายไปที่คุณภาพของบัณฑิตครูจะต้องมีความสามารถจะปฏิบัติการสอนในโรงเรียนตามยุคของสังคมปัจจุบัน

Romsey (2001) (อ้างในวิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล 2546) ได้กำหนดความต้องการของโปรแกรมครุศึกษา ไว้ดังนี้

1. เน้นแนวทางให้นักศึกษาเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ
2. มีความเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ให้ความสำคัญกับความซับซ้อนกับงานของครู

4. แสดงลักษณะความเป็นครูที่เหมาะสมในทุกโอกาส

คณะครุศาสตร์ที่ Queensland University of Technology ประเทศออสเตรเลีย ได้รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรครุศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ผลสรุปดังนี้

1. ครุศึกษา ควรเกิดจากผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ซึ่งได้แก่ ธรรมชาติของครุศึกษา การปฏิบัติตนของครูผู้สอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ครุศึกษา ควรสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงโครงการของมหาวิทยาลัย ต้องแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพครูที่ทางมหาวิทยาลัย จะให้กับบุคลากรประจำการและนักศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. รูปแบบของครุศึกษา ต้องสะท้อนถึงความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษา
4. ครุศึกษา ควรจะมีความสัมพันธ์ทั้งในมหาวิทยาลัยและศูนย์การเรียนรู้อื่นๆ นอกมหาวิทยาลัย โรงเรียน และชุมชน
5. ครุศึกษา ควรจะได้รับความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง กับชุมชน
6. ครุศึกษา ควรมุ่งเน้นการมีประสบการณ์ตรงของสาขา การฝึกงานและ โครงการที่เกี่ยวข้อง
7. ครุศึกษา ควรประกอบด้วย การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก
8. ครุศึกษา ควรมีวิชาเลือกหลากหลายที่จะให้นักศึกษาเลือกตามความสามารถ พิเศษ
9. ครุศึกษา ควรมีการจัดการที่ทำหายและทันสมัยกับยุคที่เปลี่ยนแปลง
10. ครุศึกษา ควรมีการผสมผสานการประเมินผลสะสมการฝึกปฏิบัติ ตลอดระยะเวลาการเรียน
11. ครุศึกษา ต้องส่งเสริมให้นักศึกษา สามารถเป็นนักคิดวิเคราะห์และวิจัย
12. ครุศึกษา ควรมีการพัฒนาการสอนเป็นทีม
13. ทุกวิชาควรมีวิธีการสอนโดยใช้วิธีการนำปัญหาและการค้นคว้าหาคำตอบเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
14. นักศึกษาครูฝึกหัด ควรประเมินตนเองจากผลลัพธ์ของการเรียนรู้และการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้จัดการประชุมสัมมนาเพื่อพิจารณา รายงานวิจัย เรื่อง นโยบายการผลิตและการพัฒนาครูของ มนตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2542 ณ โรงแรมรอยัลซิดดี้ กรุงเทพฯ ได้แนวคิดและแนวทางเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครู ดังนี้

มนตรี จุฬวัฒน์ทล (2543) กล่าวถึงปัญหาการผลิตครูที่พบว่า ผู้เข้าสู่วิชาชีพครูส่วนใหญ่มีผลการเรียนทางวิชาการค่อนข้างต่ำ ทำให้ขาดโอกาสในการคัดเลือกคนเก่งเข้าสู่วิชาชีพครู นอกจากนี้ ระบบการผลิตครูเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกหัดครู มีข้อบกพร่อง เช่น ขาดการพัฒนาให้มีความเชื่อมโยงกับบริบทของแต่ละภูมิภาค ขาดการเน้นให้นักศึกษามีความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และประการสำคัญ เนื้อหาของทฤษฎีไม่มีความสัมพันธ์กับภาคปฏิบัติ ส่วนการเรียนการสอนวิชาชีพครูเน้นภาคทฤษฎี โดยให้ความสำคัญกับวิชาสร้างเสริมประสบการณ์การฝึกสอนน้อย ตัวอย่างเช่น คุรุนิเทศการฝึกสอนไม่สามารถเป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาครู จึงนิเทศการสอนแบบเดิมๆ ที่ขาดการพัฒนา ทำให้นักศึกษาครูได้รับรูปแบบเดิมและไม่ใส่ใจในการสร้างและใช้นวัตกรรมทางการสอนใหม่ๆ นักศึกษาครูขาดการเรียนรู้ให้มีความสามารถในการสอนในบริบทที่หลากหลาย และการผลิตนักศึกษาครู เน้นด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ ไม่ตรงความต้องการเพราะขาดความเชื่อมโยงและการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยใช้ครู ซึ่งสอดคล้องกับชัยอนันต์ สมุทวณิช (2543) ที่กล่าวว่า การผลิตครูจะต้องมีความสำคัญในการสร้างทักษะความรู้ การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจริยธรรมและคุณธรรม และอารมณ์ จินตพันธ์ (2543) ก็ให้ความคิดเห็นว่า ควรมีการปฏิรูปการผลิตครูทั้งหลักสูตรและกระบวนการ โดยหลักสูตรควรเน้นทักษะความเป็นครู กระบวนการเน้นให้มีภาคปฏิบัติมากขึ้น และมีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการสอน การศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

ดาวรุ่ง ชะระอ่ำ (2545) ได้นำเสนอกรอบโครงร่างของครูแบบสง่างาม (SMART TEACHER FRAME WORK) ดังนี้

Skill : ทักษะ ครูรุ่นใหม่จะต้องมีทักษะที่จำเป็นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะวิชาชีพครู (Teacher Professional Skill) ทักษะการถ่ายโอน (Transferable Skill) ทักษะทางด้านภาษา (Verbal Skill) ทักษะด้านปริมาณ (Quantitative Skill) ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking Skill)

Management : การบริหารจัดการ ครูรุ่นใหม่จะต้องสามารถเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยสามารถใช้ทรัพยากรอื่น ๆ หรือวิทยากรอื่นๆ มาช่วยในการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือสร้างเครือข่ายสำหรับผู้สอนโดยจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระบบการศึกษาในลักษณะ All for Education ได้

Attitude : เจตคติ ครูรุ่นใหม่ต้องมีจิตสำนึกของความเป็นครู นอกเหนือจากการสอนผู้เรียนในโรงเรียนแล้วจะต้องประยุกต์การเรียนการสอนให้กับชุมชนด้วยช่องทางอื่นๆ เป็นลักษณะ Education for All.

Resource : แหล่งทรัพยากร ครูรุ่นใหม่ต้องมีแนวคิดที่ผู้เรียนทุกคนสามารถสร้างความรู้ขึ้นเองได้ ตัวครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ดังนั้นครูยังต้อง

สามารถจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ และครูต้องสามารถชี้แนะแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน หรือครูต้องสามารถเป็นวัสดุการเรียนรู้ประเภทบุคคลให้แก่ผู้เรียนได้

Technology : เทคโนโลยี ครูรุ่นใหม่จะต้องเป็นนักเทคโนโลยี มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการสืบค้นได้อย่างดี สามารถใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถผสมผสานการใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำและขั้นสูงในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

ในการผลิตครูแบบสง่างามนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏไม่ควรโคดเคี้ยวตัวเอง โดยวิธีจัดการเรียนการสอนโดยลำพัง แต่ควรระดมสรรพกำลังร่วมมือกัน ทั้งในฝ่ายผู้ผลิตครู ฝ่ายผู้ใช้ครู และฝ่ายสนับสนุนและพัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏควรจะต้องเร่งสร้างและพัฒนาเครือข่ายทั้งที่เป็นบุคคล องค์กร สถาบัน ระบบ และสภาพธรรมชาติให้เอื้อและเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตครูรุ่นใหม่ให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาคนและการพัฒนาสังคมไทยให้เข้มแข็ง

1.3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.3.1 ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่คณะครู นักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2532 ว่า ...ครูนั่นควรจะฝึกฝนตนเองให้แตกฉานและแม่นยำ ชำนาญทั้งในวิชาความรู้ และวิธีสอน เพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้อย่างถูกต้อง กระฉ่างแจ่ม และสมบูรณ์ครบถ้วน อีกข้อหนึ่งจะต้องมีความสุจริต ซื่อตรง สุภาพเรียบร้อย อยู่ในระเบียบวินัย ขยัน อดทน และเมตตากรุณา ซึ่งจะต้องนำมาปฏิบัติให้เห็นชัดในหน้าที่ โดยสม่ำเสมอ ศิษย์จะได้เข้าใจแจ่มแจ้ง ถึกซึ่งถึงความรู้ ความดีของครู แล้วมีความศรัทธา ยึดถือเชื่อฟังด้วยความเต็มใจ ก็จะทำงาน ให้การศึกษาที่แต่ละคนอุตสาหกรรมด้วยความเหน็ดเหนื่อยนั้น ดำเนินก้าวหน้าด้วยความสะดวกราบรื่น บรรลุผลอันสมบูรณ์ บริบูรณ์น่าพึงพอใจ ...

อภิวัฒน์ ชาญวิชัย (2532) ได้สรุปความหมายของการพัฒนานุเคราะห์ว่า หมายถึง การดำเนินการที่มุ่งพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ประสิทธิภาพ และวิธีการในการทำงาน ตลอดจนถึงทัศนคติและอุปนิสัยต่างๆ ที่จะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ให้ส่งผลถึงประสิทธิภาพของงาน

คนัย เทียนพุมิ (2539) ได้ให้ความหมายของการพัฒนานุเคราะห์ว่า หมายถึง การพัฒนาที่ทำในรูปแบบของการบริหารทรัพยากรบุคคลกับการพัฒนานุเคราะห์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ เจตคติ และประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จนบุคลากรสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน

สวัสดี จิตต์จนะ (2546) กล่าวว่า ครูทุกคนจะต้องพัฒนาตนเอง และเป็นหน้าที่ของ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนา โดยการพัฒนาคูนั้น ควรยึดภาระงานของครูเป็นหลัก พัฒนาคูควบคู่กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ เป็นฐานการพัฒนา เพื่อ สร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2539) ซึ่งเป็นสภาในกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะ องค์กรส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2533 เพื่อ เสนอแนวทางปฏิบัติ และมุ่งมั่นให้ครูได้พัฒนาก้าวหน้าในวิชาชีพ ดังต่อไปนี้

- มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้ เกิดผลจริง
- มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ
- มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
- มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

1.3.2 แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

สรรค์ วรอินทร์ (มปป.) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรตามโครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันว่า ควรมีขั้นตอนการพัฒนาตามขั้นตอนหลัก 5 ร. คือ ร่วมคิดวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกันสรุปบทเรียน ร่วมกันเรียนรู้ และร่วมชื่นชมผลงาน

นอกจากนั้นยังกล่าวว่า การพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ ความคิด และพฤติกรรมการสอนได้อย่างแท้จริงนั้น ต้องทำหลาย ๆ มิติไปพร้อมกัน จะทำเพียงมิติเดียวหรือ ด้านเดียวอาจไม่ได้ผลอย่างแท้จริง ดังเช่น การพัฒนาครูที่เคยทำมาแล้วในอดีต ซึ่งมีหลักสูตรการ ฝึกอบรมที่หลากหลาย และใช้งบประมาณไปจำนวนมาก ระบบการพัฒนาครูใหม่จะต้องทำ 3 มิติ ไปพร้อมกัน คือ มิติด้านการพัฒนาครู มิติด้านการสนับสนุนและมิติการประเมิน และยกย่องเชิดชู เกียรติ ซึ่งเราอาจเรียกว่า “ระบบการพัฒนา 3 มิติ” ระบบการพัฒนาครู 3 มิตินี้ อาจรวมบุคลากร ทางการศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนด้วย ระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาแบบ 3 มิติประกอบ ด้วยมิติต่างๆ ดังนี้

๐
๐
๐
๐

1) ระบบการพัฒนาครูและบุคลากร (Development System) เป็นระบบที่มุ่งพัฒนาครูและบุคลากร โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และพัฒนาศักยภาพเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแท้จริงซึ่งอาจมีวิธีการหลากหลาย แต่จะเน้นให้มีการปฏิบัติจริง

2) ระบบการให้การสนับสนุนครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน (Supporting System) เป็นระบบที่ให้การช่วยเหลือครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยการให้การสนับสนุนด้านแหล่งข้อมูลทรัพยากร เทคโนโลยี เทคนิควิธีและการให้คำปรึกษา ตลอดจนขวัญกำลังใจเป็นสำคัญ เช่น การให้บริการแหล่งสืบค้นข้อมูลสาระความรู้ เทคนิควิธี และการให้คำปรึกษา รวมทั้งการเข้าไปเป็นที่เล็งร่วมพัฒนาครูและบุคลากรทั้งด้านความรู้และด้านการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษา

3) ระบบการประเมินผลและเชิดชูเกียรติ (Evaluation and Promotion System) เป็นระบบประเมินผล ยกย่อง เชิดชูเกียรติ ครูและบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น การพัฒนาครูให้ได้รับผลการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือการรวบรวมผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้รางวัลตอบแทนต่างๆ ที่สามารถจูงใจผู้ปฏิบัติงานในรูปแบบต่างๆ ได้ ทั้งในด้านการเชิดชูเกียรติ การเลื่อนขั้น เลื่อนระดับ โดยระบบการประเมินต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด ความสำเร็จ เกณฑ์มาตรฐานที่ประกาศให้ทราบทั่วกัน

ระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้ง 3 มิตินี้ จะเป็นระบบให้การพัฒนาครูที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนได้อย่างแท้จริง และเกิดความยั่งยืนในการพัฒนา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ไว้ดังนี้

1. สร้างให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง พัฒนาครูและบุคลากรให้เป็นผู้มีระบบความคิด ค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงตามเป้าประสงค์ โดยสร้างเสริมให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Teacher as a Learner) โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงและกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาครูที่ต่อเนื่อง

2. ต้องเปลี่ยนแปลงบุคลากรในระดับฐานราก หมายถึง การเปลี่ยนครูจาก บุคคลแห่งการรับรู้ มาเป็น บุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยปรับความเชื่อพื้นฐานและการปฏิบัติการสอนของครูจากรูปแบบที่ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นรูปแบบที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นการใช้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ของบุคลากร หมายถึง การพัฒนาบุคลากรแห่งการเรียนรู้ไปสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนของตน ซึ่งต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 ลักษณะ ดังนี้

- 3.1 เรียนรู้จากการฝึกอบรม : รับการฝึกอบรมจนเรียนรู้
- 3.2 เรียนรู้จากการปฏิบัติงานสอนในสภาพจริง : เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
- 3.3 เรียนรู้จากการเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

สวัสดี จิตต์จนะ (2546) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาครูประจำการว่า ควรยึดหลัก

ดังต่อไปนี้

1. ต้องใช้โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้ (School - based learning)
2. ใช้วิธีการสร้างเสริมความรู้ที่หลากหลาย (Various methodologies)
3. สถานศึกษามีส่วนในการพัฒนาครู (Participative development)
4. เรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ (Learning by doing)
5. สามารถเทียบโอนประสบการณ์ (Experience transferable)
6. จัดการเรียนรู้เป็นชุดวิชา (Learning packages)

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้จัดการประชุมสัมมนาเพื่อพิจารณารายงานวิจัย เรื่อง นโยบายการผลิตและการพัฒนาครูของ มนตรี จุฬาวังนทล เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2542 ณ โรงแรมรอยัลซิติ้ กรุงเทพฯ ฯ ได้แนวคิดและแนวทางเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครู ดังนี้

มนตรี จุฬาวังนทล (2542) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาครูไว้ว่า เนื่องจากระบบพัฒนา คือ ระบบการพัฒนาขาดประสิทธิภาพ ทำให้ครูได้รับการพัฒนาไม่ตรงความต้องการ การพัฒนาครูเข้ารับการพัฒนายังใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ทำให้การพัฒนาอยู่เฉพาะกลุ่มครูที่ได้รับการพัฒนา ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนตามแนวทางใหม่ได้ และประการสำคัญขาดการติดตามและประเมินผลการพัฒนาและการพิจารณาความดีความชอบซึ่งสอดคล้องกับ สมปอง สกุลทับ (2542) ที่ว่า การอบรมและการพัฒนาครูมีปัญหาที่สำคัญ คือ ผู้อบรมบางส่วนไม่ตั้งใจเข้ารับการอบรม และขาดการติดตามผลการอบรมอย่างเป็นรูปธรรม

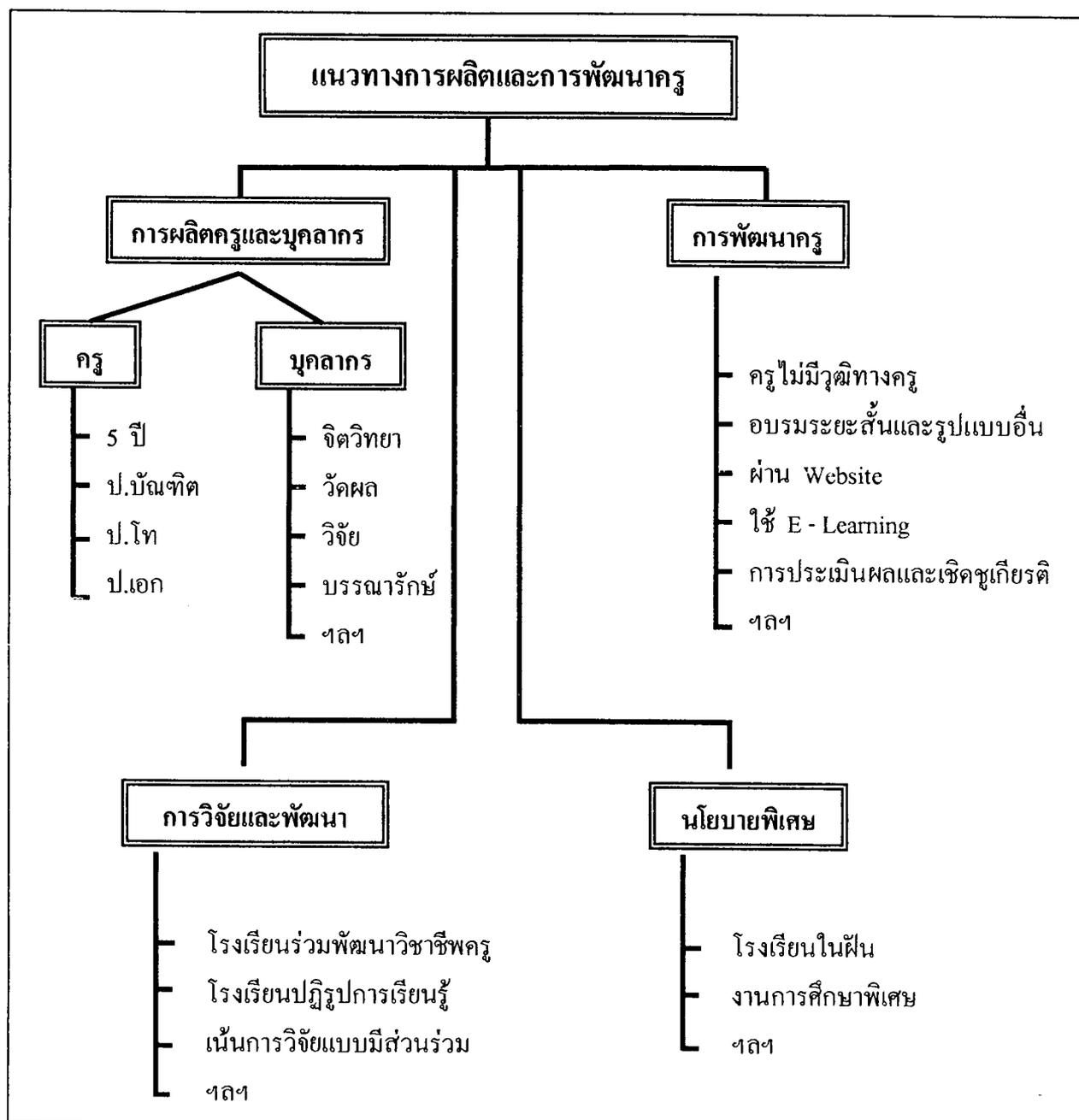
นอกจากนั้น มนตรี จุฬาวังนทล ยังเสนอแนวทางในการพัฒนาครูประจำการว่า ให้เริ่มที่ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในปีที่ 1 และครูในโรงเรียนประถมศึกษาเริ่มในปีที่ 3 - 5 เพราะคิดบนฐานของการเริ่มที่ครูจำนวนน้อย จะสามารถทำได้ดี และสามารถเป็นบทเรียนสำหรับการปรับให้เหมาะสมสำหรับปีอื่นๆ ต่อไป

แต่ผู้เข้าร่วมการประชุมสัมมนา ส่วนหนึ่งมีความเห็นโดยสรุปแตกต่างจากนักวิจัย คือ การพัฒนาครู เป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการให้สำเร็จ ครูระดับประถมศึกษา จึงควรได้รับการพัฒนาก่อน เนื่องจากครูในระดับนี้ มีจำนวนมากและมีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในวงกว้างและต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต และการศึกษาในระดับสูงขึ้น และเสนอว่า การพัฒนาครูจะต้องกระทำอย่างเป็นระบบครบวงจรและกระจายให้ทั่วถึง โดยจะต้องคำนึงถึงคุณภาพ

ของการพัฒนาครู และการส่งเสริมให้ครูใส่ใจในการพัฒนาตนเอง โดยสรุปแล้ว มนตรี จุฬาวังนทล เสนอแนวทางแก้ปัญหาการพัฒนาวิชาชีพครู ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. ปรับวิชาชีพครูให้เป็นที่นิยม
2. สร้างระบบการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ
3. พัฒนาสถาบันผลิตครูให้มีความเข้มแข็ง
4. หาคณก่ง คนดี มาเป็นครู

ละออง ภูเงิน (2546) ได้นำเสนอแนวทางการผลิตและการพัฒนาครูตามรูปแบบ ดังนี้

นอกจากนั้นยังกล่าวถึงสาระสำคัญของการผลิตและพัฒนาครูว่า นโยบายของการผลิตครูในมิติใหม่จะเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้ครูมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็นครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เป็นครูดี ครูเก่งตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรผลิตครูระดับปริญญาตรี 5 ปี ส่วนการพัฒนาครูควรดำเนินการหลายรูปแบบทั้งระยะสั้น ระยะยาว และเน้นสถานศึกษาเป็นฐานในการพัฒนาควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

1.4.1 แนวคิดของโครงการจัดตั้งโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

การพัฒนาวิชาชีพครูที่เป็นระบบ จำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ได้แก่ ท้องถิ่น คือ เขตพื้นที่การศึกษา คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ และ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ต้องร่วมคิด ร่วมทำ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพครู จึงจะทำให้การพัฒนาวิชาชีพครูบรรลุผล (จิตรกร ตั้งเกษมสุข, 2547)

งานภาคปฏิบัติของนักศึกษาครู คือ กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการให้นักศึกษาออกไปทดลองปฏิบัติหน้าที่ครู โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนคอยดูแลอย่างใกล้ชิดและคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ เพื่อช่วยให้เกิดความมั่นใจในอาชีพครู เมื่อออกไปปฏิบัติงานในหน้าที่ครูจริงๆ จะช่วยให้สามารถทำงานได้ด้วยความราบรื่น และประสบความสำเร็จได้ง่าย การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นรายวิชาบังคับของนักศึกษาครูทุกคนมาทุกยุคทุกสมัย

ดังนั้น สถาบันผลิตครูทุกแห่งจำเป็นต้องมีโรงเรียนที่ใช้แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แหล่งค้นคว้าองค์ความรู้ใหม่ และเป็นแหล่งฝึกอบรมให้แก่ครูประจำการอื่นๆ เพื่อช่วยพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงต่อไป โรงเรียนดังกล่าวจึงเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญที่ใ้ช้อบรมและฝึกฝนทักษะวิชาชีพครูแก่นักศึกษาใหม่เป็นแหล่งที่อาจารย์ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยราชภัฏจะทำการวิจัยค้นคว้าร่วมกันให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในวิชาชีพ เป็นแหล่งฝึกอบรมให้แก่ครูประจำการและบุคลากรในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันสถานศึกษาเองก็ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ คือ สามารถพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณภาพเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่เป็นสังคมแห่งคุณภาพในที่สุด

โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง โรงเรียนที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏหรือสังกัดอื่น ที่ร่วมกันวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู ซึ่งจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. โรงเรียนร่วมพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู

3. โรงเรียนร่วมวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ซึ่งโรงเรียนร่วมพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครุ นั้น หมายถึง โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำความตกลงร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่จะให้ใช้เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การพัฒนาครู และการฝึกอบรมเทคนิคเฉพาะทางให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยราชภัฏต้องร่วมมือกันพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและวิธีการดำเนินงานของ โรงเรียนให้เป็นเลิศทั้งด้านวิชาการและอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการจัดตั้งโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู (2545) มีมติการประชุมเกี่ยวกับกลยุทธ์และมาตรการในการดำเนินการ (Strategy and Procedure) ว่าต้องมีการบริหารร่วมกันระหว่างโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างกลมกลืน ดังนี้

กลยุทธ์ : การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู

วิธีการ

1. จัดทำโครงการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกับโรงเรียน
2. จัดประชุมครู ผู้บริหารในโรงเรียนและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันถึงบทบาท กิจกรรม และภารกิจ

3. ส่งนักศึกษาไปฝึกสอนและฝึกปฏิบัติงาน

4. อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิจัยร่วมกัน
5. ประเมินผล

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน

กลยุทธ์ : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research :

PAR)

วิธีการ

1. จัดทำโครงการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกับ โรงเรียน
2. วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน
3. ร่วมกันศึกษา ค้นคว้า วิจัย
4. ประเมินผล พัฒนาและเผยแพร่

การให้บริการวิชาการ

กลยุทธ์ : การประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ โรงเรียนและชุมชน

วิธีการ

1. เป็นที่ปรึกษา ให้คำปรึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตร
2. เป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการบางเรื่อง

3. เป็นแหล่งวิทยากรให้กับโรงเรียนและชุมชน
4. เป็นวิทยากรให้ความรู้ตามความสนใจและความต้องการ

แนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับโรงเรียนร่วมพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ควรมีวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. การคัดเลือก

- 1) คัดเลือกโรงเรียนระดับผู้เรียนที่อยู่ในพื้นที่ตามความเหมาะสม
- 2) บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีความสมัครใจที่จะเข้าร่วม โครงการ
- 3) มีความเหมาะสมในอาคารสถานที่และการจัดการศึกษา

2. การบริหารจัดการ

- 1) เป็นความร่วมมือกันในการวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ทั้งนี้เป็นบางส่วนหรือการฝึกงานแบบเต็มรูปแบบ
- 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏและโรงเรียนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียน
- 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏและโรงเรียนร่วมกันให้บริการการฝึกอบบรมครูประจำการ โดยโรงเรียนเป็นฐาน

3. ผลลัพธ์

- 1) ได้นักศึกษาครูที่มีคุณภาพ
- 2) ได้โรงเรียนคุณภาพ
- 3) ได้กระบวนการฝึกอบบรมที่หลากหลาย
- 4) ได้ครูคุณภาพ
- 5) ได้นักเรียนคุณภาพ

ดังนั้นบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏและสถานศึกษา ควรมีภารกิจ ดังนี้

ภารกิจ	สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ	สถานศึกษากับมหาวิทยาลัยราชภัฏ
1. การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	- จัดหาห้องเรียน - อำนวยความสะดวก - ดูแล ให้คำปรึกษา - ถ่ายทอดประสบการณ์ - เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้งาน และจัดกิจกรรม	- นิเทศ ติดตาม - ให้คำปรึกษา - แก้ปัญหา	- ศึกษา ค้นคว้า วิจัย - ประเมินผล

ภารกิจ	สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ	สถานศึกษากับมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน	- เป็นแหล่งศึกษาทดลอง - ให้ข้อมูลขั้นพื้นฐาน	- ผู้นำความก้าวหน้าทางวิชาการ - ให้ความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการ - เป็นแหล่งวิทยาการ - ให้คำปรึกษา	- ศึกษา ค้นคว้า วิจัย - ปฏิบัติการ (Workshop)
3. การให้บริการวิชาการ	- ประสานกับชุมชน - ให้ข้อมูลขั้นพื้นฐานด้านชุมชน - เป็นที่ชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์โดยตรง	- เป็นที่ปรึกษา - เป็นพี่เลี้ยง - เป็นวิทยากร - เป็นแหล่งวิทยาการ - กระตุ้นเตือน	- สร้างเครือข่าย - ประสานความร่วมมือ

1.4.2 บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

พวงทอง ไสยวรรณ (2540) ได้นำเสนอบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไว้ว่า จำเป็นที่ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพราะเป็นช่วงที่นักศึกษาต้องออกไปปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง คือ โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้ คือ

ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งอาจจำแนกบทบาทหน้าที่ได้ ดังนี้

1. ให้การปฐมนิเทศแก่นักศึกษา โดยแนะนำให้ผู้ฝึกประสบการณ์ สถานศึกษา และมอบหมายงานที่นักศึกษาต้องปฏิบัติ
2. ดูแลและจัดสวัสดิการที่จำเป็นแก่นักศึกษา
3. ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ และการปฏิบัติของนักศึกษา
4. แนะนำนักศึกษารู้จักบุคคลและสถานที่ในท้องถิ่น ตลอดจนร่วมกิจกรรมของท้องถิ่นตามสมควรแก่โอกาส
5. ประเมินผลการฝึกของนักศึกษาตามแบบประเมินของสถาบันการศึกษา
6. เลือกสรรบุคลากรที่จะทำหน้าที่ให้เป็นอาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน และอาจารย์

พี่เลี้ยง

7. มอบหมายงานในหน้าที่ให้กับอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

8. ประสานงาน ติดตามผล ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของ อาจารย์พี่เลี้ยงและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

9. คู่มือการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์พี่เลี้ยง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามระเบียบ

10. ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและดำเนินงาน ของนักศึกษา

11. ประสานงานกับสถาบันการศึกษาหรืออาจารย์นิเทศก์ของสถาบัน เกี่ยวกับการ ดำเนินงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

12. ให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นแก่สถาบันการศึกษา เกี่ยวกับการจัดและการดำเนินงาน เพื่อพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

13. เมื่อมีเหตุที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา อันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่โรงเรียน หรือ สถาบันการศึกษา ควรแจ้งให้สถาบันการศึกษาทราบโดยเร็ว

อาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน

อาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ที่ผู้บริหาร โรงเรียนมอบหมายให้ เป็นผู้ประสานงานกับสถาบันการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ นักศึกษาแต่ละรุ่นตลอดระยะเวลาการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ควบคุมดูแลนักศึกษาทุกคนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใน โรงเรียนให้ประพฤติ ตนและปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ

2. ดำเนินการให้นักศึกษาปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามที่สถาบันการ ศึกษากำหนด

3. ประสาน ติดตามผล ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของ อาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. คู่มือการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์พี่เลี้ยงให้เป็น ไปตามระเบียบ

5. ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงาน ของนักศึกษา

6. ประสานกับสถาบันการศึกษาหรืออาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับการดำเนินงานการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู

7. ให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นแก่สถาบันการศึกษาเกี่ยวกับการจัดและการดำเนินงานเพื่อพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

8. ประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

9. ตรวจสอบที่กประจำตัวและแผนการสอนของนักศึกษาเป็นระยะ

10. ให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อควรแก้ไข พร้อมข้อเสนอแนะ เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติตน และปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

11. นิเทศ ติดตามผลและประเมินผลคุณลักษณะและการปฏิบัติตนในแบบประเมินผลที่กำหนดให้

12. ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูและประเมินผลที่กำหนดให้

อาจารย์ที่เลี้ยง

อาจารย์ที่เลี้ยง หมายถึง บุคลากรประจำการที่ผู้บริหาร โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มอบหมายให้ทำหน้าที่ แนะนำ ดูแล ช่วยเหลือนักศึกษา เป็นผู้สร้างความใกล้ชิดกับนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติมากกว่าบุคคลอื่น เปรียบเสมือนต้นแบบของความเป็นครูของนักศึกษา เป็นผู้รักษามาตรการทางวิชาการแทนผู้บริหาร โรงเรียนในด้านการสอนเป็นผู้ให้ความร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์จากสถานศึกษาในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. แนะนำนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อนักเรียนในชั้นที่ทำการสอน

2. แนะนำให้นักศึกษาเข้าใจถึงสภาพการเรียนของเด็กนักเรียน การปกครองชั้น

ตลอดจนการทำงานธุรการในชั้นเรียน

3. ให้โอกาสนักศึกษาได้สังเกตการสอนของตน ก่อนที่จะมอบหมายให้ทำการสอนอย่างจริงจัง

4. แนะนำ สาธิตการสอน และทำกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

5. ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาในเรื่องของการทำแผนการสอน โครงการสอน และอื่นๆ

6. สังเกตการสอน การทำงานในชั้นเรียนของนักศึกษาโดยสม่ำเสมอ ไม่ปล่อยให้ นักศึกษาทำการสอนโดยลำพัง เมื่อพบว่างานใดบกพร่อง ต้องให้คำแนะนำเพื่อช่วยให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดำเนินไปด้วยดี

7. ช่วยเหลือ แนะนำนักศึกษาในด้านการจัดทำและการใช้สื่อการสอน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

8. ตรวจสอบแผนการสอนของนักศึกษา พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุง ก่อนนำไปทำการสอน

9. ปรีกษาหารือกับอาจารย์นิเทศก์ของสถานศึกษา เมื่อพบว่า การปฏิบัติงานด้านการสอน และด้านอื่น ๆ ของนักศึกษามีปัญหาเพื่อหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน

10. วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ตามแบบฟอร์มที่กำหนด

11. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

12. สรุปการประเมินผล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนเมื่อสิ้นสุดการฝึกในแต่ละภาคเรียน

อาจารย์นิเทศก์จากสถาบันการศึกษา

อาจารย์นิเทศก์จากสถาบันการศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นิเทศทั่วไป หรือนิเทศวิชาเอก มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ศึกษา และทำความเข้าใจงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อปฏิบัติงานนิเทศให้สอดคล้องสัมพันธ์กับผู้นิเทศอื่น ๆ

2. ร่วมประชุมวางแผนกับคณะกรรมการดำเนินงานจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

3. เข้าร่วมการประชุมนิเทศ การสัมมนาระหว่างฝึกและหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

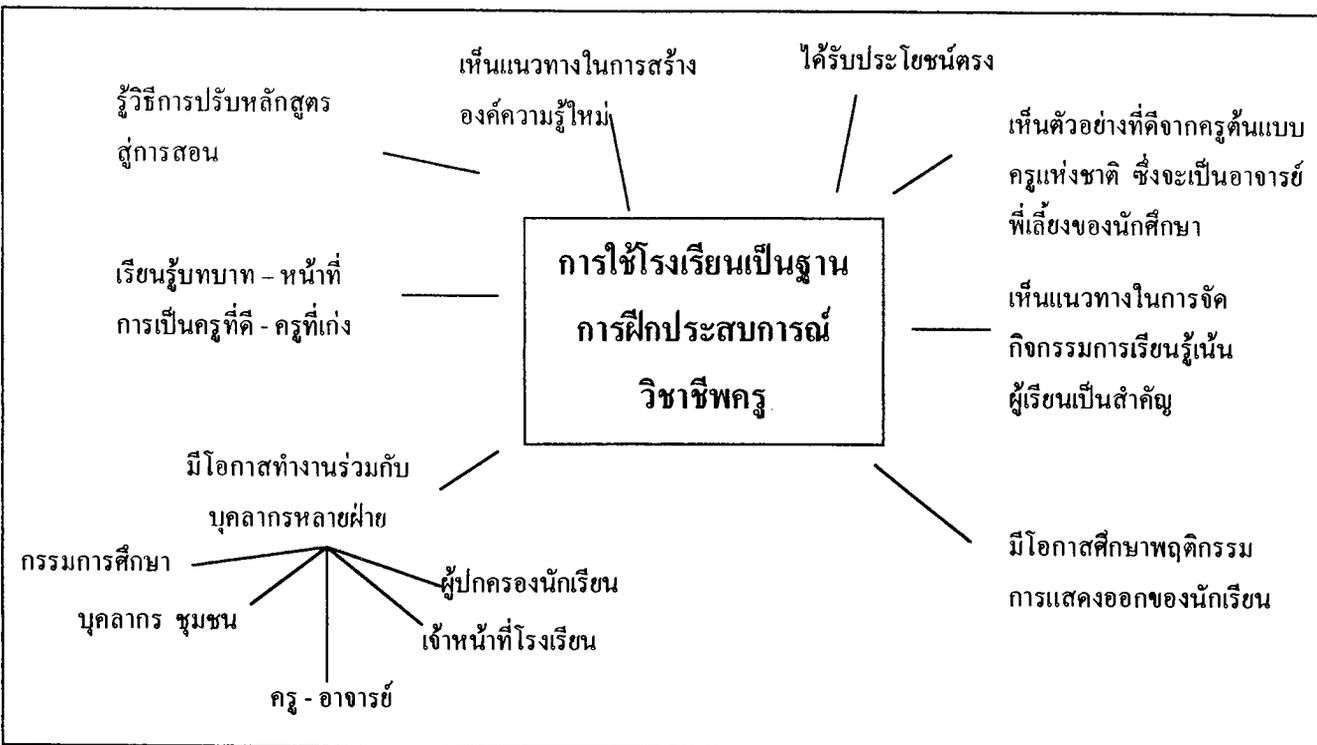
4. ร่วมมือกับอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน ในการพัฒนางานด้านการสอนและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา

5. นิเทศงานด้านวิชาการ และงานด้านอื่นๆ ที่มอบหมายให้นักศึกษาปฏิบัติ

6. ประสานงานกับบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระหว่างสถานศึกษากับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

7. เสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ และเพื่อปรับปรุงงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ดียิ่งขึ้น

บั้งอร อนุเมธางกูร (2545) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ช่วยผลิตครูยุคใหม่ต้องคำนึงถึงขั้นตอนสำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 วางแผนปลูกฝังนักศึกษา ครูให้เกิดความศรัทธาวิชาชีพครู ประการที่ 2 เสริมกิจกรรมการเป็นครูเก่ง และประการที่ 3 การสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์ ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างบุคลากรฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียนและคณะครุศาสตร์ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 การใช้โรงเรียนเป็นฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research :

PAR)

การวิจัยพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักการศึกษานิยมเรียกว่า วิจัยแบบ PAR กำลังเป็นที่นิยมใช้ในการทำงานวิจัย ซึ่งมีผู้ให้ความเห็นไว้ ดังนี้

สรรคร์ วรอินทร์ (มปป.) ให้ความเห็นว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR เป็นการร่วมมือกันของคนในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียนมารวมตัวกันเพื่อร่วมกันคิดวางแผน ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหา ร่วมกันสรุปผล สรุปบทเรียน ร่วมกันเรียนรู้ และร่วมรับผลและชื่นชมผลงาน ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานแบบ “5 ร่วม” หรือ “5 ร”

กระบวนการดังกล่าวนี้ จะต้องมีการสำรวจเพื่อรวมคนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมกันสรุปบทเรียน ร่วมกันเรียนรู้ และร่วมรับผลและชื่นชมผลงาน โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์

เป็นกระบวนการรวมคนที่มีความคิด และความต้องการในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปในทางเดียวกัน ทั้งครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ผลกระทบของปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งกำหนดแนวทางและแผนงานการแก้ปัญหา ดังกล่าวนั้นร่วมกัน ทุกคนจะเห็นเป้าหมายร่วมกัน และจะร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ และวิธีการที่จะให้บรรลุเป้าหมาย

เทคนิคสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ คือ เทคนิค AIC (Appreciate - Influence - Control) และเทคนิค FSC (Future - Search - Conference) ซึ่งจะประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เป็นกิจกรรมวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และสาเหตุของปัญหาอย่างกัลยาณมิตร (Appreciation)

กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมวิเคราะห์ผลกระทบของปัญหา (Influences)

กิจกรรมที่ 3 เป็นการวิเคราะห์วิธีการแก้ไขปัญหา และการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงาน / โครงการในการแก้ไขปัญหา (Control)

ขั้นที่ 2 การจัดทำแผนปฏิบัติงาน

เป็นการจัดทำแผนปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งถ้าเป็นครูผู้สอนจะจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน หรือแผนการสอนอย่างละเอียดในแต่ละภาคเรียน ถ้าเป็นผู้บริหารก็จะจัดทำแบบพัฒนาโรงเรียนเป็นแผนปฏิบัติการในแต่ละภาคเรียน

ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน

เป็นการนำแผนที่ได้จัดทำไว้แล้วไปปฏิบัติ ทั้งนี้จะแตกต่างกันไป โดยครูจะนำแผนการสอนที่ได้จัดทำไว้แล้วไปสอน พร้อมทั้งบันทึกผลการสอนไว้และในทำนองเดียวกัน ผู้บริหารก็จะนำแผนปฏิบัติการบริหารจัดการ แผนสนับสนุนการเรียนรู้ที่ดี และแผนพัฒนาโรงเรียนไปปฏิบัติ พร้อมทั้งบันทึกผลการพัฒนา

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าได้ผลเพียงใด หรือมีปัญหาอุปสรรคอย่างไร จะต้องปรับแก้ไขแผนใด ส่วนใดบ้าง ซึ่งในการประเมินผลนี้ จะต้องมีการวางระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบด้วย แล้วมาวิเคราะห์หาจุดอ่อน - จุดแข็งของแผนฯ แล้วนำไปสู่การปรับปรุงแผนฯ เพื่อใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ขั้นที่ 5 การปรับแผน

เป็นการปรับแผนงานที่ได้ปฏิบัติมาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการสอนของครู เมื่อนำไปปฏิบัติระยะหนึ่งแล้วอาจมีปัญหา ก็อาจปรับเปลี่ยนได้ หรือเมื่อวางแผนการสอนไปแล้วมีข้อมูลอื่นเพิ่มเติมก็จัดการเพิ่มข้อมูลได้ ส่วนแผนของผู้บริหาร เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้วก็อาจมีการปรับแผนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนา

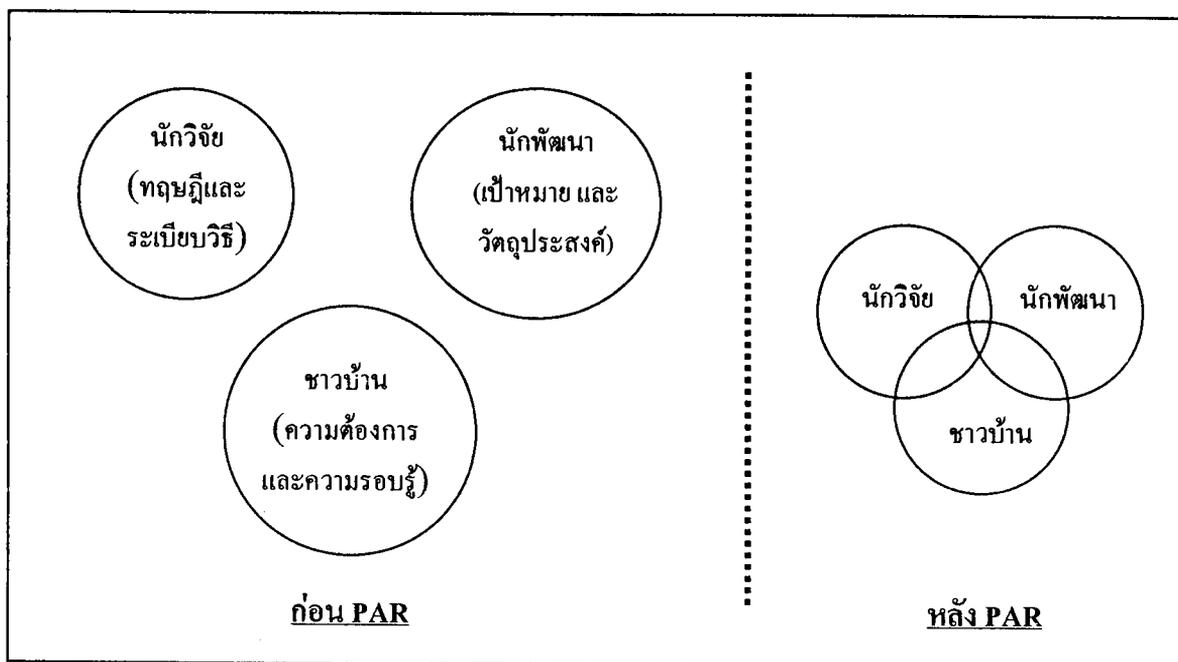
ขั้นที่ 6 สรุปผลและเขียนรายงานผลการปฏิบัติงาน

เป็นการสรุปผลการปฏิบัติงาน สรุปผลเป็นรายงานผลการทำงานในลักษณะการประเมินตนเอง (SSR) หรือรายงานวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อรายงานต่อหน่วยเหนือ ต่อหน่วยสนับสนุน ต่อสาธารณะ และวงการศึกษา เพื่อขอการสนับสนุนในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพต่อไป

ขั้นที่ 7 ขั้นร่วมประเมินผลและชื่นชมผลงาน

เป็นการนำผลงานที่ตีมาของเชิดชู และชื่นชม โดยการเผยแพร่การประกาศเกียรติคุณ ให้รางวัล ให้ความดีความชอบ ให้รูปแบบต่างๆ โดยเชื่อมโยงกับระบบการประเมินผลและเชิดชูเกียรติในมิตินี้

การวิจัยนี้จะเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เชิงทฤษฎีและระเบียบวิธีของนักวิจัย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนักพัฒนาและความต้องการกับความรอบรู้ของชาวบ้าน ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนา นักวิจัย และชาวบ้าน ก่อนและหลังการวิจัยแบบ PAR

จากแผนภูมิดังกล่าว วงกลมแต่ละวง คือ โลกทัศน์ หรือวิธีมองปัญหาของคนแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โลกทัศน์ของแต่ละฝ่ายต่างกันไปตามกรอบแนวคิดที่ตนยึดถือ หลังจากที่ได้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้วคนทั้งสามกลุ่มจะมี “โลกทัศน์ร่วม” และความเข้าใจร่วมกันในเรื่องของการพัฒนา สิ่งนี้เป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการวิจัยจะเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพองค์กรเอกชน และโครงการขนาดเล็กได้ใช้วิธีการเช่นนี้ได้ผลมาแล้ว

ในแง่ของวิธีวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใช้วิธีการเช่นเดียวกับการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นส่วนใหญ่เริ่มตั้งแต่การเข้าสนามและสร้างความสัมพันธ์ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ ซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมของฝ่ายชาวบ้าน นอกเหนือจากฝ่ายนักวิจัยด้วยกัน แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนมากกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะต้องมีการปฏิบัติหรือมีกิจกรรมเพิ่มเข้ามา ตลอดจน การติดตามและปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมนั้น อย่างไรก็ตาม กระบวนการในการทำกิจกรรมและการติดตาม ยังคงใช้วิธีการเชิงคุณภาพเช่นกัน

สมบัติ บุญประคม (2545) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า ผู้วิจัยจะต้องตระหนักอยู่เสมอ คือ กลุ่มมีความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินการวิจัย ไม่ควรทำตามลำพัง การวิจัยควรดำเนินการตามวงจร 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติจริง การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติ กระทำซ้ำๆ ตามวงจร จนกว่าจะได้ผลปฏิบัติตามจุดมุ่งหมาย ดังนั้นหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถสรุปคุณลักษณะเฉพาะได้ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงการศึกษา โดยการเปลี่ยนแปลงการศึกษานั้นและเรียนรู้ลำดับขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงนั้น
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการทำงานกลุ่ม (Participatory) และการใช้การปรึกษาหารือร่วมกัน ทำงาน (Collaboration) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการฝึกปฏิบัติตามแนวทางที่กลุ่มกำหนด
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการใช้สะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) โดยประเมินตรวจสอบในทุกๆ ขั้นตอน เพื่อปรับปรุงการฝึกหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการเรียนรู้ที่มีระบบ (Systematic Learning Process) โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องนำความคิดเชิงนามธรรมมาสร้างเป็นข้อสมมติฐาน ทดลองฝึกปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการทดสอบว่าข้อสมมติฐานของแนวคิดนั้นผิดหรือถูก
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ (Start small) อาจจะเริ่มต้นจากบุคคล (ครู/ผู้วิจัย) ที่พยายามดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบางสิ่งบางอย่างทางการศึกษาให้ดีขึ้น โดยขณะที่ปฏิบัติการต้องปรึกษา/รับฟังข้อคิดเห็นและอาศัยการร่วมปฏิบัติจากผู้เกี่ยวข้อง
6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่ให้แนวทางปฏิบัติเชิงรูปธรรมจากการบันทึก (Record) พัฒนาการของกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เห็นกระบวนการเข้าสู่ปัญหา การแก้ปัญหา การปรับปรุง และได้ผลสรุปที่สมเหตุสมผล ในขณะที่เดียวกันสามารถนำปรากฏการณ์ที่ศึกษามาประมวลเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎีได้

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิทยาภรณ์ มานะจตุติ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนทัศน์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้การเป็นครูมืออาชีพของครูต้นแบบ ปี พ.ศ. 2542 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูต้นแบบปี พ.ศ. 2542 ของสำนักงานเขตพื้นที่เขต 1 ภาคเหนือตอนบน จำนวน 14 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. กระบวนทัศน์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูต้นแบบด้านตัวผู้เรียน คือ ครูต้นแบบเห็นว่าผู้เรียนต้องเป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ต้องมีการใช้กระบวนการคิดมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีโอกาสเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม เป็นตัวของตัวเอง มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาการเรียนรู้และพึ่งตนเองในระดับมากที่สุด สำหรับกระบวนทัศน์ด้านคุณลักษณะของครูแนวใหม่ ครูต้นแบบเห็นว่าครูต้องมีทักษะในการใช้ปัญญาและทักษะทางสังคม สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้ มีทักษะการใช้ภาษาไทยและค้นคว้าโดยใช้ระบบสารสนเทศในระดับมากที่สุด

2. ด้านปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จของครูต้นแบบ ครูต้นแบบมีความเชื่อในระดับมากที่สุดว่า ความสำเร็จในการทำงานมาจากตนเอง รองลงไปคือ มาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและองค์กร

3. ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้นแบบส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.43 เชื่อมั่นและมุ่งมั่นต่อการใช้ใช้ทฤษฎีการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ร้อยละ 92.86 กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาวิธีเรียน ให้คำปรึกษา ซักถามผู้เรียน และสร้างบรรยากาศสนใจแก่ผู้เรียน

กองการวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้ทำรายงานสรุปการดำเนินงาน 2 ปี เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2542 - เดือนสิงหาคม 2544 โดยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกันศึกษาข้อมูลจากทุกสังกัดที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 หน่วยงาน และสอบถามหน่วยงานระดับปฏิบัติทั่วประเทศ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู จำนวน 1,649 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 1,080 คน ครูผู้สอน 4,909 คน ผู้เรียน 74,790 คน ผู้ปกครองและเจ้าของสถานประกอบการ 66,180 คน พบว่า หน่วยงานระดับนโยบาย/กรม ส่วนใหญ่กำหนดนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมาคือ จัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา สำหรับการนำนโยบายสู่การปฏิบัติส่วนใหญ่ใช้การจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ รองลงมา คือ การพัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ และจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้กับสถานศึกษา

ในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ดำเนินการใน 3 ลักษณะ เรียงตามลำดับ คือ

- 1) การสร้างและพัฒนาครูแกนนำให้เป็นต้นแบบในลักษณะกัลยาณมิตร
- 2) การประสานความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานในสังกัด หน่วยงานต่างสังกัด และ หน่วยงานภาครัฐกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน

3) การนำเอาศักยภาพของบุคลากรภายในพื้นที่ของสถานศึกษามาช่วยส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการจัดการศึกษา

ครูผู้สอนประเมินว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนมีความสุข อยู่ในระดับมาก และผู้เรียนประเมินตนเองว่าเป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนมีความสุขอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันเมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้พบว่า ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน ประเมินว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกตัวบ่งชี้ ยกเว้น ความสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และความสามารถสรุปความแปลความข้อมูลได้ ที่ครูผู้สอน ประเมินว่าอยู่ในระดับน้อย ผลจากการศึกษายังพบอีกว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ขาดแคลนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี จำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป และครูผู้สอนเองต้องมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนมาก ทำให้ยากต่อการดูแลและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรและครูผู้สอนอย่างจริงจังและทั่วถึง เพื่อปรับกระบวนการคิด วิธีการทักษะของครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญบทบาทของตนเอง

สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะและทักษะของบุคลากรทางการศึกษาที่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร กรมสามัญศึกษา เทศบาล และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 1,400 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับของคุณลักษณะและทักษะที่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษาทั้ง 9 ด้าน ของบุคลากรทางการศึกษามีคุณลักษณะและทักษะสูงในทุกๆ ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะด้านการเคารพในคุณค่าของผู้อื่นสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ความใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง ความเป็นผู้เสริมพลังอำนาจ ความเป็นผู้ประกอบการ ทักษะการสื่อสารในการทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้แก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการจัดการความขัดแย้ง และความเป็นผู้สร้างสรรค์ความเป็นวิชาชีพตามลำดับ โดยที่คุณลักษณะความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

สุวิมล ว่องวานิช (2546) ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา และการวางระบบประเมินภายใน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อวางระบบประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานวิชาชีพครู การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา วิธีการเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ การประชุมระดมความคิด การสนทนากลุ่ม การสำรวจด้วยแบบสอบถามจากประชาชนทั่วไป ครู ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยได้นำไปประชาสัมพันธ์และนำไปใช้ในการออกแบบระบบประเมินภายในโดยมีการทดลองใช้กับสถานศึกษานำร่องจำนวน 15 แห่ง การวิเคราะห์

ข้อมูลใช้ทั้งสถิติภาคบรรยาย สถิติภาคสรุปอ้างอิง และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพดำเนินงานที่ผ่านมายังมีการนำมาตรฐานวิชาชีพไปใช้พัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารกันน้อยทั้งในระดับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังพบว่า มาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารมีความเป็นนามธรรมซึ่งวัดและประเมินได้ยาก ระบบและวิธีการประเมินครูและผู้บริหารยังไม่น่าเชื่อถือ รวมทั้งยังขาดกลไกกำกับให้เกิดการประเมินเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผลการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้มาตรฐาน 3 ชุด ประกอบด้วย มาตรฐานย่อยทั้งหมด 9 มาตรฐาน ดังต่อไปนี้ สุขภาพกายและสุขภาพจิต จิตใจมุ่งมั่นและศรัทธาต่อการประกอบวิชาชีพครู ความรู้ในเนื้อหาวิชา ความรู้ในวิชาครู และความรู้อื่นๆที่จำเป็น ศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา สาขาการศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์ในปีการศึกษา 2541 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 208 คน เป็นนักศึกษาสังกัดคณะครุศาสตร์ 70 คน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 70 คน และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 68 คน โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ ซึ่งปรากฏผลการวิจัยเรียงลำดับมากน้อยของปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาในการเตรียมตัวของนักศึกษา เช่น การเตรียมสื่อ การทำบันทึกการสอน การเตรียมเนื้อหา และความไม่มั่นใจในวิธีการสอน ส่วนปัญหารองลงมาได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปัญหาอาจารย์นิเทศก์ ปัญหาอาจารย์พี่เลี้ยง และปัญหาเกี่ยวกับการปกครองนักเรียน

อังฉรา โพรียนนท์ (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพวิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการศึกษา ที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 100 คน อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 40 คน อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 10 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษา แบบสอบถามเพื่อศึกษาปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา และแบบสอบถามวัดความคิดเห็นของอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย, t -test และวิเคราะห์คำตอบปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า

1. ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษา หลังการฝึกประสบการณ์สูงกว่าก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. การปฏิบัติงานครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีปัญหาในการปฏิบัติงานครูอยู่ในระดับปานกลาง
3. อาจารย์พี่เลี้ยง มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะและพฤติกรรมความเป็นครูของนักศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่การปฏิบัติตนและการวางตนอยู่ในระดับปานกลาง

4. อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการฝึกประสบการณ์ คุณลักษณะและพฤติกรรมการเป็นครูของนักศึกษา ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การปฏิบัติ การวางตนของนักศึกษายู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ได้แก่ การเขียนแผนการสอน ขาดการวางแผน และการเตรียมตัวที่ดี ขาดบุคลิกภาพที่ดี ขาดมนุษยสัมพันธ์ ขาดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ไม่แสวงหาความรู้ที่ทันสมัย และไม่สามารถคุมชั้นเรียนได้ ปัญหาการนิเทศการสอนของอาจารย์พี่เลี้ยง ร้อยละ 50 ไม่ตรวจแผนการสอนให้นักศึกษา และขาดการแนะแนวในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ครูให้นักศึกษา ปัญหาการนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ ทั้งอาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน และอาจารย์นิเทศก์โปรแกรมวิชาไปนิเทศการสอนให้นักศึกษาได้ไม่สม่ำเสมอ เพราะโรงเรียนบางโรงเรียนอยู่ไกลเกินไป และอาจารย์บางท่านมีภาระงานมาก จึงไม่มีเวลาไปนิเทศ

อภิวัฒน์ ชาญวิชัย (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรบสำหรับโครงการพัฒนาครูผู้สอนระดับประถมศึกษา พบว่า ครูต้องการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานในวิชาชีพครู ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่อง เทคนิควิธีสอน การผลิต การใช้สื่อในการสอนภาษาไทยและคณิตศาสตร์มากที่สุด สำหรับกระบวนการฝึกอบรบ ต้องการให้นั่นเชิงปฏิบัติการ การสาธิตการสอนในสถานการณ์จริง การอภิปราย กรณีศึกษา กระบวนการกลุ่ม และการเยี่ยมชมโรงเรียนดีเด่น ส่วนการประเมินผล ควรทำให้ครบตามหลักวิชาโดยเฉพาะ การติดตามผลการปฏิบัติงาน ควรให้ชัดเจน และแจ้งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบบรมทราบล่วงหน้า

ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2536) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สรุปได้ดังนี้ ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษามีเจตคติดีมีปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูน้อยกว่านักศึกษาที่มีเจตคติที่ไม่ดี นักศึกษามีลักษณะความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก นักศึกษามีความต้องการสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับมาก นักศึกษามีอัธมโนภาพที่ไม่ดี นักศึกษามีความรับผิดชอบสูงมีปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูน้อยกว่านักศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่ำ นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองระดับปานกลาง นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูน้อยกว่านักศึกษาที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ นักศึกษาชายและหญิงมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน นักศึกษาต่างวิชาเอกมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่างกัน นักศึกษาแต่ละสถาบันมีปัญหาแตกต่างกันและพบว่า มีอัธมโนภาพและความเชื่อมั่นในตนเอง มีอิทธิพลสูงต่อปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา นอกจากนั้นยังพบว่า ตัวแปรสำคัญที่จะต้องพิจารณานักศึกษา คือ ความมั่นใจในตนเอง

นอกจากสรุปตัวแปรที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว ยังได้เสนอแนะกระบวนการผลิตครูว่า ควรให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว โดยดำเนินการดังนี้

1. สอดแทรกกิจกรรมลงในเนื้อหาวิชาชีพครู
2. สอดแทรกกิจกรรมในงานกิจกรรมนักศึกษาหรือกิจกรรมของคณะ หรือกิจกรรมของฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. จัดโครงการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ให้นักศึกษาก่อนที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

วชิรา วงษ์เที่ยง (2539) ศึกษาการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศการศึกษาที่เลือกเจาะจง จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดองค์นิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนควรจัดโครงสร้างการจัดการนิเทศในรูปแบบคณะกรรมการ และจัดโครงสร้างแบบงานหลักและงานที่ปรึกษา บุคคลที่รับผิดชอบ ควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ครูวิชาการระดับประถมศึกษา ครูวิชาการระดับมัธยมศึกษา และครูที่ได้รับการแต่งตั้งในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ควรเพิ่ม หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์หรือหัวหน้าสายชั้นและหัวหน้าหมวดวิชาเข้าไปด้วย โรงเรียนควรกำหนดแต่งตั้งบุคคลผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร และกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โรงเรียนควรมีการประสานงานภายในองค์กรนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ควรมีลักษณะต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน 2. การวางแผนการนิเทศ 3. การดำเนินการนิเทศ 4. การประเมินผลการนิเทศ

ด้านงานนิเทศภายในโรงเรียน ควรมีลักษณะเป็นการให้บริการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านวิชาการแก่ครู ขอบเขตของงานแตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน ประกอบด้วย งาน 3 ด้าน คือ 1. งานพัฒนาวิชาการ 2. งานพัฒนาบุคลากร 3. งานสนับสนุนวิชาการ

ด้านกิจกรรมและเทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียน ที่โรงเรียนควรนำไปใช้ ได้แก่ การประเมินตนเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมหรือการสนทนาทางวิชาการ การปรึกษาหารือแบบตัวต่อตัว การปรึกษาหารือโดยกลุ่ม การสังเกตการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อน การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ การเยี่ยมชั้นเรียน การศึกษาเอกสารทางวิชาการ การสังเกตการสอนโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบคลินิก การอบรมและสัมมนา การศึกษาดูงานและทัศนศึกษา การบรรยายโดยเชิญวิทยากรภายนอก การให้ความรู้โดยวีดิทัศน์หรือแถบบันทึกเสียง และการเขียนบทความทางวิชาการ

สมพร เสรวีวัลลภ (2539) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 289 คน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการพัฒนาตามขั้นตอน การพัฒนาบุคลากร การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร มีการกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมาย และมีการสำรวจความต้องการของบุคลากร การวางแผนพัฒนาบุคลากร มีการกำหนดแผนงาน / โครงการพัฒนาบุคลากรในแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร มีการจัดประชุม / อบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การสัมมนาวิชาการ การประชุมพิเศษ การศึกษาเพิ่มเติม และการหมุนเวียนสับเปลี่ยนงาน การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร มีการประเมินผลตามแผนงาน / โครงการที่กำหนดไว้ ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดผู้ชำนาญการในด้านการศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็น ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วไม่นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

2. บริบทของโรงเรียนร่วมวิจัย

การศึกษาบริบทของโรงเรียนเป็นการศึกษาสภาพความเป็นมา ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน สภาพทั่วไปของชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ซึ่งจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งได้ผลสรุปจากการศึกษาบริบทของโรงเรียนบ้านปลักแรด และโรงเรียนวังพิศกุลวิทยศึกษา ดังต่อไปนี้

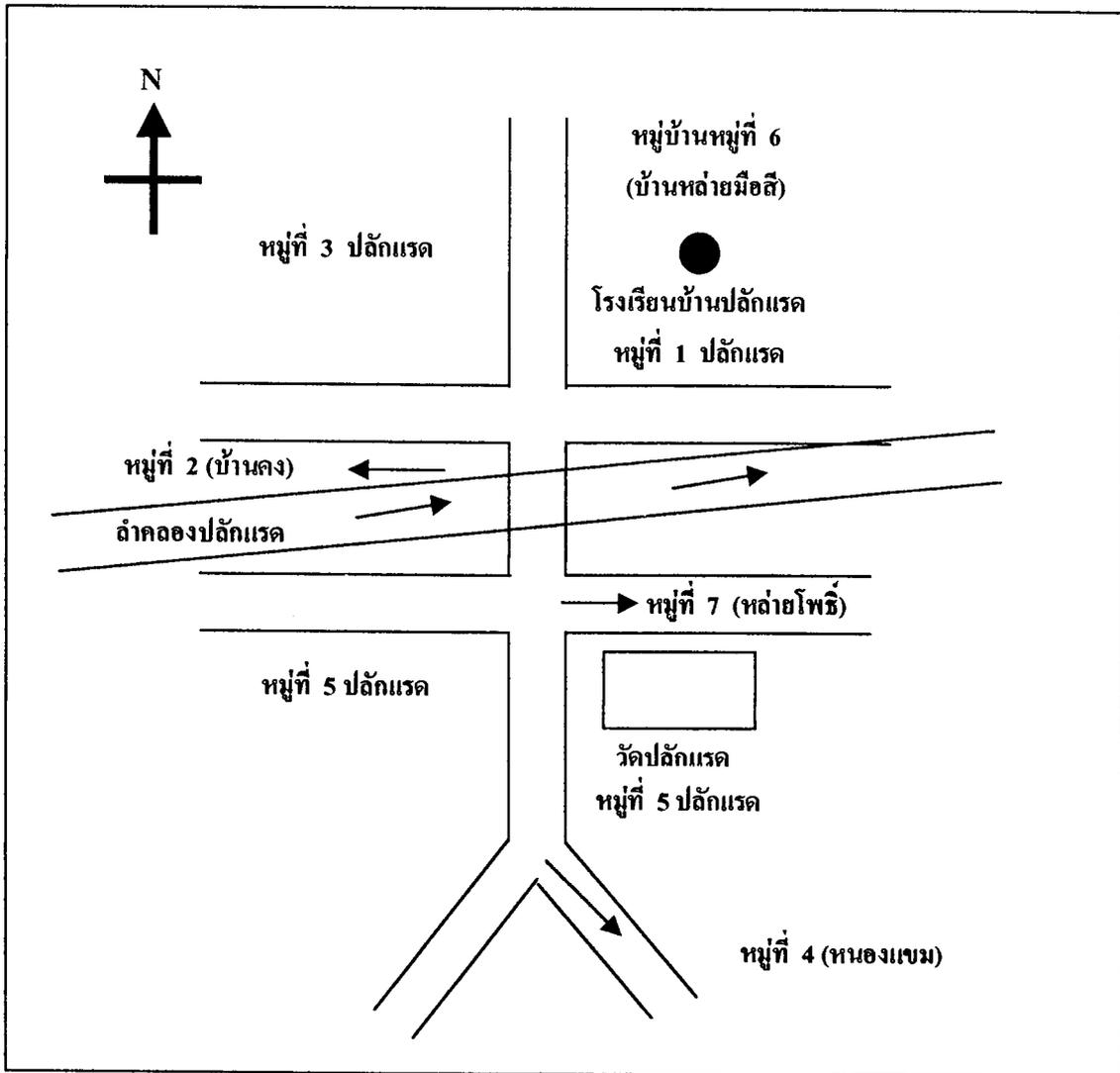
2.1 โรงเรียนบ้านปลักแรด

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านปลักแรด ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เดิมชื่อโรงเรียนประชาบาล ตำบลปลักแรด 1 (วัดปลักแรด) เปิดเรียนครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2465 ปัจจุบันโรงเรียนบ้านปลักแรด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

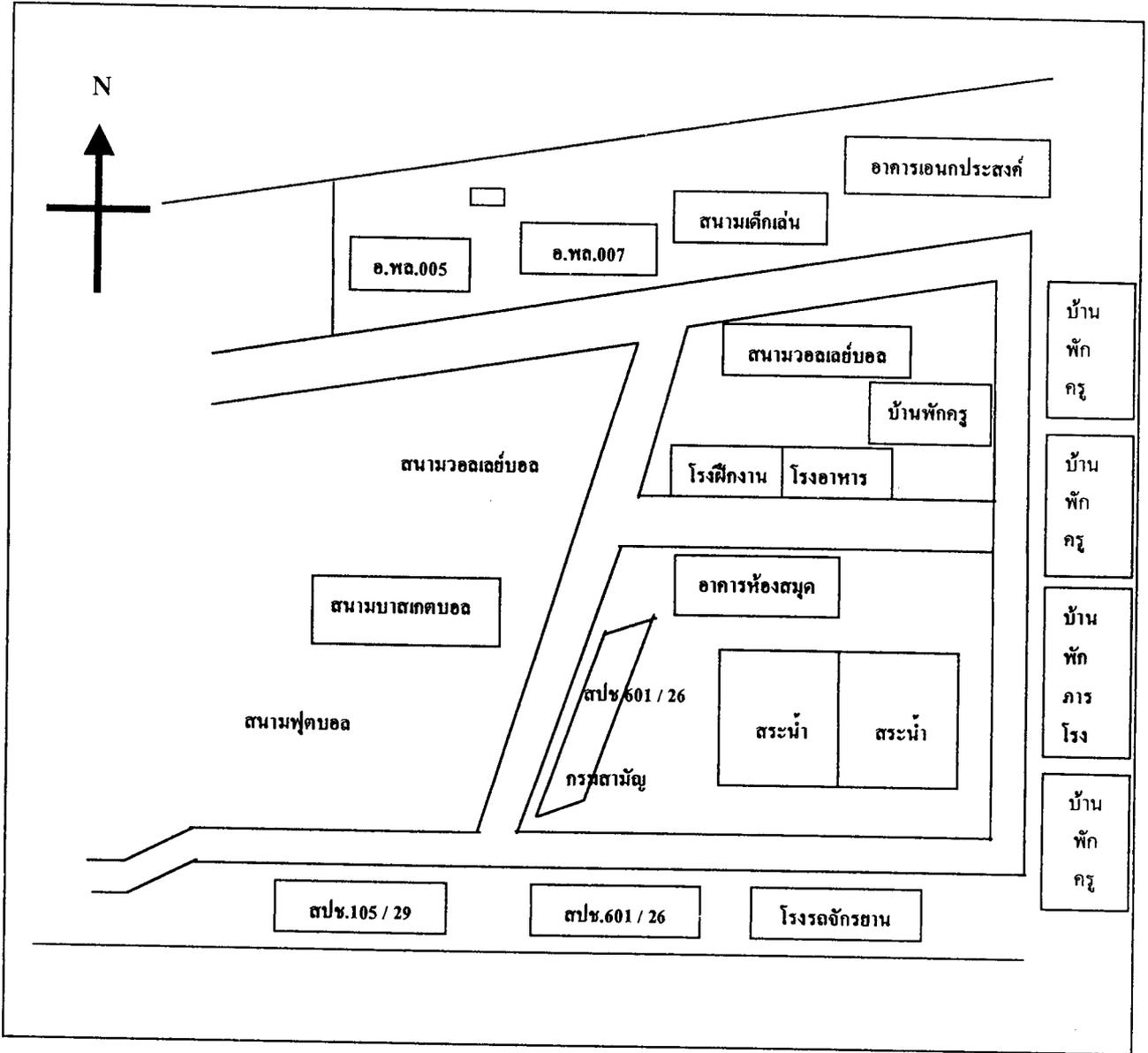
เขตบริการโรงเรียนและข้อมูลทรัพยากรของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านปลักแรด เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้กับนักเรียนในหมู่ที่ 1, 3, 5 และ 6 ของตำบลปลักแรด และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ให้กับนักเรียนของตำบลปลักแรด และตำบลใกล้เคียง ดังแสดงในแผนผังที่ 1

แผนผังที่ 1 แผนที่แสดงเขตบริการของโรงเรียนบ้านปลักแหร

โรงเรียนบ้านปลักแหร มีพื้นที่ 24 ไร่ 3 งาน 38 ตารางวา มีอาคารเรียน 4 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง โรงฝึกงาน โรงอาหาร บ้านพักครู จำนวน 4 หลัง บ้านพักนักการศึกษา 1 หลัง ห้องส้วม อาคารห้องสมุด สนามฟุตบอล สนามวอลเลย์บอล และสนามบาสเกตบอล ดังปรากฏในแผนผังที่ 2

แผนผังที่ 2 แผนผังโรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านปลักแรด มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานทั้งสิ้น 38 คน เป็นข้าราชการครู 35 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน นักการภารโรง 2 คน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลบุคลากรโรงเรียนบ้านปลักแรด

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ระดับ	วุฒิการศึกษา	วิชาเอก
1	นายปิยวิทย์ ชุมภูบาง	ผู้อำนวยการ	8	กศ.ม.	บริหาร
2	นายลำเรียง รอดเงิน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	7	กศ.บ.	คณิตศาสตร์
3	นายรัชชัย สุโกมลนันท์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	7	กศ.บ.	สังคมศึกษา
4	นายประสิทธิ์ ไชยกาล	อาจารย์ 1	5	ค.ม.	วิจัย
5	นางบุญชู ต้นสมบูรณ์	อาจารย์ 1	5	กศ.ม.	จิตวิทยา
6	น.ส.คณินนิตย์ สมบูรณ์	อาจารย์ 2	7	กศ.บ.	ฟิสิกส์
7	นายสุวิทย์ หยวคง	อาจารย์ 2	7	ศษ.บ.	ประถมศึกษา
8	นายส่วน พุทธศิลพรสกุล	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	คณิตศาสตร์
9	นางเสาวลักษณ์ ศรีกระจ่าง	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	ประถมศึกษา
10	นายพิศิษฐ์ อินนาคกุล	อาจารย์ 2	7	ศษ.บ.	บริหาร
11	นางธนอมศรี พุทธศิลพรสกุล	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	บรรณารักษ์
12	นางจรัส แดงกุล	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	เกษตร
13	น.ส.สุมลมาลย์ ธรรมวโร	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	อังกฤษ
14	นางรัตนา ชัยเชย	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	ภาษาไทย
15	นางสมหมาย เปรมวิชัย	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	อังกฤษ
16	นายมนัส บุญแทน	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	ประถมศึกษา
17	นายเกรียงศักดิ์ พุทธศิลพรสกุล	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	ประถมศึกษา
18	น.ส.พงษ์พิศ เชื้อสกุล	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	ภาษาไทย
19	นางจาร์วรรณ แต่ดลยกุล	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	ภาษาไทย
20	นางเฉลิมศรี เสือทะยาน	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	ประถมศึกษา
21	นายวัลลภ แสงศิริ	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	บริหาร
22	นางสุกัญญา ห้อยระย้า	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	ภาษาไทย
23	นางเยาวนา พุทธศิลพรสกุล	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	อนุบาล

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ระดับ	วุฒิ การศึกษา	วิชาเอก
24	นางวราภรณ์ พิมานมาศสุริยา	อาจารย์ 2	7	คป.	สังคม
25	นางสุณี สวนเอก	อาจารย์ 2	6	กศ.บ.	ชีววิทยา
26	นางรัชนี วงศ์โกมลเชษฐ์	อาจารย์ 2	7	คป.	วิทยาศาสตร์
27	นายเจริญพงษ์ ศรีเพ็ง	อาจารย์ 2	7	คป.	วิทยาศาสตร์
28	นางวิมลทยา เทพหยด	อาจารย์ 2	6	กศ.บ.	แนะแนว
29	นางกฤษณา วงศ์ศิริกุลชัย	อาจารย์ 2	6	คป.	นาฏศิลป์
30	นางอรุณรัตน์ จันคะณา	อาจารย์ 2	7	คป.	นาฏศิลป์
31	นางพรรณิภา ฉิมสมบุรณ์	อาจารย์ 2	7	คป.	คหกรรม
32	น.ส.กฤติกา จารุจินดาพล	อาจารย์ 2	6	กศ.บ.	แนะแนว
33	นางนารีกุล บุญแทน	อาจารย์ 2	7	คป.	ภาษาไทย
34	นางเขาวลัดภรณ์ สุโกมลนันท์	อาจารย์ 2	7	ป.กศ.	-
35	นายสุชิน ชัยรัตน์	อาจารย์ 2	7	คป.	บริหาร
36	นางบังอร จิตบุญมา	อัคราจ้าง		คป.	
37	นายเสน่ห์ กลมพุก	นักการฯ		ป.4	
38	นายสมาน ใจจันทร์	นักการฯ		ป.6	

นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 อีก 5 คน ดังนี้

1. นายบุญเสริม ยิ้มช้าง โพรแกรมวิชาพลศึกษา
2. นางสาวรัตติกาล อยู่ภักดี โพรแกรมวิชาภาษาไทย
3. นางสาวดวงเดือน ระโส โพรแกรมวิชาภาษาไทย
4. นางสาวธัญญารัตน์ คำลือ โพรแกรมวิชาสังคมศึกษา
5. นางสาวดวงรัตน์ เลือดทหาร โพรแกรมวิชาสังคมศึกษา

โรงเรียนบ้านปลักแรดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 706 คน ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านปลักแรดในปีการศึกษา 2546

ชั้น	จำนวนนักเรียน		
	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาลปีที่ 1	14	9	23
อนุบาลปีที่ 2	30	21	51
รวม	44	30	74
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	28	29	57
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	28	23	51
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	27	19	46
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	47	36	83
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	28	43	71
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	35	35	70
รวม	193	185	378
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	36	54	90
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	46	37	83
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	41	40	81
รวม	123	131	254
รวมทั้งสิ้น	360	346	706

สภาพทั่วไปของชุมชน

ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนมี 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 - 10 ตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ประชากรมีจำนวน 8,694 คน อยู่ในเขตเทศบาลตำบลปลักแรด 1,073 ครัวเรือน และนอกเขตเทศบาลตำบลปลักแรด 1,183 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ รับจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน รายได้ต่อคนต่อปีของประชากรปีละ 36,000 บาท ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีบวชนาค แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ สงกรานต์และประเพณีแข่งเรือ

ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการดำเนินงานทางการศึกษาของโรงเรียน จัดหาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนเชิญมาเป็นวิทยากรมาให้ความรู้ทางด้านงานอาชีพ จัดหาเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์เพื่อพัฒนาการศึกษา

ของโรงเรียน เช่น กองทุนหลวงพ่อทรัพย์บริจาคเงินทุนการศึกษาให้นักเรียนเป็นประจำทุกปี และเทศบาลตำบลปลักแรดตั้งงบประมาณปีละ 30,000 บาท สนับสนุนโครงการประสานใจด้านภักดิ์ ยาเสพติด เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงพื้นที่ของโรงเรียน จำนวน 24 ไร่ ให้สามารถจัดทำกรเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระ และเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

การพัฒนาการศึกษา

โรงเรียนบ้านปลักแรด มีเป้าหมายที่ให้ผู้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงาน ติดตามประเมินผลในการศึกษา จัดโรงเรียนให้มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ส่วนด้านครู มุ่งเน้นให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีการวัดผลและ ประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ทำโครงการ การปฏิบัติจริง การทำแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

สภาพปัญหาของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านปลักแรดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการพัฒนางานแต่ละด้าน พบปัญหาในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนขาดแคลนสื่อที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นวีซีดี
2. ด้านบุคลากร โรงเรียนขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัย บุคลากรต้องทำหน้าที่หลายอย่าง ทั้งงานสอนและงานพิเศษ โดยเฉพาะงานธุรการ การเงิน และพัสดุ ทั้งที่ไม่มีความรู้ความชำนาญ
3. ด้านบริหารจัดการ โรงเรียนขาดงบประมาณสนับสนุนการใช้เครื่องมือ สื่อที่ทันสมัย ขาดการจัดการเรื่องระบบไฟฟ้า สภาพของการเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน อาคารชำรุด งบประมาณที่ได้ไม่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ตรงกับสภาพของปัญหาได้เหมาะสม

2.2 โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษา

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษา ตั้งอยู่เลขที่ 147 หมู่ที่ 11 บ้านหนองคาสี ตำบลวังพิถล อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เป็นสาขาโรงเรียนวังทองพิทยาคม ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2533 ต่อมาในปี 2536 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษา เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลวังพิถล เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2536 ปัจจุบันโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6

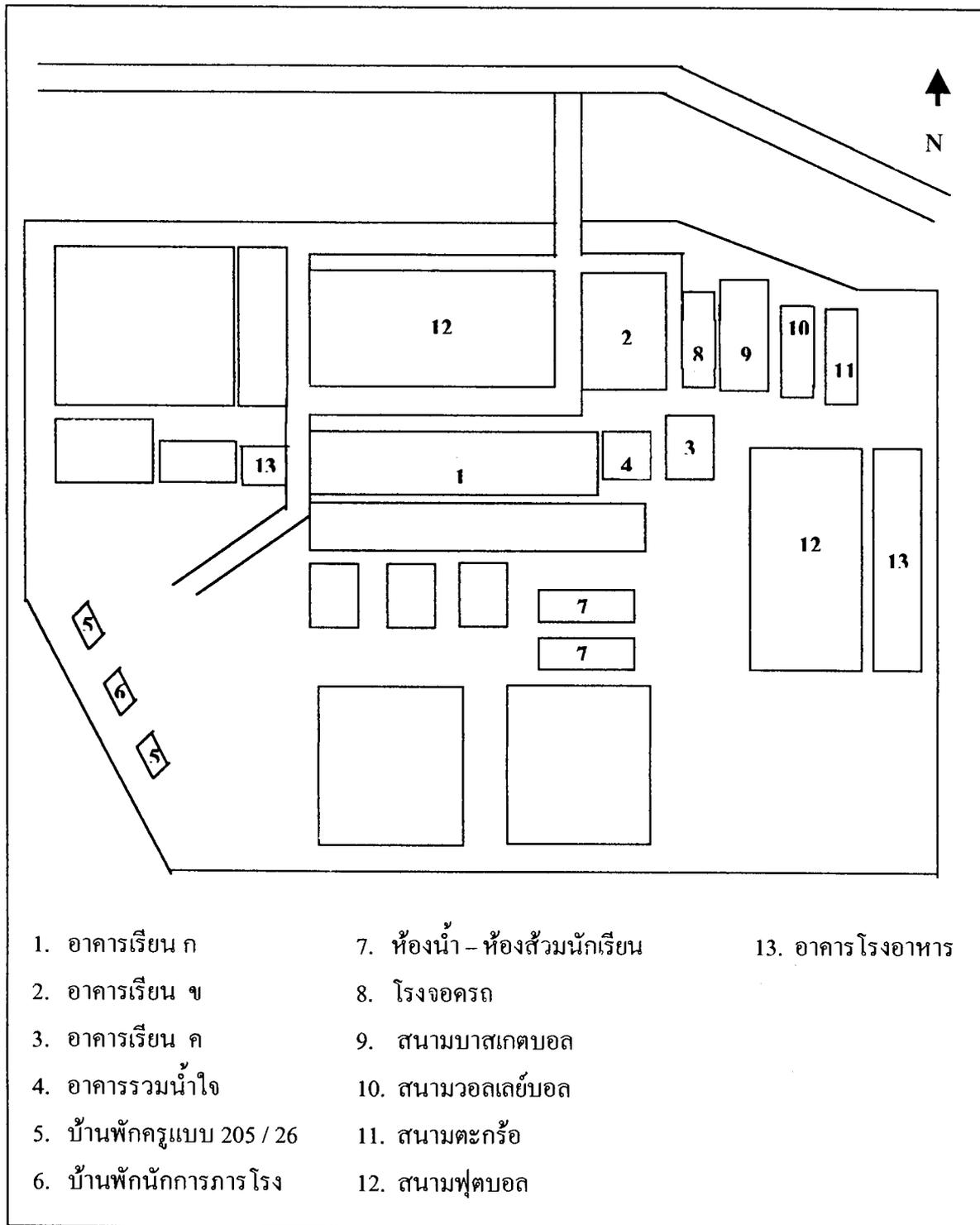
ที่ตั้งและข้อมูลทรัพยากรของโรงเรียน

โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษา ตั้งอยู่เลขที่ 147 หมู่ที่ 11 บ้านหนองคาสี ตำบลวังพิถล อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และ ตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลแม่ระกา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลคันทอง และตำบลวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

โรงเรียนตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอวังทอง และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอวังทอง ประมาณ 15 กิโลเมตร ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีหนอง คลองและบึง มีแม่น้ำแคววังทองไหลผ่าน ในฤดูแล้งน้ำในแม่น้ำจะแห้ง ส่วนในฤดูฝนถ้าปีใดมีฝนตกชุก น้ำจะล้นฝั่งทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหายและการคมนาคมไม่สะดวก

โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษา มีพื้นที่ 60 ไร่ 1 งาน 94 ตารางวา มีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารรวมน้ำใจ ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานฝ่ายปกครอง บ้านพักครู 2 หลัง บ้านพักภารโรง 1 หลัง ห้องน้ำ - ห้องส้วม 2 หลัง อาคารโรงอาหาร 1 หลัง สนามบาสเกตบอล สนามวอลเลย์บอล สนามตะกร้อและสนามฟุตบอล ดงแผนผังที่ 3

แผนผังที่ 3 แผนผังบริเวณโรงเรียนวังพิกุลวิทยศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

ปัจจุบันโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษามีบุคลากรที่ปฏิบัติงาน จำนวนทั้งสิ้น 18 คน จำแนกเป็นข้าราชการครู 15 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน นักการภารโรง 2 คน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3 (สำรวจเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2547)

ตารางที่ 3 ข้อมูลบุคลากร โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษา

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ระดับ	วุฒิการศึกษา	ตำแหน่งงาน
1	นายชูชาติ คุ่มพวง	ผู้อำนวยการ	8	กศ.ม.	ผู้บริหาร โรงเรียน
2	นางนงเยาว์ คุณเฉลียว	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	7	กศ.ม.	ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน
3	ว่าที่ ร.ต.ประสพโชค โพธิ์ทอง	อาจารย์ 2	7	กศ.บ.	หัวหน้าฝ่ายปกครอง
4	นางเพยวีย์ ภูเกิด	อาจารย์ 2	7	ศศ.ม.	หัวหน้าหมวดสังคม ฯ
5	นางดวงรัชนี ศรีลาพฤกษ์	อาจารย์ 2	7	กศ.บ.	งานบรรณารักษ์
6	นายสุนัย รักภควงศ์	อาจารย์ 2	7	กศ.บ.	งานวัดผล
7	นางสาวจันทร์แรม ม่วงสวน	อาจารย์ 2	7	กศ.บ.	หัวหน้าหมวดภาษาไทย
8	นายสันติพร ภูพงษ์	อาจารย์ 2	7	กศ.บ.	หัวหน้างานแนะแนว
9	นางวลัยพร แจ่มนาม	อาจารย์ 2	7	ศศ.ม.	หัวหน้าหมวดการงาน ฯ
10	นายสุรศักดิ์ ห่านตระกูล	อาจารย์ 2	7	ค.บ.	หัวหน้าหมวดวิทย์ ฯ
11	นางสาวศิริรัตน์ เจษฎาวุฒิ	อาจารย์ 1	5	ศศ.บ.	หัวหน้างานพัสดุ
12	นายปกิจพจน์ กมลวรรณ	อาจารย์ 2	6	กศ.ม.	หัวหน้าฝ่ายบริการ
13	นางสาววันเพ็ญ ม่วงสีเมืองดี	อาจารย์ 2	7	ศศ.ม.	หัวหน้าฝ่ายธุรการและแผนงาน
14	นางอมรรัตน์ ไกรสร	อาจารย์ 2	7	กศ.ม.	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
15	นายพิเชษฐ์ เจริญภาพ	อาจารย์ 2	7	กศ.บ.	งานดนตรีและชุมชน
16	นายอณู โรม เบนญจวิโรจน์	อัตราจ้าง	-	ค.บ.	งาน สโศคทัศนศึกษา
17	นายไกรสร แก้วสระแสน	ยาม	-	ม.3	ยาม
18	นายศิลป์ชัย ขอยยิ้ม	นักการภารโรง	-	ป.6	นักการภารโรง

นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 อีก 5 คน ดังนี้

1. นางสาวมะลิสา	สุธารัตน์	โปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์
2. นางสาวสมใจ	บุญดี	โปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์
3. นางสาวศิริรัตน์	ไพเราะ	โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา
4. นางสาวฉัฐพร	ราชอุปนันท์	โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา
5. นายจตุพล	ปานไต้	โปรแกรมวิชาพลศึกษา

โรงเรียนวังพิถุถวิทยศึกษเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลาย มีห้องเรียน 9 ห้อง และมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 243 คน จำนวนนักเรียนต่อห้องเฉลี่ย 22 คน อัตราส่วนครู : นักเรียน = 1 : 18 รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนวังพิถุถวิทยศึกษา ปีการศึกษา 2546

ชั้น	จำนวนห้อง	จำนวนนักเรียน		รวม
		ชาย	หญิง	
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น				
มัธยมศึกษาปีที่ 1	2	36	38	74
มัธยมศึกษาปีที่ 2	2	25	19	44
มัธยมศึกษาปีที่ 3	2	24	32	56
รวม	6	85	89	174
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย				
มัธยมศึกษาปีที่ 4	2	23	17	40
มัธยมศึกษาปีที่ 5	1	1	6	7
มัธยมศึกษาปีที่ 6	2	13	9	22
รวม	3	37	32	69
รวมทั้งสิ้น	9	122	121	243

สภาพทั่วไปของชุมชน

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นที่ลุ่ม มีบึงใหญ่น้อยเป็นแหล่งรับน้ำ บ้านเรือนตั้งอยู่กระจัดกระจายเป็นกลุ่มๆ ตามพื้นที่ทำการเกษตร มีการทำนาปั้งรอบๆ บริเวณแหล่งน้ำในช่วงเดือนธันวาคม – เมษายน มีประชาชนประมาณ 8,272 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ วัดคงข่อย โรงเรียนวัดคงข่อย วัดวังพิกุล โรงเรียนวัดวังพิกุล องค์การบริหารส่วนตำบลวังพิกุลและบึงราชนค อาชีพหลักของชุมชน คือ เกษตรกรรม เนื่องจากภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีหนอง คลองและบึง มีแม่น้ำแคววังทองไหลผ่าน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี / วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือ ประเพณีของลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกร ไร่ยอละ 15 ประกอบอาชีพรับจ้าง และอาชีพอื่น ๆ อีกประมาณร้อยละ 5 ฐานะทางเศรษฐกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 20,000 – 30,000 บาท

ชุมชน ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาและต้องการให้บุตรหลานได้เรียนในโรงเรียนซึ่งเป็นโอกาสของโรงเรียน ส่วนโรงเรียนมีข้อจำกัด คือ อาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ในฤดูแล้งน้ำก็จะแห้ง ในฤดูฝนถ้าฝนตกชุก น้ำจะล้นฝั่งแม่น้ำแคววังทอง ทำให้พืชผลการเกษตรได้รับความเสียหาย มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

การพัฒนาสถานศึกษา

โรงเรียนวังพิกุลวิทยศึกษ เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเน้นการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยในด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งต้องมีการพัฒนาครูให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การทำแผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ และโรงเรียนได้กำหนดโครงการที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข คือ โครงการพัฒนาศักยภาพครู โครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และโครงการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ซึ่งในด้านแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนมีการพัฒนาโดยตลอด มีทั้งอินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นคว้า จำนวน 2 เครื่อง มีคอมพิวเตอร์ใช้ในการเรียนการสอน จำนวน 20 เครื่อง ซึ่งมีข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ โดยสรุปดังนี้

ตารางที่ 5 แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนวังพิศกุลวิทยาศึกษา

แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน	แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน
1. ห้องสมุด	1. โรงเรียนอริอุ
2. ห้องคลินิกวิชาการต่าง ๆ	2. สวนผลไม้
3. ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์	3. สวนผักปลอดสารพิษ
4. ห้องดนตรีไทย	4. องค์การบริหารส่วนตำบลวังพิศกุล
5. ศูนย์ปฏิบัติการทางภาษา	5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
	6. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร
	7. ศูนย์พลังงานทดแทน จังหวัดพิษณุโลก

สภาพปัจจุบันและปัญหา

โรงเรียนวังพิศกุลวิทยาศึกษา เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สถานภาพของโรงเรียนยังขาดแคลนปัจจัยในการบริหารต่าง ๆ โรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ แต่บางปัญหาเป็นปัญหาต่อเนื่อง ซึ่งโรงเรียนได้กำหนดวิธีการดำเนินการแก้ไข ดังต่อไปนี้

1. สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่บริการยังมีฐานะยากจน จากการสำรวจอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า ประชาชนประกอบอาชีพทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 80 อาชีพรับจ้างร้อยละ 15 และอาชีพอื่น ๆ อีกประมาณร้อยละ 5 เนื่องจากชุมชนในเขตตำบลวังพิศกุลเป็นสังคมชนบท อาชีพพื้นฐาน คือ ทำนา ทำสวนผลไม้ จึงต้องใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติ บางปีเสียหายเนื่องจากน้ำท่วม ราคาข้าวตกต่ำทำให้ขาดทุน เกิดภาวะหนี้สินส่งผลกระทบต่อประชาชนทำให้มีผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนจึงต้องหามาตรการและกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งหวังให้นักเรียนในพื้นที่บริการ ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. ปัญหาการขาดแคลนครูภัณฑ์การศึกษา เนื่องจากแนวคิดในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องการฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้และทักษะการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จากแนวคิดดังกล่าวโรงเรียนจะดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 ปรับปรุงห้องสมุดให้มีความพร้อม มีสื่อวีดิทัศน์ อุปกรณ์โสตทัศนศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
- 2.2 พัฒนาการเรียนการสอนของครู ส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อประกอบการสอน

2.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีหลักการ ดังนี้

- 2.3.1 ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
- 2.3.2 ใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหาร
- 2.3.3 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ
- 2.3.4 แสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้โดยชุมชน

3. ปัญหาเรื่องการพัฒนาอาชีพท้องถิ่น โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตร แต่ผลผลิตและรายได้ไม่แน่นอน แนวทางการจัดการศึกษาต้องการพัฒนาอาชีพท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรักอาชีพท้องถิ่น และเรียนรู้คู่กับการทำงาน สามารถนำความรู้ไปใช้ในครอบครัวและเป็นแนวทางประกอบอาชีพ

4. ปัญหาเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนต้องมีบทบาทในการสร้างสรรค์ชุมชนและเป็นผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการณรงค์และปลูกฝังให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมคิดร่วมทำ รักษาความสะอาด การสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่นจากการปลูกต้นไม้ รักษาแหล่งน้ำ กำจัดขยะสิ่งปฏิกูล เป็นต้น

จากสภาพปัจจุบันและปัญหา โรงเรียนได้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีงาน / กิจกรรม / โครงการที่เกี่ยวกับครู ดังนี้

1. จัดทำโครงการพัฒนานุเคราะห์
 - 1.1 จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.2 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 จัดทำเพิ่มสะสมงาน
2. ส่งเสริมครูให้ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหการเรียนรู้อย่างน้อยคนละ 1 โครงการ
3. ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอน จัดทำ จัดหาสื่อและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน
4. จัดทำโครงการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดหาแหล่งเรียนรู้
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนอย่างทั่วถึง

จากการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนบ้านปลักแรด และ โรงเรียนวังพิถุถวิทยศึกษา โรงเรียน ทั้ง 2 แห่ง จัดการศึกษาครอบคลุมทุกระดับตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่ง สอดคล้องกับการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการผลิตครูตามโปรแกรมวิชาของคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งโรงเรียนมีภารกิจเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู มีความต้องการจะพัฒนาครูให้เป็นอย่างที่ดีแก่นักศึกษา และจากผลการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานการประเมินตนเอง รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประสบปัญหา ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จึงได้กำหนดเป็น โครงการเร่งด่วนในแผนปฏิบัติการประจำปี โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในฐานะที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล สงครามเป็นหน่วยงานที่ผลิตครู ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และการพัฒนาครู ประจำการ จึงเห็นว่าจำเป็นต้องพัฒนาครูให้กับครูประจำการ ให้เป็น โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อประสานประโยชน์ของชาติร่วมกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม ผู้วิจัยจากโรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และผู้วิจัยจากโรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษ อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ได้ร่วมกันทำการวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยและพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการศึกษาสภาพปัญหา แล้วร่วมคิดวางแผน ดำเนินการ สรุบบทเรียน ร่วมเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และร่วมชื่นชมผลงาน วิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ

คณะกรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 5 คน ประชุมพิจารณา เรื่อง การเตรียมการดำเนินการวิจัยตามแผนการทำงานแบบวงจรเดมมิ่ง PDCA ดังนี้

1.1 วางแผน (P)

คณะกรรมการวิจัยได้ประชุมแล้วกำหนดว่า การเตรียมการมีเป้าหมายอยู่ที่การมีคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โรงเรียนละ 1 คณะ ประกอบด้วย คณะวิจัยของมหาวิทยาลัย และกรรมการโรงเรียนอีก โรงเรียนละ 5 คน รวมเป็น 10 คน และได้ข้อสรุปว่า ก่อนตั้งคณะกรรมการวิจัยร่วม จะต้องมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุผล ความสำคัญ แนวดำเนินการและประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการวิจัย และต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ คณะกรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัย ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาทั้งสองโรงเรียน

1.2 ดำเนินการ (D)

1.2.1 การสร้างความเข้าใจ

คณะกรรมการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามจัดประชุมผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา 2 ครั้ง ครั้งแรกที่โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษา วันที่ 4 มีนาคม 2547 และครั้งที่สองที่โรงเรียนบ้านปลักแรด วันที่ 5 มีนาคม 2547 เพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการวิจัย

1.2.2 การปรับกระบวนการทัศน์

คณะกรรมการวิจัยจัดประชุมสัมมนาผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ทั้งสองโรงเรียน ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2547 โดยใช้เทคนิค AIC เพื่อให้ผู้เข้าประชุมมีความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่มีบทบาทหน้าที่ร่วมกันกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในการผลิตและพัฒนาครู

1.2.3 การตั้งคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียน

หลังการประชุมปรับกระบวนการทัศน์ ผู้แทนของโรงเรียนและคณะกรรมการวิจัย ได้มีการประชุมร่วมกัน มีมติว่า ต้องตั้งคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนของแต่ละโรงเรียนขึ้น โดยประกอบด้วยคณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 5 คน และผู้แทนของโรงเรียน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าระดับหรือหัวหน้าช่วงชั้น รวม 10 คน จากนั้นแต่ละโรงเรียนได้เสนอชื่อผู้แทนโรงเรียนเป็นคณะกรรมการวิจัยร่วม

คณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนทั้งสองคณะ ได้ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่และแผนการดำเนินการวิจัย ว่า คณะกรรมการวิจัยควรมีหน้าที่กำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู วิเคราะห์ SWOT เทียบกับมาตรฐานเพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา วางแผนพัฒนา ดำเนินการพัฒนา และประเมินผลการพัฒนา

1.3 ตรวจสอบ (C)

หลังการดำเนินการสร้างความเข้าใจและปรับกระบวนการทัศน์ ได้มีการประชุมคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา เพื่อพิจารณาผลการจัดประชุมดังกล่าว พบว่า ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยและมีความตระหนักว่า การพัฒนาครูและโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูมีความสำคัญเพราะเป็นยุทธศาสตร์ที่ดี เป็นการการพัฒนาการผลิตครูใหม่และพัฒนาครูประจำการไปพร้อม ๆ กัน และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกันทั้งคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและสถานศึกษาทั้งสอง เห็นว่าการพัฒนาครูและโรงเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวทางที่ดีที่จะทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูได้ รวมทั้งเห็นว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียน การกำหนดบทบาทหน้าที่และแผนการดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้มีความเหมาะสม ควรเพิ่มการตรวจสอบในทุกขั้นตอนของการวิจัย

1.4 ปรับปรุง (A)

จากการตรวจสอบผลการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับแผนการดำเนินการวิจัย มีการปรับ โดยเพิ่มกิจกรรมการตรวจสอบในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานให้ชัดเจนมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

คณะกรรมการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 5 คน และ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ทั้ง 2 โรงเรียนละ 5 คน รวมคณะกรรมการวิจัย 15 คน ได้มีส่วนร่วมเพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูตามแผนการทำงานแบบวงจรเดมมิ่ง คือ PDCA ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 วางแผน (P)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ร่วมวางแผนฯ เพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูว่าจะสามารถหาข้อมูลสำคัญจากแหล่งใดและโดยวิธีใด ข้อสรุปคือ

2.1.1 ให้มีการศึกษาเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรฐานวิชาชีพครู การผลิตครู การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

2.1.2 ให้มีการจัดประชุมสัมมนา เรื่อง บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูในการผลิตครูยุคใหม่ ในวันที่ 23 มีนาคม 2547 ณ ห้องประชุมสิริราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้เข้าร่วมการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นักศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 คณะผู้บริหาร ครูโรงเรียนบ้านปลักแรด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 รวมทั้งสิ้น 100 คน

2.2 ดำเนินการ (D)

2.2.1 การศึกษาเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้แบ่งหน้าที่ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ชุดที่ 1

2.2.2 การจัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูในการผลิตครูยุคใหม่ ดำเนินการตามแผนที่วางไว้โดยรูปแบบการประชุมสัมมนา มีดังนี้

ช่วงที่ 1 เวลา 08.30 – 12.00 น. การอภิปรายจากผู้ดำเนินรายการและวิทยากร ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาฟังการอภิปรายจากวิทยากร 2 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตรกร ตั้งเกษมสุข คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 นายพิทยา วงษ์ยอด โดยมีรองศาสตราจารย์บุญรักษ์ ตันจักษ์เจริญรัตน์ เป็นผู้ดำเนินการ

ช่วงที่ 2 เวลา 13.00 – 14.30 น. การอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกิจกรรมแบ่งกลุ่มย่อยอภิปรายตามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องและประเด็นอภิปรายที่มอบหมายให้ตามตารางต่อไปนี้

กลุ่ม	ประเด็นการอภิปราย
1. อาจารย์คณะครุศาสตร์ (อาจารย์นิเทศก์)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ท่านคิดว่า โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ควรมีมาตรฐานในด้านใดบ้าง และในแต่ละมาตรฐานควรมีตัวบ่งชี้อะไรบ้าง 2. คณะครุศาสตร์ ควรมีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานในข้อ 1 อย่างไร
2. ผู้บริหารและครู โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูบ้านปลักแรด และวังพิรุณวิทยศึกษ (แยกเป็น 2 กลุ่ม)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ท่านคิดว่าโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ควรมีมาตรฐานในด้านใดบ้าง และในแต่ละมาตรฐานควรมีตัวบ่งชี้อะไรบ้าง 2. แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนของท่านให้เป็นที่น่าพอใจตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ควรเป็นอย่างไร 3. การพัฒนาโรงเรียนของท่านให้เป็นที่น่าพอใจตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ท่านต้องการความช่วยเหลือจากคณะครุศาสตร์และหน่วยงานอื่น ๆ อย่างไรบ้าง
3. คณะกรรมการสถานศึกษา (2 โรงเรียน)	<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่ดี ควรมีความพร้อมในด้านใดบ้าง 2. ถ้านักศึกษามาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนที่ท่านเป็นกรรมการสถานศึกษา ท่านจะมีบทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุนอย่างไร
4. นักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	<ol style="list-style-type: none"> 1. ท่านคิดว่าโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ควรมีมาตรฐานในด้านใดบ้าง และแต่ละมาตรฐาน ควรมีตัวบ่งชี้อะไรบ้าง

ช่วงที่ 3 เวลา 14.45 – 16.30 น. เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาแต่ละกลุ่ม นำเสนอผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มย่อยต่อที่ประชุมใหญ่ และมีการอภิปรายเสนอแนะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในภาพรวม

หลังจากการประชุมสัมมนาเสร็จสิ้น คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้นำข้อมูลที่ได้นำมาสังเคราะห์จัดระบบข้อมูลใหม่เพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ชุดที่ 2

2.3 ตรวจสอบ (C)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ร่วมกันจัดประชุมสัมมนา เรื่อง การกำหนดมาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีผู้บริหารและครูโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูทั้ง 2 โรงเรียนเข้าร่วมประชุมเพื่อตรวจสอบและวิพากษ์ มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ทั้ง 2 ชุด ที่ได้มาจาก ผลการศึกษาเอกสาร และจากผลการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในวันที่ 31 มีนาคม 2547 ระหว่างเวลา 08.30 – 16.30 น. โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุมพต จำวีระ คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สวัสดิ์ จิตต์จนะ ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 57 คน

รูปแบบการประชุม ช่วงที่ 1 08.30 – 10.30 น. เป็นการนำเสนอทบทวนผลของกรอบ มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ทั้ง 2 ชุด ช่วงที่ 2 10.45 – 12.00 น. แบ่งกลุ่มย่อยแต่ละ โรงเรียนเพื่อร่วมวิพากษ์แล้วหาข้อสรุป เพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ช่วงที่ 3 13.00 – 15.00 น. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการวิพากษ์ และช่วงที่ 4 15.15 – 16.30 น. วิพากษ์ กลุ่มใหญ่ในภาพรวม และร่วมกันกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูฉบับร่าง

2.4 ปรับปรุง (A)

คณะกรรมการวิจัยฯ ได้นำมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูฉบับร่างที่ผ่านการ ตรวจสอบโดยการวิพากษ์แล้ว มาพิจารณาเพื่อให้ได้มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่สมบูรณ์ และร่วมพิจารณาเพื่อกำหนดมาตรฐานด้านที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาทั้งระบบตามขอบเขต ของโครงการวิจัยฯ ปีงบประมาณ 2547

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนพัฒนา

คณะกรรมการวิจัยประชุมเพื่อวางแผนดำเนินการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

3.1 วางแผน (P)

คณะกรรมการวิจัยประชุมแล้วได้ข้อสรุปว่า สิ่งที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนของการ วางแผน คือ

3.1.1 มีการกำหนดเป้าหมายว่า ต้องได้แผนและโครงการที่จะใช้พัฒนาครู ที่สอดคล้อง กับความต้องการในการพัฒนาที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT

3.1.2 มีการกำหนดรายละเอียดของโครงการพัฒนาครูเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ กิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมการติดตามและประเมินผล (วิธีการและเครื่องมือ) ผู้เกี่ยวข้อง และระยะเวลาการดำเนินการ

3.2 ดำเนินการ (D)

3.2.1 จัดประชุมคณะกรรมการวิจัยร่วมวิเคราะห์จุดอ่อน – จุดแข็ง (SWOT) โดยนำมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูมาเทียบเคียง แล้วกำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนาโรงเรียน

3.2.2 จัดประชุมคณะกรรมการวิจัยร่วมโดยนำเป้าหมายการพัฒนาจัดทำเป็นแผนพัฒนาได้โครงการพัฒนาครู 2 โครงการ คือ โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ และโครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

3.2.3 จัดประชุมกำหนดตัวบ่งชี้ กิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมติดตามและประเมินผล การพัฒนา (วิธีการและเครื่องมือ) ผู้เกี่ยวข้องและระยะเวลาดำเนินการโครงการพัฒนาทั้งสองโครงการ

3.3 ตรวจสอบ (C)

จัดประชุมวิพากษ์แผนพัฒนาครูทั้งสองโครงการ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ศึกษานิเทศก์ ร่วมประชุมกับคณะกรรมการวิจัยร่วม เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้

3.4 ปรับปรุง (A)

จัดประชุมคณะกรรมการวิจัยร่วมนำข้อวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิและศึกษานิเทศก์มาปรับแผนพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนา

เมื่อคณะกรรมการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูทั้ง 2 โรงเรียน ได้ดำเนินการวางแผนการพัฒนาแล้วก็ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการตามโครงการ 2 โครงการ ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา คือ โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและโครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดังต่อไปนี้

4.1 โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมการพัฒนา 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ 3 เรื่อง คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ตามแผน นอกจากนี้มีการนำผลจากการอบรมสัมมนาดังกล่าวไปปฏิบัติโดยมีกิจกรรมต่อเนื่องอีก 3 กิจกรรม คือ การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนของตน กำหนดให้มีการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ จัดทำแฟ้มสะสมงานและกำหนดให้มีการจัดนิทรรศการ แสดงผลงานตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการปฏิบัติงานตามวงจรการบริหารงานแบบ PDCA ดังนี้

4.1.1 วางแผน (P)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ร่วมกันวางแผนปฏิบัติงาน โดยกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ลักษณะของกิจกรรมในโครงการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนา ซึ่งคณะกรรมการวิจัยร่วมพิจารณาแล้วเห็นว่า ผลจากการวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน – จุดแข็ง จากการทำ SWOT และผลจากการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และจากการกำหนดแผนพัฒนาควรจะได้นำมาวางแผนในการพัฒนาครูตามโครงการ 2 โครงการหลัก คือ โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และโครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยได้กำหนดแนวทางตามโครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก่อน ซึ่งมีกิจกรรมที่ประกอบด้วย การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดการเรียนรู้แล้วนำผลมาเขียนรายงาน จัดทำแฟ้มสะสมงาน และจัดนิทรรศการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งในโครงการทั้ง 2 โครงการ ได้มีการประชุมร่วมกันในการกำหนดกรอบของกิจกรรมที่จะดำเนินการ ระยะเวลา กำหนดผู้รับผิดชอบ การเตรียมวิทยากร รวมทั้งการจัดการด้านปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินการ เช่น การจัดทำเอกสาร การจัดทำคู่มือ การเตรียมการด้านสื่อประกอบการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการสร้างเครื่องมือประเมินผลทั้งระยะก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการและเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ ซึ่งคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้วางแผนกิจกรรมหลักของโครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็น 6 ระยะ

4.1.2 ดำเนินการ (D)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้นำกิจกรรมหลักของโครงการฯ มาดำเนินการเป็น 6 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับกระบวนทัศน์ด้านความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร่วมกันกำหนดตัวบ่งชี้พฤติกรรมของครูและนักเรียน ฝึกปฏิบัติวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ตามตัวบ่งชี้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น บูรณาการ โครงงาน การเรียนแบบร่วมมือ การแก้ปัญหา ศูนย์การเรียนรู้ การสร้างแผนภาพ โครงสร้างความรู้ เป็นต้น และมีการฝึกปฏิบัติให้เขียนโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกวิธีสอนไปใช้ตามระยะของการกำหนดกิจกรรมในโครงการ ทั้งนี้ได้ดำเนินการจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในวันที่ 23 พฤษภาคม 2547 ณ ห้องศูนย์ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีวิทยากรจากคณะกรรมการวิจัยร่วมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ระยะที่ 2 การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ทบทวนองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติเขียนแผนตามองค์ประกอบและเทคนิควิธีที่เลือกไว้ในโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้อบรมและคณะกรรมการวิจัยร่วมๆ ได้ร่วมกันออกแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการนำไปใช้และได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน โครงการเป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 8.50 – 10.00 คะแนน อยู่ในระดับดีมาก คะแนน 7.00 – 8.49 คะแนน อยู่ในระดับดี และคะแนน 5.50 – 6.99 คะแนน อยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้ได้ดำเนินการตามระยะที่ 2 นี้ ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2547 ณ ห้องศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ระยะที่ 3 การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแผนฯ และการประเมินการจัดการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูทุกคนมีความสามารถในการจัดเตรียมการสอน มีความพร้อมในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในห้องเรียนจริง ครูและคณะกรรมการวิจัยร่วมๆ ได้ร่วมกันสร้างแบบประเมินการจัดการเรียนรู้เพื่อประเมินตนเอง ให้เพื่อนประเมิน และคณะกรรมการวิจัยร่วมๆ เป็นผู้ประเมินโดยใช้เวลาในการดำเนินการตามระยะที่ 3 ในวันที่ 13 มิถุนายน 2547 ณ ห้องศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ระยะที่ 4 การนำแผนไปจัดการเรียนรู้และการรายงานผลตามโครงการฯ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ครูได้นำแผนที่ออกแบบและเตรียมการไว้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการสอนแต่ละครั้ง กำหนดให้มีการประเมินตนเอง เพื่อนประเมิน และคณะกรรมการวิจัยร่วมๆ รวมทั้งคณาจารย์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ร่วมกันประเมินในครั้งที่ 3 โดยใช้วิธีการสังเกตการจัดการเรียนรู้ การสัมภาษณ์ การตรวจผลงานนักเรียน เป็นต้น ในช่วงเวลาเดียวกันได้ร่วมกันกำหนดกรอบและแนวทางในการรายงานผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาของคุณแต่ละคน การจัดทำเพิ่มสะสมงาน ตลอดจนการคัดเลือกครูที่มีผลงานดีเด่น เพื่อนำเสนอเป็นแบบอย่างต่อไป นอกจากนี้มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ เป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 8.50 – 10.00 คะแนน อยู่ในระดับดีมาก คะแนน 7.00 – 8.49 คะแนน อยู่ในระดับดี และคะแนน 5.50 – 6.99 คะแนน อยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้ได้ดำเนินการตามระยะที่ 4 โดยใช้เวลาดังแต่วันที่ 14 – 15 กรกฎาคม 2547

ระยะที่ 5 การเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการจัดทำเพิ่มสะสมงาน โดยมีวัตถุประสงค์ให้ครูได้สรุป สังเคราะห์ และประมวลผลการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยให้ครูรวบรวมผลงานเอกสารความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการตามกรอบแนวทางที่ร่วมกันกำหนดไว้ ทั้งนี้

ได้ดำเนินการตามระยะที่ 5 คือจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่วันที่ 15 – 31 กรกฎาคม 2547 และจัดทำเพิ่มสะสมงานการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วันที่ 1 – 21 สิงหาคม 2547

ระยะที่ 6 การจัดนิทรรศการแสดงผลงานตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูได้เสนอผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชื่นชมผลงานและคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ เป็นผู้คัดเลือกครูที่มีผลงานดีเด่น โรงเรียนละ 2 คน มานำเสนอผลงาน และมีการสะท้อนผลจากการดำเนินโครงการในระยะที่ 4 การนำแผนไปจัดการเรียนรู้ โดยวิทยากรจากคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทั้งนี้ได้ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาและจัดนิทรรศการ ในวันที่ 21 สิงหาคม 2547 ณ ห้องประชุมสิริราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม หลังจากนั้นคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้และเพิ่มสะสมงาน โดยจัดเป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 8.50 – 10.00 คะแนน อยู่ในระดับดีมาก คะแนน 7.00 – 8.49 คะแนน อยู่ในระดับดี และคะแนน 5.50 – 6.99 คะแนน อยู่ในระดับพอใช้

4.1.3 ตรวจสอบ (C)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้กำหนดแนวทางในการตรวจสอบและประเมินผลตามขั้นตอนการดำเนินการของโครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ และวิทยากรมีการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้แบบประเมินก่อน-หลังการอบรม ตรวจสอบจากผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้พฤติกรรมของครูและนักเรียนในแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลจากการจัดฐานการเรียนรู้ตามเทคนิควิธีสอน สร้างแบบประเมินเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ประเมินการจัดการเรียนรู้ทั้งให้ประเมินตนเอง เพื่อนประเมิน คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ และคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นผู้ประเมิน สำหรับรายงานผลโครงการโดยรวมมีการจัดทำในรูปของการเขียนเอกสารรายงานผลและการจัดทำเพิ่มสะสมงาน และให้ครูได้สะท้อนผลจากการปฏิบัติกิจกรรมตามระยะทั้ง 6 ระยะ รวมทั้งคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ประเมินเพิ่มสะสมงานของครู จัดให้มีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ นอกจากนี้เพื่อนำผลไปพัฒนาตนเอง โดยคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ จะได้นำมาจัดอันดับคุณภาพให้เป็นครูดีเด่นเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติและเป็นแบบอย่างแก่ครูต่อไป

4.1.4 ปรับปรุง (A)

เมื่อคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของโครงการดังกล่าว ก็ได้นำผลการดำเนินงานมาอภิปรายสรุปผลร่วมกัน เพื่อวางแผนในการปรับปรุงแก้ไขในระยะต่อไป

4.2 โครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

คณะกรรมการวิจัยร่วม ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ทั้ง 2 โรงเรียน ได้นำโครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูมาประชุม วางแผนเพื่อดำเนินการ ตามแผนการดำเนินงานแบบเดมมิ่ง คือ PDCA ในกิจกรรมการพัฒนาดังต่อไปนี้

4.2.1 วางแผน (P)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ร่วมงานแผนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงในกิจกรรม ดังต่อไปนี้

4.2.1.1 ควรมีการจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง และจัดประชุมเพื่อวิพากษ์คู่มือฯ

4.2.1.2 ควรนำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษ จำนวน 5 คน และโรงเรียนบ้านปลักแรด จำนวน 5 คน เป็นระยะเวลา 1 เดือน

4.2.1.3 ควรมีการวิพากษ์เพื่อประเมินผล สรุปผลการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง

4.2.2 ดำเนินการ (D)

4.2.2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น คณบดีคณะครุศาสตร์ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ อาจารย์นิเทศก์ของคณะครุศาสตร์ ผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ที่เคยทำหน้าที่ อาจารย์ที่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์ และนักศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์มาแล้ว จำนวนรวมทั้งสิ้น 22 คน ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร เพื่อให้ได้ร่างกรอบคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

4.2.2.2 จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง ในวันที่ 28 มิถุนายน 2547 ระยะเวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ห้องประชุมวังจันทน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ คณบดีคณะครุศาสตร์ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ประธานโปรแกรมวิชา อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์ที่เลี้ยงของทั้ง 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 25 คน โดยคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้นำผลจากการศึกษาเอกสารและจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องมานำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้วนำผลสรุปมาร่างคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง

รูปแบบการประชุม ช่วงที่ 1 เวลา 08.30 – 09.00 น. เป็นการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุม และเสนอร่างกรอบคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่นำมาจากการศึกษาเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง ช่วงที่ 2 เวลา 09.00 – 12.00 น. แบ่งกลุ่มให้แต่ละโรงเรียนจัดทำคู่มือฯ สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง ช่วงที่ 3 เวลา 13.00 – 16.30 น. ให้แต่ละกลุ่มโรงเรียนนำเสนอผลงาน แล้วสรุปผลมาทำเป็นคู่มือฯ ฉบับร่าง

4.2.2.3 จัดเวทีวิพากษ์เรื่องคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2547 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู ระหว่างเวลา 08.30 – 16.30 น. โดยคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้เชิญผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ของโรงเรียนวังพิถุวิทยศึกษาและโรงเรียนบ้านปลักแรด จำนวนรวมทั้งสิ้น 65 คน ร่วมพิจารณาและวิพากษ์คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อนำไปปรับปรุงและทดลองใช้

รูปแบบการประชุมสัมมนา ช่วงที่ 1 เวลา 08.30 – 09.45 น. ชี้แจงกรอบวิพากษ์คู่มือฯ และนำเสนอคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ฉบับร่าง ช่วงที่ 2 เวลา 09.45 – 12.00 น. วิพากษ์คู่มือฯ โดยจัดกลุ่มย่อย ช่วงที่ 3 เวลา 13.00 – 14.30 น. กลุ่มย่อยนำเสนอผลการวิพากษ์มาเสนอเพื่อปรับแก้ไข ช่วงที่ 4 เวลา 14.45 – 16.30 น. สรุปสาระสำคัญและปรับปรุงคู่มือฯ พร้อมทั้งการสร้างแบบบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานของอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษา

4.2.2.4 จัดประชุมสัมมนา เรื่อง การวางแผนทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อชี้แจงจุดประสงค์การทดลองใช้และแนวปฏิบัติ ให้อาจารย์พี่เลี้ยงเกิดความเข้าใจ ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2547 ดังนี้คือ ช่วงที่ 1 เวลา 09.00 – 11.00 น. ณ โรงเรียนวังพิถุวิทยศึกษา มีผู้บริหาร อาจารย์พี่เลี้ยง 5 คน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 5 คน สอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 2 ในรายวิชาคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษาและพลศึกษา ช่วงที่ 2 เวลา 13.00 – 15.00 น. ณ โรงเรียนบ้านปลักแรด มีผู้บริหาร อาจารย์พี่เลี้ยง 5 คน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 5 คน สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในรายวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา และสุขศึกษาและพลศึกษา รูปแบบการประชุม คือ นำเสนอและชี้แจงการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง เอกสารบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานของอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และแบบประเมินการปฏิบัติงาน ซึ่งสาระสำคัญของการทดลองปฏิบัติงานระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษา คือ เน้นการทดลองใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ระหว่างวันที่ 3 สิงหาคม – 27 สิงหาคม 2547 เป็นเวลา 4 สัปดาห์

4.2.2.5 อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของทั้ง 2 โรงเรียน นำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาจารย์พี่เลี้ยงไปทดลองปฏิบัติ ระหว่างวันที่ 3 สิงหาคม – 27 สิงหาคม 2547 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยแต่ละสัปดาห์ทั้งอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฯ มีกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 วางแผนและเตรียมการ

อาจารย์พี่เลี้ยงศึกษาคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง เลือกบทเรียนและแหล่งการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ จัดทำสื่อ เตรียมแหล่งการเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือวัดผล ซึ่งนักศึกษาจะสังเกตและมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 2–3 การดำเนินการ

อาจารย์พี่เลี้ยงจัดการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ โดยมีนักศึกษาสังเกตและมีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พี่เลี้ยง

นักศึกษาต้องเลือกบทเรียนและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้ จัดทำสื่อ เตรียมแหล่งการเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือวัดผลของตนเอง จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดการเรียนรู้ โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงนิเทศนักศึกษาทุกกิจกรรม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของตนเองและนักศึกษาด้วย

สัปดาห์ที่ 4 การประเมินผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษานำผลการประเมินที่ได้จากการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ และผลการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการประเมินซึ่งกันและกัน และได้จากการประเมินตนเองมาสรุป เพื่อสรุป อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ในสัปดาห์ที่ 2–3 ระหว่างการดำเนินการ คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้นิเทศติดตามผลการดำเนินการเพื่อให้ข้อเสนอแนะและแก้ปัญหา

4.2.3 ตรวจสอบ (C)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ร่วมกันจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการวิพากษ์ผลการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง ในวันที่ 5 กันยายน 2547 ระหว่างเวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งสิ้น 35 คน

รูปแบบการประชุม ช่วงที่ 1 เวลา 08.30- 16.30 น. ชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิพากษ์ผลการทดลองใช้คู่มือฯ ช่วงที่ 2 เวลา 10.45 – 12.00 น. อาจารย์พี่เลี้ยงทุกคนนำเสนอผลการทดลองใช้คู่มือฯ อาจารย์พี่เลี้ยง ช่วงที่ 3 เวลา 13.00 – 14.30 น. ร่วมวิพากษ์

การใช้คู่มือฯ อาจารย์พี่เลี้ยง ช่วงที่ 4 เวลา 14.45 – 16.30 น. อภิปรายให้ข้อเสนอแนะและสรุปผลการทดลองใช้คู่มือฯ อาจารย์พี่เลี้ยง โดยมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับสาระเรื่องกระบวนการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูและเรื่องบทบาทหน้าที่ แนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ผลที่เกิดกับผู้เรียน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3. การนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของนักศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาและผลที่เกิดกับนักศึกษา

สำหรับนักศึกษา มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ผลที่เกิดกับผู้เรียน ปัญหา และอุปสรรค

2. การรับการนิเทศจากอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้านสาระ วิธีการที่ได้รับการนิเทศจากอาจารย์พี่เลี้ยง ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศของอาจารย์พี่เลี้ยง ผลที่เกิดกับตนเอง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการนำเสนอผลการทดลองใช้คู่มือฯ การวิพากษ์ และการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะตามประเด็นดังกล่าวได้นำมาปรับแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะในคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง

4.2.4 ปรับปรุง (A)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้นำผลการวิพากษ์การทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง การสะท้อนความคิดเห็นของอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษามาปรับปรุงคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง ฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้กำหนดแนวทางการประเมินผลการวิจัยตามโครงการวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูตามลำดับ ดังนี้

5.1 วางแผน (P)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดกรอบและวิธีการประเมินผลโครงการฯ ในวันที่ 8 กันยายน 2547 ณ ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

5.2 ดำเนินการ (D)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ จัดให้มีการประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากกิจกรรมแต่ละขั้นตอน เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมของการประเมินผลโครงการฯ โดยจัดในวันที่ 11 – 12 กันยายน 2547 ณ ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

5.3 ตรวจสอบ (C)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณบดี คณาจารย์คณะครุศาสตร์ศึกษานิสิตจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และ 2 และผู้บริหารโรงเรียน มาประชุมเพื่อวิพากษ์ผลการประเมินโครงการฯ ในวันที่ 18 กันยายน 2547 ณ ห้องประชุมสิริราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

5.4 ปรับปรุง (A)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ รวบรวมข้อมูลจากการวิพากษ์ จัดทำเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ในโอกาสต่อไป และนำไปจัดทำเป็นรายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการเสนอผลการวิจัยเพื่อพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของโรงเรียนบ้านปลักแรดและโรงเรียนวังพิศุทธิวิทยศึกษา ซึ่งจะนำเสนอผลตามลำดับดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ

คณะกรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 5 คน ประชุมเพื่อเตรียมการดำเนินการวิจัยตามวงจร PDCA มีผลของการเตรียมการ ดังนี้

1.1 วางแผน (P)

ได้เป้าหมายและแผนในการเตรียมการเกี่ยวกับองค์ประกอบและจำนวนกรรมการวิจัยร่วมระหว่างคณะวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและจากโรงเรียน กิจกรรมที่จะจัดในการเตรียมการและแผนการดำเนินการเตรียมการ

1.2 ดำเนินการ (D)

จัดประชุมผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา 3 ครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจทั้งในโครงการวิจัย และปรับกระบวนการจนถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาครูและโรงเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียน กรรมการประกอบด้วยคณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 คน และผู้แทนของโรงเรียน 5 คน คณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนประชุมกำหนดบทบาทหน้าที่และแผนการดำเนินการวิจัย

1.3 ตรวจสอบ (C)

จากการดำเนินการ พบว่า ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัย เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาครูและโรงเรียนตามโครงการ เห็นว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการดำเนินการ สำหรับการแต่งตั้งคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียน บทบาทหน้าที่และแผนการดำเนินการวิจัย คณะกรรมการวิจัยเห็นว่าเหมาะสม และควรเพิ่มเติมการตรวจสอบในทุกขั้นตอนการวิจัย

1.4 ปรับปรุง (A)

ปรับปรุงโดยเพิ่มกิจกรรมการตรวจสอบเข้าไปในทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

คณะกรรมการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 5 คน และโรงเรียนบ้านปลักแรด 5 คน และโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษาศาสตร์ 5 คน รวม 15 คน ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้ผลดังนี้

2.1 วางแผน (P)

การวางแผนเพื่อกำหนดกรอบมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้ผลดังนี้

2.1.1 ได้กรอบมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู 4 ด้าน คือ ด้านครู ด้านผู้บริหาร ด้านชุมชน และด้านผู้เรียน โดยแต่ละด้านมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ

2.1.2 ได้แผนการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบใน 2 กิจกรรม คือ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และโครงการจัดประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูในการผลิตครูยุคใหม่

2.2 ดำเนินการ (D)

2.2.1 การศึกษาเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง ผลที่พบ คือ ได้กรอบมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูฉบับที่ 1 ดังนี้

มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

1. มาตรฐานด้านครู มี 3 มาตรฐาน 9 ตัวบ่งชี้ คือ

มาตรฐานที่ 1 สถานศึกษามีการจัดการองค์กร / โครงสร้างและการบริหารงาน
อย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
มี 8 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนใน
การพัฒนาการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ มี 9 ตัวบ่งชี้

2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ คือ

มาตรฐานที่ 1 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 2 ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครู
เพียงพอ มี 2 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 3 ครูมีความสามารถในการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู มี 4 ตัวบ่งชี้

- มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 3 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 6 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี 3 ตัวบ่งชี้
3. มาตรฐานด้านชุมชน มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้ คือ
- มาตรฐานที่ 1 ชุมชนให้การสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี 3 ตัวบ่งชี้
4. มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ คือ
- มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 4 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 2 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 4 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี 1 ตัวบ่งชี้

2.2.2 ผลการดำเนินการประชุมสัมมนา เรื่อง บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ในการผลิตครูยุคใหม่ ณ ห้องประชุมสิริราชภัฏ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2547 มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาของ 3 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 88 คน ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ข้อมูลผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเรื่อง บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ที่	หน่วยงาน	ผู้บริหาร	อาจารย์	คณะกรรมการ สถานศึกษา	นักศึกษาผ่าน การฝึก ประสบการณ์	รวม
1.	คณะครุศาสตร์	1	15	-	10	26
2.	โรงเรียนบ้านปลักแรด	1	35	7	-	43
3.	โรงเรียนวังพิบูลวิทยศึกษา	1	10	8	-	19
รวม		3	60	15	10	88

ผลการอภิปรายได้ข้อสรุปเกี่ยวกับระบบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้

1. การพัฒนาวิชาชีพครู ควรครอบคลุมการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

- 1) หลักสูตร กระบวนการผลิตครูใหม่
- 2) หลักสูตรกระบวนการพัฒนาครูประจำการ
- 3) รายได้ สวัสดิภาพ สวัสดิการของครู
- 4) การยกย่องเชิดชู
- 5) กฎหมาย ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิชาชีพครู
- 6) กองทุนพัฒนาวิชาชีพครู

2. เหตุผลที่ต้องมีการพัฒนาวิชาชีพครู

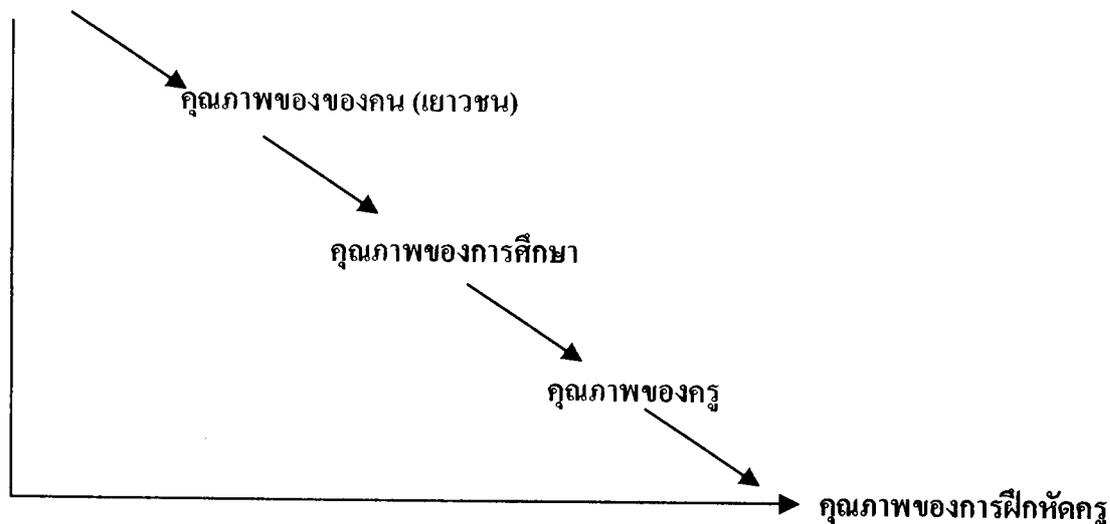
เนื่องจากความสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 81 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากความสำคัญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 8 เรื่องการจัดการศึกษา (หรือการพัฒนาวิชาชีพครู) และมาตรา 5 เรื่องการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา มีหลัก 3 ประการ คือ

- 2.1 ต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตของการประกอบวิชาชีพครู
- 2.2 การพัฒนาวิชาชีพครูต้องให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 2.3 การพัฒนาวิชาชีพครูต้องพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ในการผลิตครูใหม่และครูประจำการอย่างต่อเนื่อง

3. ความจำเป็นของการพัฒนาวิชาชีพครู กล่าวถึง ความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น หรือเขตพื้นที่การศึกษา จะบังเกิดผลได้ต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ จึงจะส่งผลไปยังคุณภาพของคนหรือเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ดังภาพที่ 1

ความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น

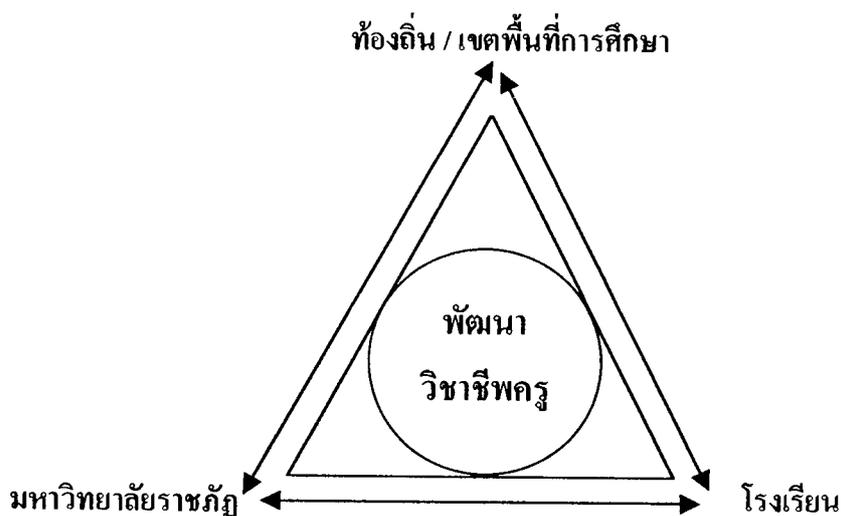
/ เขตพื้นที่การศึกษา

(จิตรกร ตั้งเกษมสุข , 2547)

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของท้องถิ่นกับคุณภาพการศึกษา

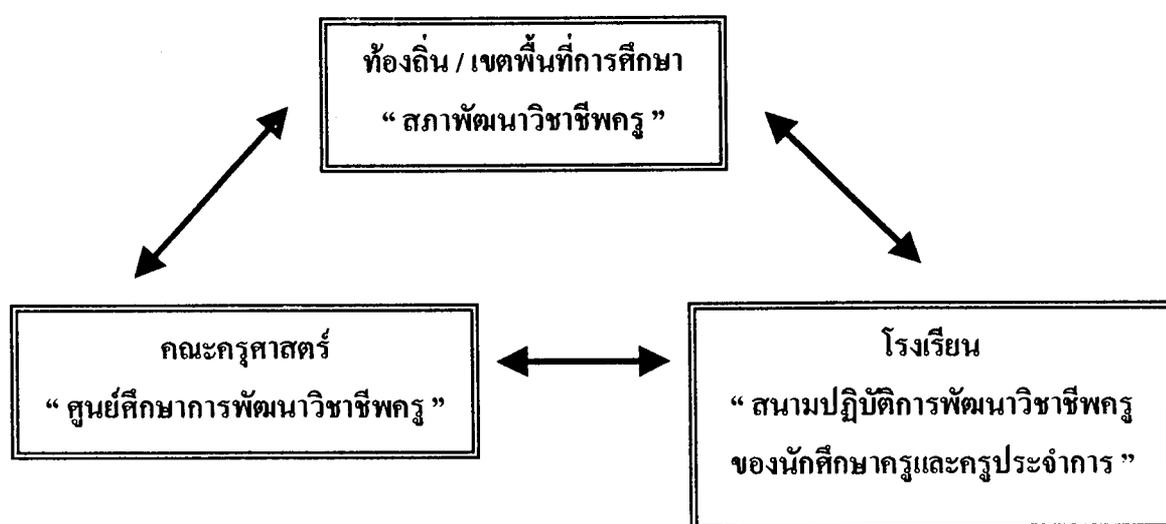
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาวิชาชีพครู กล่าวถึง การพัฒนาวิชาชีพครูที่เป็นระบบ จำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ได้แก่ ท้องถิ่น / เขตพื้นที่การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และ โรงเรียน ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 2

(จิตรกร ตั้งเกษมสุข , 2547)

ภาพที่ 2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู

ดังนั้นคณะครูศาสตร์ต้องปรับบทบาทจากการผลิตและพัฒนาครูเป็น “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูวิชาชีพครู” และเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ศึกษาวิจัย ทดลองหลักสูตรและกระบวนการในการผลิตและพัฒนาครู จึงควรมี “สภาพพัฒนาวิชาชีพครู” ทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง การผลิตและพัฒนาครู กำกับดูแลเรื่องรายได้ สวัสดิการ การออกกระเบียบ ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิชาชีพครูสำหรับโรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องเป็น “สนามปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีพครู” ที่ครูใหม่จะใช้เป็นสนามทดลองฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นสถานที่ให้ครูประจำการใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้ 3 องค์การจะมีบุคลากรของตนเป็นประธานและบุคลากรอีก 2 องค์การ ร่วมเป็นกรรมการ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ดังภาพที่ 3

(จิตรกร ตั้งเกษมสุข , 2547)

ภาพที่ 3 องค์การที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู

5. เจื่อนใจและปัจจัยแห่งความสำเร็จ ผลการอภิปรายพบว่า ความสำเร็จของการพัฒนาวิชาชีพครู ขึ้นอยู่กับการปรับกระบวนการทัศน์และวิสัยทัศน์ขององค์กรหลักทั้ง 3 คือ คณะครูศาสตร์ เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน ซึ่งต้องยอมรับว่า การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ต้องทำงานแบบบูรณาการ ไม่แยกส่วน และต้องคิดสร้างครูให้เป็นพลัง เป็นกลไกในการพัฒนาคน และความเจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่น นอกจากนั้นปัจจัยที่จะเอื้อไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบราชการไทยหลายประการ เช่น การปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน การทบทวนระบบบุคคลและค่าตอบแทนใหม่ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมของระบบราชการไทย และการเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วม

6. บทสรุปของการอภิปราย พบว่า การพัฒนาวิชาชีพครู ต้องมีการร่วมมืออย่างเป็นระบบ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพครูของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นและเพื่อท้องถิ่น และระบบการพัฒนาวิชาชีพครู ที่เรียกว่า Community – Based Teacher Education หรือ Area – Based Teacher Education

คณะกรรมการวิจัยร่วมของมหาวิทยาลัยราชภัฏและโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูทั้ง 2 แห่ง นำผลที่ได้รับจากการอภิปรายของวิทยากร และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และนักศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลได้มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ฉบับที่ 2 ดังนี้

มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

1. มาตรฐานด้านครู มี 3 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ คือ
 - มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณลักษณะ มี 5 ตัวบ่งชี้
 - มาตรฐานที่ 2 ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้
 - มาตรฐานที่ 3 ด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี 4 ตัวบ่งชี้
2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ คือ
 - มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณลักษณะ มี 3 ตัวบ่งชี้
 - มาตรฐานที่ 2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 5 ตัวบ่งชี้
 - มาตรฐานที่ 3 ด้านบริหารหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี 3 ตัวบ่งชี้
3. มาตรฐานด้านชุมชน มี 2 มาตรฐาน 6 ตัวบ่งชี้ คือ
 - มาตรฐานที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้
 - มาตรฐานที่ 2 ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้

2.3 ตรวจสอบ (C)

การประชุมสัมมนาเพื่อร่วมตรวจสอบและวิพากษ์ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2547 มีผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ผู้บริหารครูในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูเข้าร่วม จำนวนทั้งสิ้น 51 คน ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อมูลผู้เข้าร่วมประชุมวิพากษ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ที่	หน่วยงาน	ผู้ทรงคุณวุฒิ	อาจารย์	รวม
1.	คณะครุศาสตร์	2	5	7
2.	โรงเรียนบ้านปลักแรด	-	30	30
3.	โรงเรียนวังพิกุลวิทยศึกษา	-	14	14
รวม		2	49	51

ผลการประชุมสัมมนาเพื่อร่วมตรวจสอบและวิพากษ์ พบว่า การนำเสนอผลงานในระดับกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ สมาชิกสัมมนาให้ความสำคัญกับมาตรฐานครูในมาตรฐานที่ 1 ครูมีวิจรรณญาณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรมในตัวบ่งชี้ ความเอื้ออาทร เอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ชือสัตย์ ตรงเวลา อุทิศเวลาให้กับการพัฒนาผู้เรียน วางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และได้มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูฉบับที่ 3 ดังนี้

มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

1. มาตรฐานด้านครู มี 4 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ คือ

มาตรฐานที่ 1 ครูมีวิจรรณญาณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม มี 5 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 3 ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ มี 2 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 4 ครูมีความสามารถในการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี 4 ตัวบ่งชี้

2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 7 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ คือ

มาตรฐานที่ 1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร / โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 8 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 9 ตัวบ่งชี้

- มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มี 3 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 5 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 3 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 7 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี 3 ตัวบ่งชี้

3. มาตรฐานด้านชุมชน มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้ คือ

มาตรฐานที่ 1 ชุมชนให้การสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้

4. มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ คือ

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 4 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 2 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 4 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี 1 ตัวบ่งชี้

2.4 ปรับปรุง (A)

คณะกรรมการวิจัยฯ ได้ร่วมประชุมเพื่อร่วมกันปรับปรุงและพัฒนางานต่อไปได้ผลดังนี้ คือ ได้มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์ โดยมีมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านครู 4 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 7 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านชุมชน มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ และได้มาตรฐานครู ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาทั้งระบบโรงเรียน เพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผน

คณะกรรมการวิจัยได้ดำเนินการวางแผนการวิจัย ได้แผนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วางแผน (P)

3.1.1 กำหนดเป้าหมาย คือ แผนและโครงการ รายละเอียดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ กิจกรรมการพัฒนา การติดตามและประเมินผลการพัฒนา ผู้เกี่ยวข้องในกิจกรรมและระยะเวลาดำเนินการ

3.1.2 กำหนดกระบวนการ ได้ดำเนินการเพื่อให้ได้แผนและโครงการพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดอ่อน – จุดแข็ง (SWOT) เพื่อหาจุดพัฒนา การนำจุดพัฒนาไปจัดทำแผนและโครงการพัฒนา การตรวจสอบวิพากษ์แผนและโครงการพัฒนา และการนำข้อวิพากษ์ไปปรับปรุงแก้ไขแผนและโครงการพัฒนาให้สมบูรณ์

3.2 ดำเนินการ (D)

3.2.1 ได้เป้าหมายการพัฒนา คือ การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาครูให้เป็นอาจารย์ที่เลี้ยงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.2.2 ได้โครงการพัฒนา 2 โครงการ คือ โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดตัวบ่งชี้ว่า ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ กิจกรรมการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การเขียนโครงการพัฒนาการเรียนรู้ การนำแผนไปจัดการเรียนรู้ การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ การเขียนรายงานผลและแสดงผลงานการจัดการเรียนรู้ ส่วนโครงการที่ 2 คือ โครงการพัฒนาครูในด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตัวบ่งชี้หลัก คือ ครูสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นแบบอย่างแก่นักศึกษา และสามารถนิเทศนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานได้ กิจกรรมสำคัญในโอกาสนี้ ประกอบด้วย การจัดทำคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง การทดลองใช้คู่มือฯ การประเมิน สรุปผล และรายงานผลการทดลองใช้คู่มือฯ กิจกรรมการพัฒนาทั้ง 2 โครงการ ได้กำหนดกิจกรรมติดตามประเมินผลคู่ขนานกันไป ตั้งแต่กิจกรรมแรกจนถึงกิจกรรมสุดท้าย ผู้รับผิดชอบดำเนินกิจกรรมการพัฒนาและกิจกรรมติดตามประเมินผลใช้คณะผู้วิจัยเป็นหลัก

3.3 ตรวจสอบ (C)

ได้ข้อมูลว่า แผนและโครงการพัฒนาครู มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาค่อนข้างมาก และได้ข้อเสนอแนะบางประการในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ กิจกรรมการพัฒนา วิธีการและเครื่องมือ และการติดตามและประเมินผลการพัฒนาครู

3.4 ปรับปรุง (A)

มีการนำข้อเสนอแนะจากการประชุมวิพากษ์มาปรับปรุงแก้ไขแผนและโครงการพัฒนาครู ได้แผนและโครงการที่จะนำไปดำเนินการ ดังต่อไปนี้

แผนพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ตัวบ่งชี้	กิจกรรมการพัฒนา	กิจกรรมการติดตามประเมินผล		ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง
		วิธีการ	เครื่องมือ		
1. เลือกวิธีสอนได้ เหมาะสมกับเนื้อหา 2. ออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้เป็นไป ตามขั้นตอนของวิธี สอนที่เลือก	1. โครงการพัฒนาครู ด้านการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ 1.1 การอบรมสัมมนา เชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการ เรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.2 การเขียน โครงการพัฒนา การจัดการเรียนรู้	- ตรวจสอบผล เลือกวิธีการสอน - ตรวจสอบ ออกแบบ กิจกรรม	- แบบวิเคราะห์ การเลือกวิธีสอน และการออกแบบ กิจกรรม	23 พ.ค. 47	1. วิทยากร 2. ครูผู้สอน 3. ผู้บริหาร 4. คณะผู้วิจัย
1. เขียนแต่ละส่วนของ แผนถูกต้องและ แต่ละส่วนประกอบ ของแผนสอดคล้อง กัน	1.3 การอบรมสัมมนา เชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเขียน แผนการจัดการ เรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	- ตรวจสอบแผนการจัด การเรียนรู้	- แบบประเมิน แผนการจัดการ เรียนรู้	30 พ.ค. 47	1. ผู้บริหาร 2. วิทยากร 3. ครูผู้สอน 4. คณะผู้วิจัย
1. ได้แบบประเมินการ จัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. มีกรอบการรายงาน ผลการจัดการเรียนรู้	1.4 การอบรมสัมมนา เชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการ เรียนรู้ตามแผน การประเมินและ การรายงานผล การจัดการเรียนรู้	- วิพากษ์แบบ ประเมินผล การจัดการ เรียนรู้และกรอบ การรายงานผล การจัดการเรียนรู้	- ประเด็นวิพากษ์	13 มิ.ย. 47	1. ผู้บริหาร 2. วิทยากร 3. ครูผู้สอน 4. คณะผู้วิจัย
- จัดการเรียนรู้ ตามแผน	1.5 การนำแผนไปจัด การเรียนรู้ (3 ครั้ง)	- สังเกตการจัด การเรียนรู้	- แบบประเมินการ จัดการเรียนรู้	14-30 มิ.ย.47	1. ครูผู้สอน 2. วิทยากร 3. คณะผู้วิจัย

ตัวบ่งชี้	กิจกรรมการพัฒนา	กิจกรรมการติดตามประเมินผล		ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง
		วิธีการ	เครื่องมือ		
- จัดทำรายงานผล การจัดการเรียนรู้ได้	1.6 การเขียนรายงาน ผลการจัดการ เรียนรู้	- ตรวจสอบรายงาน	- แบบตรวจ รายงาน	1-31 ก.ค. 47	1. ครูผู้สอน 2. ผู้บริหาร 3. คณะผู้วิจัย
- จัดทำเพิ่มสะสมงาน การพัฒนาการจัด การเรียนรู้และ นำเสนอได้	1.7 การนำเสนอผล การจัดการเรียนรู้	- ตรวจสอบเพิ่ม สะสมงาน - สังเกตการ นำเสนอผลการ จัดการเรียนรู้	- แบบตรวจ เพิ่มสะสมงาน - แบบประเมินการ นำเสนอฯ	21 ส.ค. 47	1. ครูผู้สอน 2. ผู้บริหาร 3. คณะผู้วิจัย 4. วิทยากร
- ได้ประกอบการจัดทำ คู่มือฯ	2. โครงการพัฒนาครู ด้านการเป็นอาจารย์ ที่เลี้ยงในโรงเรียน ร่วมพัฒนาวิชาชีพครู 2.1 การประชุมเชิง ปฏิบัติการเพื่อ จัดทำคู่มือ โรงเรียนร่วม พัฒนาวิชาชีพ ครู สำหรับ อาจารย์ที่เลี้ยง	- ประเมินกรอบ การจัดทำคู่มือฯ	- แบบประเมิน กรอบการจัดทำ คู่มือฯ	28 มิ.ย.47	1. คณะผู้วิจัย 2. ผู้บริหาร 3. อาจารย์ ที่เลี้ยง
- มีคู่มือโรงเรียนร่วม พัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง	2.2 การประชุม วิพากษ์คู่มือ โรงเรียนร่วม พัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์ ที่เลี้ยง	- วิพากษ์คู่มือฯ	- ประเด็นการ วิพากษ์คู่มือฯ	18 ก.ค. 47	1. คณะผู้วิจัย 2. วิทยากร 3. คณะครู 4. อาจารย์ ที่เลี้ยง
1. มีแผนการทดลอง ใช้คู่มือฯ 2. อาจารย์ที่เลี้ยง สามารถปฏิบัติ หน้าที่ตามคู่มือฯได้	2.3 การทดลองใช้ คู่มือโรงเรียนร่วม พัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์ ที่เลี้ยง	- ตรวจสอบบันทึกการ ทดลองใช้คู่มือ ของอาจารย์และ นักศึกษา - สัมภาษณ์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษา	- แบบตรวจ บันทึกฯ - แบบสัมภาษณ์	9 ส.ค. 47- 3 ก.ย. 47	1. ครูผู้สอน 2. ผู้บริหาร 3. คณะผู้วิจัย 4. อาจารย์ ที่เลี้ยง

ตัวบ่งชี้	กิจกรรมการพัฒนา	กิจกรรมการติดตามประเมินผล		ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง
		วิธีการ	เครื่องมือ		
- ได้ผลการประเมิน การทดลองใช้คู่มือฯ	2.4 การประเมินผล การทดลองใช้ คู่มือฯ	- สังเคราะห์ข้อมูล จากแบบประเมิน ต่างๆ	- กรอบการ สังเคราะห์ ข้อมูลฯ	5 ก.ย. 47	1. ผู้บริหาร 2. ครูผู้สอน 3. คณะผู้วิจัย 4. อาจารย์ ที่เลี้ยง

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการ

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ดำเนินการอบรมโครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและโครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้การบริหารงานแบบวงจร PDCA เป็นหลัก ได้ผลสรุปของการดำเนินการตามโครงการดังต่อไปนี้

4.1 โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.1.1 วางแผน (P)

ผลของการวางแผนการดำเนินการตามโครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลที่ได้คือ

ระยะที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2547 ในช่วงเวลา 08.30 – 12.00 น. อาจารย์เดือน แพงวังทอง เป็นผู้ดำเนินรายการอภิปรายเพื่อปรับกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สวัสดิ์ จิตต์จนะ และอาจารย์พงษ์ภิญโญ ธรรมคุณ เป็นวิทยากร ในช่วงเวลา 13.00 – 16.00 น. เป็นกิจกรรมการให้ความรู้ เรื่อง เทคนิควิธีสอน 8 วิธี คือ กรณีศึกษา บทบาทสมมติ การใช้แผนภาพโครงสร้างความรู้ บทเรียนสำเร็จรูป โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียน มีผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวัฒน์ ชาญวิชัย เป็นวิทยากร และวิธีสอนแบบบูรณาการ โครงการแก้ไขปัญหา การอภิปรายโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือประสานใจ มีอาจารย์ชญาณิชฐ์ ศศิวิมล เป็นวิทยากร ในช่วงเวลา 16.00 – 17.00 น. เป็นกิจกรรมการเขียนโครงการพัฒนาการสอนของครูโดยเลือกเทคนิควิธีสอนที่ต้องการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ โดยมีอาจารย์เดือน แพงวังทอง เป็นวิทยากรให้ความรู้

ระยะที่ 2 อบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2547 ในช่วงเวลา 08.30 – 10.00 น. ครุณาเสนอโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวัฒน์ ชาญวิชัย เป็นวิทยากรให้คำแนะนำ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ช่วงเวลา

10.15 – 12.00 น. เป็นกิจกรรมเรื่อง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอาจารย์ชญาณิชฐ์ ศศิวิมล
 ช่วงเวลา 13.00 – 15.00 น. ครูฝึกปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามเทคนิควิธีสอน ส่งตัวแทน
 นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีอาจารย์เดือน แพงวังทอง เป็นวิทยากร ให้คำแนะนำเพื่อ
 ปรับปรุงแก้ไข ช่วงเวลา 15.15 – 16.30 น. ฝึกประเมินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และฝึก
 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 3 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเตรียมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา
 ในวันที่ 13 มิถุนายน 2547 ในช่วงเวลา 08.30 – 10.30 น. เป็นการฝึกนำผลการประเมินโครงการ
 พัฒนาการจัดการเรียนรู้และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีอาจารย์เดือน แพงวังทอง เป็น
 วิทยากรเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินผลงานของกันและกัน และนำเสนอเพื่อปรับปรุง
 แก้ไข ช่วงเวลา 10.45 – 12.00 น. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเตรียมสื่อการเรียนรู้และ
 เครื่องมือวัดผล โดยมีอาจารย์ชญาณิชฐ์ ศศิวิมล และผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย เป็น
 วิทยากรให้คำแนะนำปรับปรุงผลงาน ช่วงเวลา 13.00 – 14.30 น. เป็นกิจกรรมการสร้างเครื่องมือ
 การสังเกต เพื่อประเมินการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีอาจารย์เดือน แพงวังทอง เป็นวิทยากร
 ช่วงเวลา 14.45 – 16.30 น. เป็นกิจกรรมการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคนของโรงเรียน
 บ้านปลักแรดและโรงเรียนวังพิศุทวิทยศึกษ

ระยะที่ 4 การนำแผนไปจัดการเรียนรู้ ระหว่างวันที่ 14 มิถุนายน 2547 -
 16 กรกฎาคม 2547 ครูทุกคน นำแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมสื่อการเรียนรู้และเครื่องมือการวัดผล
 ไปจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนและชั้นเรียนของตนเอง ใช้แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ที่มอบให้
 โดยครั้งที่ 1 ฝึกประเมินตนเอง ครั้งที่ 2 ผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงานประเมิน และครั้งที่ 3 คณาจารย์
 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามไปสังเกตและประเมินการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 5 การเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ และจัดทำแฟ้มสะสมงาน ระหว่าง
 19 กรกฎาคม – 18 สิงหาคม 2547 กำหนดให้ครูทุกคนเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ และจัดทำ
 แฟ้มสะสมงาน ณ สถานศึกษา

ระยะที่ 6 การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการ
 ตรวจสอบแบบประเมินผล ในวันที่ 21 สิงหาคม 2547 โดยกำหนดให้ ช่วงเวลา 08.30 – 10.00 น.
 ครูทุกคนจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชื่นชมผลงานของกันและกัน ช่วงเวลา 10.30 – 12.00 น.
 เสนอผลงานดีเด่น 3 คน ช่วงเวลา 13.00 – 14.30 น. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรอนงค์ อิงคะสุวณิชย์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์มงคล ภูวิกรมย์ อาจารย์พงษ์ภิญโญ ธรรมคุณ วิพากษ์ผลงานนิทรรศการและ
 แฟ้มสะสมงาน ช่วงเวลา 14.45 – 17.00 น. วิพากษ์ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยมี
 รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์

4.1.2 ดำเนินการ (D)

เมื่อคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ดำเนินการตามกิจกรรมหลักของโครงการฯ ตามขั้นตอน 6 ระยะ ผลที่ได้สรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1 การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีครูจากโรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษาและโรงเรียนบ้านปลักแรดเข้ารับการอบรม เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2547 ณ ห้องศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สรุปผลดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของครูที่เข้ารับการอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนครูทั้งหมด	จำนวนครูที่เข้าอบรม	ร้อยละ
1	วังพิถลวิทยศึกษา	15	14	93.33
2	บ้านปลักแรด	35	30	85.71
รวม		50	44	88.00

จากตารางที่ 8 พบว่า มีครูที่เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 44 คน จากจำนวนครูทั้งหมด 50 คน คิดเป็นร้อยละ 88

ระยะที่ 2 การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2547 เวลา 08.30 – 16.30 น. คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ให้ครูทุกคนเขียนโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจากการตรวจสอบโครงการที่ครูได้จัดทำขึ้น พบว่า ครูส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่า ครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจและสามารถเขียนโครงการได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีองค์ประกอบชัดเจน และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง และจากการเขียนโครงการดังกล่าวได้นำไปสู่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เลือกวิธีสอน 3 วิธี ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ของทั้ง 2 โครงการ ได้แผนการจัดการเรียนรู้จำแนกตามวิธีสอน ดังตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 9 เทคนิควิธีสอนที่ครูโรงเรียนวังพิบูลวิทยศึกษานำใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตาม
โครงการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	เทคนิควิธีสอนที่เลือก	วิชา	รวม
1	นางสาววันเพ็ญ ม่วงสีเมืองดี	ศูนย์การเรียนรู้	ภาษาอังกฤษ	
2	นายสันติพร ภู่งษ์	ศูนย์การเรียนรู้	ภาษาอังกฤษ	
3	นายสุรศักดิ์ ห่านตระกูล	ศูนย์การเรียนรู้	วิทยาศาสตร์	
4	นายอนุโรม เบนจิวโรจน์	ศูนย์การเรียนรู้	วิทยาศาสตร์	
5	นายพิเชษฐ เจริญภาพ	ศูนย์การเรียนรู้	วิทยาศาสตร์	
6	ว่าที่ ร.ต.ประสพโชค โพธิ์ทอง	ศูนย์การเรียนรู้	สูงศึกษาและพลศึกษา	
7	นางสาวศิริรัตน์ เจริญภาพ	ศูนย์การเรียนรู้	สูงศึกษาและพลศึกษา	
8	นางเพียว ภู่งษ์	ศูนย์การเรียนรู้	สังคมศึกษาฯ	8
9	นางอมรรัตน์ ไกรสร	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	คณิตศาสตร์	
10	นายปกิจพงษ์ กมลวรรณ	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	การงานอาชีพฯ	
11	นางวลัยพร แจ่มนาม	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	การงานอาชีพฯ	
12	นางดวงรัชนี ศรีลาพฤกษ์	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	ภาษาไทย	4
13	นางนงเยาว์ คุณเฉลียว	บูรณาการ	ภาษาอังกฤษ	1
14	นายสุนัย รักผกาวงศ์	โครงการ	ภาษาอังกฤษ	1
15	นางสาวจันทร์แรม ม่วงสวน	บทเรียนสำเร็จรูป	ภาษาไทย	1
รวม				15

จากตารางที่ 9 พบว่า เทคนิควิธีสอนที่ครูโรงเรียนวังพิบูลวิทยศึกษานำใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเลือกมากที่สุด ได้แก่ เทคนิควิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ รองลงมาคือ เทคนิควิธีสอนแบบร่วมมือ และน้อยที่สุด ได้แก่ เทคนิควิธีสอนแบบบูรณาการ โครงการ และบทเรียนสำเร็จรูป

ตารางที่ 10 เทคนิควิธีสอนที่ครูโรงเรียนบ้านปลักแรดใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาการเรียนรู้

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	เทคนิควิธีสอนที่เลือก	วิชา	รวม
1	นางจรัส แดงกุล	บูรณาการ	ภาษาไทย	
2	นางอรุณรัตน์ จันคะณา	บูรณาการ	ภาษาไทย	
3	นางสุกัญญา ห้อยระย้า	บูรณาการ	ภาษาไทย	
4	นางสาวพงศ์พิศ เชื้อสกุล	บูรณาการ	ภาษาไทย	
5	นางนารีกุล บุญแทน	บูรณาการ	ภาษาไทย	
6	นางบังอร จิตบุญมา	บูรณาการ	ภาษาไทย	
7	นางรัตนา ชัยเชย	บูรณาการ	ภาษาไทย	
8	นางเขาวนา พุทธศิลป์พรสกุล	บูรณาการ	อนุบาล	
9	นางเสาวลักษณ์ ศรีกระจ่าง	บูรณาการ	อนุบาล	
10	นางวราภรณ์ พิมาณมาศสุริยา	บูรณาการ	อนุบาล	
11	นายมนัส บุญแทน	บูรณาการ	ดนตรี	11
12	นางเฉลิมศรี เสือทะยาน	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	ภาษาไทย	
13	นางสาวสุมลมาลย์ ธรรมวโร	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	ภาษาอังกฤษ	
14	นางสาวกฤติกา จารุจินดาพล	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	ภาษาอังกฤษ	
15	นางสมหมาย เปรมวิชัย	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	ภาษาอังกฤษ	
16	นางรัชณี วงศ์โกมลเชษฐ	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	วิทยาศาสตร์	
17	นางสุณี สวนเอก	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	วิทยาศาสตร์	
18	นางสาวคณินนิตย์ สมบูรณ์	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	วิทยาศาสตร์	
19	นายเจริญพงษ์ ศรีเพ็ง	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	สูงศึกษาและพลศึกษา	
20	นายรัชชัย สุโกมลนันท์	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	สูงศึกษาและพลศึกษา	
21	นายประสิทธิ์ ไชยกาล	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	คอมพิวเตอร์	
22	นายสำเร็จ รอดเงิน	การเรียนรู้แบบร่วมมือ	คณิตศาสตร์	11
23	นางเขาวลักษณ์ สุโกมลนันท์	สืบเสาะหาความรู้	วิทยาศาสตร์	1
24	นางพรรณิกา ฉิมสมบูรณ์	สาธิต	การทำงานอาชีพฯ	1
25	นายพิศิษฐ์ อินนาสกุล	กรณีตัวอย่าง	สังคมศึกษาฯ	
26	นางถนอมศรี พุทธศิลป์พรสกุล	กรณีตัวอย่าง	สังคมศึกษาฯ	

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	เทคนิควิธีสอนที่เลือก	วิชา	รวม
27	นายเกรียงศักดิ์ พุทธศิลปพรสกุล	กรณีตัวอย่าง	สังคมศึกษาฯ	
28	นายสุวิทย์ หยวยกง	กรณีตัวอย่าง	ศิลปะ	4
29	นางจรรุวรรณ แต้คุณกุล	บทเรียนสำเร็จรูป	ภาษาไทย	
30	นายสุชิน ชัยรัตน์	บทเรียนสำเร็จรูป	คณิตศาสตร์	
31	นายวัลลภ แสงศิริ	บทเรียนสำเร็จรูป	สุขศึกษาและพลศึกษา	3
32	นายส่วน พุทธศิลปพรสกุล	แก้ปัญหา	คณิตศาสตร์	1
33	นางบุญชู ต้นสมบูรณ์	การปฏิบัติจริง	คอมพิวเตอร์	1
34	นางกฤษณา วงศ์ศิริชัยกุล	-	นาฏศิลป์	-
35	นางวิมลทยา เทพหยด	-	คณิตศาสตร์	-
รวม				35

จากตารางที่ 10 พบว่า เทคนิควิธีสอนที่ครูโรงเรียนบ้านปลักแรดเลือกใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกมากที่สุด ได้แก่ เทคนิควิธีสอนแบบบูรณาการและการเรียนแบบร่วมมือ รองลงมา ได้แก่ เทคนิคการใช้กรณีตัวอย่าง ที่เลือกน้อยที่สุด ได้แก่ เทคนิควิธีสอนแบบสาธิต แก้ปัญหา การปฏิบัติจริง และการสืบเสาะหาความรู้

นอกจากนี้คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ และครูได้ร่วมกันกำหนดกรอบในการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปตรวจสอบในการดำเนินการในระยะที่ 2 นี้ (แบบประเมินอยู่ในภาคผนวก) และผลต่อเนื่อง คือ ครูมีความพร้อมในการเตรียมการสอนตามที่ตนเองกำหนดไว้

ระยะที่ 3 การอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแผนฯ และการประเมินการจัดการเรียนรู้ เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2547 ครูทุกคนได้นำแผนที่เขียนไว้และมีการเตรียมด้านสื่อและการประเมินผลตามแผนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และได้ร่วมกับคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ สร้างแบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องที่จะนำไปใช้ในการประเมินตนเอง ให้เพื่อนประเมิน และคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ เป็นผู้ประเมินร่วมกับคณาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้อยู่ในภาคผนวก)

ระยะที่ 4 การนำแผนไปจัดการเรียนรู้และการรายงานผลตามโครงการฯ ในช่วงระยะเวลาประมาณ 3 สัปดาห์ ครูทุกคนได้นำแผนไปจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้ง โดยนำแบบประเมินที่เป็นแบบสังเกตการจัดการเรียนรู้จากระยะที่ 3 ไปใช้ ได้ผลสรุปจากแบบประเมิน ดังตารางที่ 11 และ 12

ตารางที่ 11 ผลการประเมินแผนและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวังพิรุณวิทยศึกษา

ครูที่เข้ารับการอบรม	แผนการจัดการเรียนรู้ (10 คะแนน)	การจัดการเรียนรู้ (10 คะแนน)
หมายเลข 1	7	9
หมายเลข 2	8	9
หมายเลข 3	8.5	9
หมายเลข 4	9	8
หมายเลข 5	7	8
หมายเลข 6	7	7
หมายเลข 7	8	8
หมายเลข 8	7	7
หมายเลข 9	8	8
หมายเลข 10	9	9
หมายเลข 11	8	8
หมายเลข 12	8	8
หมายเลข 13	-	-
หมายเลข 14	8	8.5
หมายเลข 15	9	8.5
รวมค่าเฉลี่ย (\bar{X})	7.96	8.21
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	79.60	82.10

จากตารางที่ 11 พบว่า ครูโรงเรียนวังพิรุณวิทยศึกษา มีผลการประเมินจากการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการนำแผนไปจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 7.96 และ 8.21 คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.60 และ 82.10 ตามลำดับ ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 12 ผลการประเมินแผนและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านปลักแรด

ครูที่เข้ารับการอบรม	แผนการจัดการเรียนรู้ (10 คะแนน)	การจัดการเรียนรู้ (10 คะแนน)
หมายเลข 1	8	8.5
หมายเลข 2	7	-
หมายเลข 3	7	9
หมายเลข 4	7.5	7.5
หมายเลข 5	7	8
หมายเลข 6	7	7
หมายเลข 7	-	-
หมายเลข 8	-	-
หมายเลข 9	6	-
หมายเลข 10	7	7
หมายเลข 11	5	8
หมายเลข 12	7	6
หมายเลข 13	7	8
หมายเลข 14	8	8
หมายเลข 15	7	7
หมายเลข 16	8	8
หมายเลข 17	7.5	7.5
หมายเลข 18	7	6
หมายเลข 19	8	7
หมายเลข 20	9	9
หมายเลข 21	7	8
หมายเลข 22	6	9
หมายเลข 23	7	8
หมายเลข 24	7	7
หมายเลข 25	8	8
หมายเลข 26	8	9

ครูที่เข้ารับการอบรม	แผนการจัดการเรียนรู้ (10 คะแนน)	การจัดการเรียนรู้ (10 คะแนน)
หมายเลข 27	7	7
หมายเลข 28	7	8
หมายเลข 29	9	9
หมายเลข 30	8	8
หมายเลข 31	7	8
หมายเลข 32	6	8
หมายเลข 33	6	8
หมายเลข 34	8	7.5
หมายเลข 35	8.5	8
รวมค่าเฉลี่ย (\bar{X})	7.25	7.81
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	72.50	78.10

จากตารางที่ 12 พบว่า ครูโรงเรียนบ้านปลักแรดมีผลการประเมินจากการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการนำแผนไปจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 7.25 และ 7.81 คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.50 และ 78.10 ตามลำดับ ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ร่วมกันพิจารณากรอบในการรายงานผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาครูและจัดทำเพิ่มสะสมงาน ได้ผลสรุปของกรอบที่กำหนดไว้ ดังปรากฏในภาคผนวก

ระยะที่ 5 ผลการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการจัดทำเพิ่มสะสมงาน ครูทุกคนได้นำกรอบการรายงานผลโครงการฯ ไปเขียนรายงานและจัดทำเพิ่มสะสมงาน โดยกำหนดช่วงเวลาดำเนินการประมาณ 3 สัปดาห์

ระยะที่ 6 ผลการจัดนิทรรศการแสดงผลงานตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2547 ในขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการที่จะสะท้อนผลของการปฏิบัติงาน และคัดเลือกผลงานเพื่อเชิดชูเกียรติ ซึ่งคณะกรรมการวิจัยได้ตรวจสอบและประเมินผลจากการทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และเพิ่มสะสมงานตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ทั้ง 2 โรงเรียนได้ผลสรุปดังตารางที่ 13 และ 14

ตารางที่ 13 ผลการประเมินรายงานและเพิ่มสะสมงานการพัฒนาตาม โครงการ โรงเรียนวังพิถกุล
วิทยาลัยศึกษา

ครูที่เข้ารับการอบรม	รายงานผล โครงการพัฒนาฯ (10 คะแนน)	เพิ่มสะสมงาน (10 คะแนน)
หมายเลข 1	8	7
หมายเลข 2	9	8
หมายเลข 3	9	8
หมายเลข 4	8	7
หมายเลข 5	6	6
หมายเลข 6	9	6
หมายเลข 7	8	6
หมายเลข 8	7	5
หมายเลข 9	7	7
หมายเลข 10	9	7
หมายเลข 11	9	8.5
หมายเลข 12	8	7.5
หมายเลข 13	7	-
หมายเลข 14	8.5	8
หมายเลข 15	8	7
รวมค่าเฉลี่ย (\bar{X})	8.03	7.00
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	80.33	70.00

จากตารางที่ 13 พบว่า ครูโรงเรียนวังพิถกุลวิทยาลัยศึกษา มีผลการประเมินจากการทำ
รายงานผลการจัดการเรียนรู้และเพิ่มสะสมงานตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X})
8.03 และ 7.00 คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 80.33 และ 70.00 ตามลำดับ ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 14 ผลการประเมินรายงานและเพิ่มสะสมงานการพัฒนาตาม โครงการ โรงเรียนบ้านปลักแรด

ครูที่เข้ารับการอบรม	รายงานผล โครงการพัฒนาฯ (10 คะแนน)	เพิ่มสะสมงาน (10 คะแนน)
หมายเลข 1	-	7
หมายเลข 2	7	7
หมายเลข 3	-	5
หมายเลข 4	7	7
หมายเลข 5	7	9
หมายเลข 6	7	7.5
หมายเลข 7	-	-
หมายเลข 8	-	-
หมายเลข 9	-	8
หมายเลข 10	6	8
หมายเลข 11	5	7
หมายเลข 12	7	8
หมายเลข 13	8	7
หมายเลข 14	9	9
หมายเลข 15	7	7
หมายเลข 16	7	7
หมายเลข 17	7	7
หมายเลข 18	-	9
หมายเลข 19	8	9
หมายเลข 20	-	8
หมายเลข 21	-	7
หมายเลข 22	5	5
หมายเลข 23	5	5
หมายเลข 24	9	7
หมายเลข 25	-	7

ครูที่เข้ารับการอบรม	รายงานผล โครงการพัฒนาฯ (10 คะแนน)	เพิ่มสะสมงาน (10 คะแนน)
หมายเลข 26	7	7
หมายเลข 27	7	7
หมายเลข 28	7	8
หมายเลข 29	9	8
หมายเลข 30	7	7
หมายเลข 31	8	8
หมายเลข 32	6	7
หมายเลข 33	6	5
หมายเลข 34	8	8
หมายเลข 35	7.5	7
รวมค่าเฉลี่ย (\bar{X})	7.06	7.26
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	70.57	72.58

จากตารางที่ 14 พบว่า ครูโรงเรียนบ้านปลักแรด มีผลการประเมินจากการทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และเพิ่มสะสมงานตามโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 7.06 และ 7.26 คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.57 และ 72.58 ตามลำดับ ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดี

4.1.3 ตรวจสอบ (C)

คณะผู้วิจัยได้นำกรอบแนวทางการประเมินผลแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว มาพิจารณาผลที่เกิดขึ้นแต่ละกิจกรรม พบว่า

4.1.3.1 มีครูที่เข้ารับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตลอดทุกกิจกรรมร้อยละ 85 นอกจากนั้นมีราชการอื่น และบางคนต้องไปเรียนภาคพิเศษที่มหาวิทยาลัยนเรศวร แต่ก็ให้ความร่วมมือโดยศึกษาจากเอกสารที่วิทยากรจัดให้และเรียนรู้จากเพื่อนครูที่เข้ามาเข้ารับการพัฒนา

4.1.3.2 ครูร้อยละ 95 เลือกเทคนิควิธีสอนที่วิทยากรให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ โดยเลือกเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือมากที่สุดร้อยละ 30 รองลงมาคือ เทคนิคการบูรณาการร้อยละ 26 เทคนิคศูนย์การเรียนรู้ร้อยละ 16 และเทคนิคบทเรียนสำเร็จรูปและกรณีศึกษาร้อยละ 8 แต่บางคนเลือกเทคนิควิธีสอนที่ตนเองถนัด เมื่อติดตามประเมินจากการตรวจผลงานครู เลือกเทคนิคการสอน

สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ครูร้อยละ 98 สามารถเขียนโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เสนอต่อวิทยากรได้

4.1.3.3 ครูเข้ารับการอบรมเรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามเทคนิควิธีสอนที่เลือกมาพัฒนาคนละ 3 แผน โดยครูร่วมสร้างเครื่องมือการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปตรวจสอบความถูกต้องในการเขียนแผน ครูร้อยละ 96 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 3 ให้วิทยากรตรวจสอบ ผลการประเมินได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.05

4.1.3.4 ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบ แต่ละแผนไปจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน โดย 2 แผนแรกมีคณะวิจัยร่วมของโรงเรียนและเพื่อนครูประเมินผลการจัดการเรียนรู้จากแบบประเมินที่ครูทุกคนกับคณะวิจัยร่วมช่วยกันสร้างและวิพากษ์ก่อนการนำไปใช้ ครูร้อยละ 96 นำไปจัดการเรียนรู้ และแผนที่ 3 มีคณะวิทยากร คณาจารย์คณะครุศาสตร์ และคณะวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามไปนิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 80.10

4.1.3.5 ครูร้อยละ 84 รายงานผลโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยเขียนรายงานสรุปผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามกรอบที่คณะกรรมการวิจัยร่วมได้กำหนดขึ้น ครูแต่ละคนฝึกตรวจสอบการเขียนรายงานตามแบบประเมินที่มอบให้ และนำเสนอผลงาน คณะกรรมการวิจัยตรวจสอบผลการประเมินได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 75.45

4.1.3.6 ครูร้อยละ 94 จัดเพิ่มสะสมงานตลอดโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้กำหนดกรอบการจัดเพิ่มสะสมงานและแบบประเมินให้ครูได้ตรวจสอบตนเอง และนำเสนอผลงาน คณะกรรมการวิจัยตรวจสอบผลการประเมินได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.30

4.1.4 ปรับปรุง (A)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้สังเคราะห์ข้อสรุปจากการประเมินและตรวจสอบการดำเนินโครงการ เป็นข้อมูลนำไปใช้ในการประเมินผลในขั้นตอนที่ 5 และเป็นข้อคิดและบทเรียนในการปรับปรุงการดำเนินโครงการวิจัยต่อไป ซึ่งควรพิจารณาถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรจะมีมากขึ้น เปิดโอกาสให้ครูได้วิเคราะห์สภาพปัญหาและผู้เรียนตามสภาพจริง ซึ่งจะทำให้การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการของครู รวมถึงการดูแล ให้ความช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษา ควรมีช่วงเวลาที่ยาวขึ้น ส่วนในแง่กิจกรรมการอบรม ควรมีการแยกแยะเป็นขั้นตอนย่อยๆ เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้และการพัฒนาครู

4.2 โครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

คณะกรรมการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โรงเรียนวังพิกุล วิทยาลัยศึกษา และ โรงเรียนบ้านปลักแรด ได้ผลการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยง ตามวงจรการทำงาน PDCA ดังนี้

4.2.1 วางแผน (P)

ผลของการวางแผนได้กิจกรรมการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยง คือ

4.2.1.1 การจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง มีลำดับขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1) การศึกษาเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่เลี้ยง ฯลฯ โดยคณะกรรมการวิจัยร่วม แล้ว กำหนดกรอบการสัมภาษณ์

2) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามประเด็นที่ศึกษาเอกสาร โดยคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ แล้วนำข้อมูลทั้ง 2 มาสรุปได้เรื่องสำคัญ 3 เรื่อง

3) การจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมฯ ฉบับร่าง โดยคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้นำประเด็นสำคัญ 3 เรื่องที่ได้จากการศึกษาเอกสารและผลการสัมภาษณ์ มาจัดลำดับเป็นขั้นตอน คือ ตอนที่ 1 กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตอนที่ 1 บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่เลี้ยง ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของอาจารย์ที่เลี้ยง

4) การวิพากษ์คู่มือโรงเรียนร่วมฯ ฉบับร่างโดยคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้เชิญคณบดี รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ประธานโปรแกรมต่างๆ อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ โรงเรียน ครูผู้สอน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียนวังพิกุลวิทยาลัยศึกษา และ โรงเรียนบ้านปลักแรด จำนวนรวมทั้งสิ้น 65 คน

4.2.1.2 การนำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง ไปทดลองใช้ที่โรงเรียนทั้ง 2 แห่ง โดยโรงเรียนวังพิกุลวิทยาลัยศึกษามีอาจารย์ที่เลี้ยง 5 คน นักศึกษา โปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ 2 คน สังคมศึกษา 2 คน และพลศึกษา 1 คน ทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงและ นักศึกษาสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านปลักแรดมีอาจารย์ที่เลี้ยง 5 คน นักศึกษา โปรแกรมวิชาภาษาไทย 2 คน สังคมศึกษา 2 คน และพลศึกษา 1 คน ทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษา สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การทดลองใช้คู่มือฯ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) การประชุมชี้แจงจุดประสงค์เป้าหมายของการทดลองใช้คู่มือฯ และอภิปรายซักถาม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกัน

2) การทดลองใช้คู่มือฯร่วมกันระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใช้เวลา 4 สัปดาห์ เน้นการเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้และการนิเทศการจัดการเรียนรู้

3) การสรุปผลการทดลองใช้คู่มือฯ และเขียนรายงานผล

4.2.1.3 การวิพากษ์คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสะท้อนความคิดของอาจารย์พี่เลี้ยง 10 คน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 10 คน เพื่อให้ข้อคิดเห็นนำมาปรับปรุงแก้ไขคู่มือฯ เพื่อนำไปใช้ให้เต็มรูปแบบต่อไป

4.2.2 ดำเนินการ (D)

4.2.2.1 การศึกษาเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง ผลที่พบคือ ได้ร่างกรอบคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง และรายละเอียด 3 ตอน คือ กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง และแนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง แล้วนำประเด็นสำคัญดังกล่าวมาสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง ผลที่พบบำนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กล่าวถึงแนวคิดและความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วัตถุประสงค์และสมรรถภาพที่ต้องการให้เกิดแก่นักศึกษา

ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง กล่าวถึง ความหมาย ความสำคัญของอาจารย์พี่เลี้ยง คุณสมบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง และบทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง

ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง กล่าวถึง แนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง ทั่วๆ ไป

4.2.2.2 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง โดยคณะกรรมการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โรงเรียนวังพิถกวิทยศึกษา และโรงเรียนบ้านปลักแรด ณ ห้องประชุมวังจันทร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2547 เวลา 08.30 – 16.30 น. มีผู้เข้าร่วมการประชุมทั้งสิ้น 13 คน คณะกรรมการวิจัยจากโรงเรียนบ้านปลักแรดติดภารกิจมาไม่ได้ 2 คน ผลการจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมฯ แต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แนวคิดของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นกระบวนการฝึกปฏิบัติกลุ่มวิชาชีพสาขาวิชาการศึกษาที่จำเป็นต้องให้นักศึกษาได้รับการฝึกฝนจากสถานการณ์จริง โดยมุ่งประสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน เพื่อให้การผลิตครูมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกปฏิบัติหน้าที่ครูได้เป็นอย่างดีและเกิดความมั่นใจ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดภาคเรียนของปีการศึกษา จึงเป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาได้ฝึกการทำงานร่วมกับเพื่อนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนและชุมชน ได้ฝึกความ

รับผิดชอบ ความอดทน ความมีมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจน สามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทุกด้าน ดังนั้น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ผู้บริหาร โรงเรียน อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยเฉพาะอาจารย์พี่เลี้ยง ถือว่าเป็นบุคลากรที่ใกล้ชิดกับ นักศึกษามากที่สุด ที่จะต้องให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับดูแลและประเมินผลร่วมกันระหว่างสถานศึกษา กับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การผลิตครูเพื่อให้ได้ครูที่ดีมีคุณภาพและมีจิตวิญญาณในความเป็นครูที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีการ ฝึกปฏิบัติให้มากเพียงพอที่จะมีความรู้สามารถในการปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างดี มีความรักและศรัทธา ในวิชาชีพครู การเรียนรู้ภาคปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะช่วยให้นักศึกษา ได้ตรวจสอบตนเองโดยนำทฤษฎีที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับภาคปฏิบัติ เป็นโอกาส สำคัญที่นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่เป็นแบบอย่าง ทั้งการพัฒนาคน พัฒนาวิชาชีพ และพัฒนา ความรู้ความสามารถภายใต้คำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง ได้ฝึกความรับผิดชอบ เรียนรู้ภาระงานในชั้นเรียน ตลอดจนงานด้านอื่น ๆ ที่เป็นการบริหารงานแต่ละด้านของสถานศึกษา ได้รู้จักนักเรียน วิเคราะห์พฤติกรรมโดยนำแนวคิดด้านจิตวิทยา หลักการสอนที่เหมาะสมไปปรับใช้เพื่อ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ นอกจากนี้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู ยังเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีความร่วมมือกัน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขทั้งการพัฒนาโรงเรียน และการพัฒนาการผลิตครูให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

การจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะช่วยให้การผลิตครูเป็นระบบ จึงควรกำหนดวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติควบคู่กับการเรียนรู้ทฤษฎีจนเกิดความเข้าใจการปฏิบัติใน หน้าที่ครู และได้พัฒนาวิชาชีพครูที่เหมาะสม
2. เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองในสถานการณ์จริง จนเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะปฏิบัติ งานในหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาบุคลิกภาพ ค่านิยม และคุณลักษณะที่ดีในการประกอบวิชาชีพ ครูในอนาคต
4. เพื่อให้นักศึกษาได้ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์กับคณะครูในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
5. เพื่อให้นักศึกษาได้ทดลองสอนภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง

6. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ครู

7. เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชน และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จึงได้กำหนดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมุ่งให้นักศึกษามีสมรรถภาพอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. สมรรถภาพทางด้านความรู้ เป็นความสามารถในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
- 1.2 ความรู้ในวิชาชีพครูที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู
- 1.3 ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. สมรรถภาพทางด้านเทคนิควิธี เป็นความสามารถของนักศึกษาในการพัฒนาตนเองให้มีเทคนิควิธี และทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 งานสอน
- 2.2 งานธุรการในชั้นเรียน
- 2.3 งานกิจการนักเรียน
- 2.4 งานพัฒนาตนเอง
- 2.5 งานพัฒนาสังคม
- 2.6 งานในหน้าที่อื่น ๆ ที่โรงเรียนมอบหมาย

3. สมรรถภาพทางด้านคุณลักษณะ เป็นความสามารถของนักศึกษาในการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครูที่ดี ได้แก่

- 3.1 มีความรัก ความศรัทธา และความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู
- 3.2 มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู
- 3.3 มีความตระหนักในคุณค่าของการดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
- 3.4 มีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม และมีความเป็นประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง

ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากจะมีนักศึกษาเป็นศูนย์กลางแล้ว จะมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายร่วมดำเนินการ ในส่วนของสถาบันผลิตครู คือ คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ จะได้แก่ ผู้ที่มีหน้าที่บริหารงานเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจเป็นระดับรองคณบดีหรือหัวหน้าฝ่าย อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป และอาจารย์นิเทศก์ประจำวิชา สำหรับสถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีหัวหน้าสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ประจำสถานศึกษา และอาจารย์พี่เลี้ยง

สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง จะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง และใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด

ความหมาย

อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง อาจารย์ที่ผู้บริหารสถานศึกษา มอบหมายให้ทำหน้าที่ดูแล แนะนำ ช่วยเหลือและพัฒนา นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้มีคุณสมบัติของการเป็นครูที่สมบูรณ์ ทั้งด้านคุณลักษณะ ความรู้ และเทคนิควิธี

ความสำคัญ

ความสมบูรณ์ในการเป็นครูของนักศึกษา ที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติ จะเกิดขึ้นหรือพัฒนามากที่สุด เมื่อนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่สถานศึกษา หลังจากที่นักศึกษาได้ศึกษาทฤษฎีด้านต่างๆ มาแล้วในสถาบันผลิตครู การฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในบริบทของสถานศึกษาที่เป็นสถานการณ์จริงต่างจากทฤษฎี นักศึกษาจะต้องรู้จัก และมีความสามารถในการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ หรือการประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์สูงมาก แต่ด้วย “ ความเป็นมือใหม่หัดขับ ” ของนักศึกษา จำเป็นต้องมีผู้ที่เชี่ยวชาญ ซึ่งก็คือ “ อาจารย์พี่เลี้ยง ” เป็นผู้ดูแล แนะนำ ช่วยเหลือนักศึกษา จึงจะทำให้ นักศึกษา ปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุผล

คุณสมบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง

อาจารย์พี่เลี้ยงที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีและมีประสิทธิภาพ ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกประสบการณ์ที่มีต่อนักศึกษา และการผลิตครู
2. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านคุณลักษณะ การปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู
3. มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศ ช่วยเหลือ ประเมิน รายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา และประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5. มีคุณวุฒิ และ / หรือ ประสบการณ์การสอนกลุ่มสาระ / วิชาที่ตรงกับโปรแกรมวิชาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

6. สมัครงใจที่จะเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่เลี้ยง

อาจารย์ที่เลี้ยงมีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยสรุป ดังนี้

1. ด้านการวางแผนและการประสานงาน เป็นการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของอาจารย์ที่เลี้ยง วางแผนการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่เลี้ยง ประสานงานกับบุคลากรในโรงเรียนและสถาบันผลิตครู ตลอดจนกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. ด้านสวัสดิการและอำนวยความสะดวก เป็นการดูแลและจัดสวัสดิการที่จำเป็นแก่นักศึกษา เกี่ยวกับเรื่องความเป็นอยู่ ที่พัก อาหาร สุขภาพอนามัย กีฬาและนันทนาการ ฯ โดยดำเนินการร่วมกับอาจารย์นิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีปัจจัยในการดำรงชีวิตพอเพียง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. ด้านการให้ความรู้และแนวปฏิบัติแก่นักศึกษา มีหน้าที่ในการแนะนำ แนะนำแก่นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และเห็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้องในการปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ของนักศึกษา เช่น การปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน การศึกษาหลักสูตร การศึกษาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

4. ด้านการกำกับ ติดตาม และนิเทศ เป็นการดูแล ควบคุมให้นักศึกษาประพฤติและปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ โดยสถาบันผลิตครูและสถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ติดตามดูความก้าวหน้าในการปฏิบัติ นิเทศด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลความรู้และแนวปฏิบัติเพิ่มเติม

5. ด้านการประเมินผลและรายงาน อาจารย์ที่เลี้ยงมีหน้าที่ประเมินการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของนักศึกษาในส่วนที่รับผิดชอบเป็นระยะๆ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือต่างๆ แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษา เพื่อเป็นการเสริมกำลังใจหรือปรับปรุงแก้ไข และประเมินผลรวม เพื่อตัดสินผลเมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งผลการประเมินทุกระยะจะมีการรายงานผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย นอกจากนั้นอาจารย์ที่เลี้ยงควรประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุง/พัฒนาตัวอาจารย์ที่เลี้ยง บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติ รวมถึงพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาพรวมด้วย

ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของอาจารย์ที่เลี้ยง

แนวปฏิบัติ หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมที่กระทำหรือดำเนินการ ในที่นี้ หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมที่อาจารย์ที่เลี้ยงกระทำหรือดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้

แนวปฏิบัติทั่วไป

แนวปฏิบัติของอาจารย์ที่เลี้ยงในภาพรวม สามารถนำหลักการของวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) มาใช้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ซึ่งการดำเนินการในภาพรวมเป็นการมองการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เป็นช่วงยาวช่วงเวลาเดียว ซึ่งอาจารย์ที่เลี้ยงจะมีการปฏิบัติ / ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การวางแผน (P) อาจารย์ที่เลี้ยงจะศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ว่า มีหลักการ แนวคิด รูปแบบ กระบวนการอย่างไร สถานศึกษาเกี่ยวข้องอย่างไร ในการผลิตและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีบุคลากรใดบ้างที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ที่เลี้ยงมีบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติอย่างไร จากนั้น จึงเตรียมการด้านต่างๆ เช่น ศึกษาเรียนรู้และพัฒนาทักษะการนิเทศ วางแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยง ทบทวนหลักการและแนวปฏิบัติในการปฏิบัติการสอน และการปฏิบัติงานในหน้าที่การแสวงหาข้อมูลนักศึกษา เพื่อประโยชน์ในการมอบหมายงาน และปฏิบัติงานร่วมกัน การเข้าร่วมอบรม สัมมนาที่สถาบันผลิตครูจัด ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนและเตรียมการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น

1.2 การลงมือปฏิบัติ (D) อาจารย์ที่เลี้ยงจะปฏิบัติเมื่อมีนักศึกษาในความดูแล โดยเริ่มจากการปฐมนิเทศให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ไปของนักเรียน ชั้นเรียน การปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน ตลอดจน ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติและควรเว้น จากนั้นจะเป็นการมอบหมายงานให้แก่นักศึกษาตามภาระหน้าที่ ที่สถาบันผลิตครูกำหนดและสถานศึกษามอบหมาย แนะนำ และให้ความรู้สำหรับนักศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในงานต่างๆ แล้วติดตามเพื่อกำกับ ควบคุม ดูแล ให้นักศึกษามีความมุ่งมั่น พยายามปฏิบัติตนและปฏิบัติงานตามกรอบที่กำหนด มีการนิเทศ ช่วยเหลือ ให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมกำลังใจ และแก้ไขปรับปรุง มีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปปฏิบัติและพัฒนางาน และมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติและผลงานของนักศึกษาเป็นระยะๆ รวมทั้ง การประสานงานและร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์นิเทศก์จากสถาบันในการพัฒนานักศึกษา

1.3 การตรวจสอบ (C) อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักศึกษา โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การสังเกตการสอน การสังเกตการปฏิบัติงาน การตรวจแผนการสอน การตรวจสอบสื่อการเรียนรู้และเครื่องมือวัดผลที่ใช้ การวิเคราะห์ผลงานและผลการเรียนของนักเรียน การสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการปฏิบัติตนและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา เป็นต้น เปิดโอกาสและ/หรือ มอบหมายให้นักศึกษาประเมินตนเองทั้งด้านคุณลักษณะ การปฏิบัติตน การ

ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อแสดงถึงผลที่เกิดขึ้น สำหรับให้นักศึกษาชื่นชม ภาคภูมิใจในผลงาน และ/หรือ ปรับปรุงแก้ไขต่อไป ขณะเดียวกันอาจารย์ที่เลี้ยงควรประเมินตนเองทั้งด้านคุณลักษณะ การปฏิบัติตน และการปฏิบัติหน้าที่ ว่าเป็นไปตามแนวทาง ขั้นตอน และบทบาทหน้าที่เพียงใด มีความสำเร็จหรือมีปัญหาอุปสรรคใดบ้างในการทำหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยง วิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว และมีการประเมินรวมเพื่อตัดสินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา เมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.4 การปรับปรุง (A) อาจารย์ที่เลี้ยงวิเคราะห์ผลการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของนักศึกษา จากหลักฐานและข้อมูลของนักเรียน นักศึกษา และตนเองที่ได้จากขั้นการตรวจสอบ เพื่อการพัฒนาการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงและเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับปรุง/พัฒนาระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

อนึ่งเพื่อให้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน (1.1 ถึง 1.4) มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็สามารถดำเนินการตามวงจร PDCA ได้อีก ตัวอย่างเช่น ใน 1.1 การวางแผน ก็จัดให้มีกิจกรรมการวางแผน เพื่อจะวางแผน มีกิจกรรมการปฏิบัติกรวางแผน มีกิจกรรมการตรวจสอบแผนที่กำหนดหรือวางไว้ และมีการปรับปรุงแผนให้สมบูรณ์ที่สุด ก่อนที่จะนำแผนนั้นไปปฏิบัติหรือดำเนินการ เป็นต้น

4.2.2.3 การจัดเวทีวิพากษ์คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2547 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีผู้เข้าร่วมการประชุมสัมมนา 3 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 64 คน ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ข้อมูลผู้เข้าร่วมวิพากษ์คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ที่	หน่วยงาน	ผู้ทรง คุณวุฒิ	ผู้บริหาร	ประธาน โปรแกรม อาจารย์ นิเทศก์	อาจารย์ ที่เลี้ยง	อาจารย์	นักศึกษาฝึก ประสบการณ์	รวม
1	คณะครุศาสตร์	2	2	7	-	-	-	11
2	ร.ร.วังพิรุณวิทยศึกษา	-	1	-	5	6	5	17
3	ร.ร.บ้านปลักแรด	-	1	-	5	25	5	36
	รวม	2	4	7	10	31	10	64

ผลการแบ่งกลุ่มย่อยและการนำเสนอรายงานกลุ่มใหญ่ พบว่า

ตอนที่ 1 ไม่มีส่วนปรับแก้ไข

ตอนที่ 2 เพิ่มบทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง โดยนำเสนอว่าอาจารย์พี่เลี้ยงต้องมีบทบาทหน้าที่ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนี้

แนวปฏิบัติในแต่ละบทบาทหน้าที่

แต่ละบทบาทหน้าที่ มีแนวปฏิบัติสำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง ดังต่อไปนี้

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
<p>1. ด้านการวางแผนและการประสานงาน</p> <p>1.1 การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาเอกสารคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2. เข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถาบันผลิตครูจัด 3. สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์สถาบันผลิตครูที่รับผิดชอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
<p>1.2 การศึกษาทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สอบถาม สัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง 2. ศึกษาเอกสารคู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง 3. เข้าร่วมประชุม สัมมนา เรื่อง บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง
<p>1.3 การพัฒนาทักษะและเทคนิคที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษา ทบทวนเกี่ยวกับรูปแบบ กระบวนการและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. ศึกษา เรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะและเทคนิคที่ใช้ในการทำหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง จากการศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์การเป็นอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ของสถาบันผลิตครู การเข้าร่วมอบรมที่สถาบันผลิตครูจัด
<p>1.4 การวางแผนการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาคู่มือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาที่จะมาฝึก ฯ 3. เตรียมการมอบหมายงานตามที่สถาบันผลิตครูกำหนด 4. เตรียมการปฐมนิเทศ 5. เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร วัสดุ ครุภัณฑ์ ฯ

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
1.5 การประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	<ol style="list-style-type: none"> 1. เสนอความประสงค์และความพร้อมในการรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2. ให้ความร่วมมือ และแสวงหาความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์นิเทศก์ บุคลากรในโรงเรียน และชุมชน และอาจารย์จากสถาบันผลิตครูในการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาทั้งด้านวิชาการ สวัสดิการ และด้านอื่นๆ ในทุกขั้นตอนของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 2.1 ด้านคุณลักษณะและการปฏิบัติตน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านบุคลิกภาพ การมีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณครู
2.2 ด้านการปฏิบัติงาน 2.2.1 การจัดการเรียนรู้รายวิชา	<ol style="list-style-type: none"> 2. เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ เช่น <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การจัดการเรียนรู้รายวิชา (การศึกษาหลักสูตร การจัดหน่วยการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำ/ จัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยในชั้นเรียน)
2.2.2 การจัดการชั้นเรียน 2.2.3 งานบริหารหรืองานบริการของโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 2.2 การจัดการชั้นเรียน (งานธุรการชั้นเรียน การปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน การร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้นักเรียน) 2.3 งานบริหารหรืองานบริการของโรงเรียน (เช่น งานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานสัมพันธ์ชุมชน งานกิจกรรมนักเรียนฯ)
3. ด้านสวัสดิการและอำนวยความสะดวก	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลแนะนำ ช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องที่พัก ความเป็นอยู่ อาหาร สุขภาพ ฯลฯ 2. ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เช่น โต๊ะทำงาน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่ใช้จัดทำหรือใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ คำร่าคู่มือที่ใช้เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นต้น

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
<p>4. ด้านการให้ความรู้และแนวปฏิบัติแก่นักศึกษา</p> <p>4.1 การจัดการเรียนรู้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มอบหมายงานการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาตามที่สถาบันกำหนด (ชั้น วิชา ตารางสอนฯ) 2. ชี้แจงนโยบายและแนวปฏิบัติของสถานศึกษาและของกลุ่มสาระ / หมวดวิชา เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เช่น เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน จุดเน้นของแนวการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม เป็นต้น 3. แสดงการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาสังเกตเพื่อเป็นแบบอย่าง 4. เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เช่น ช่วยจัดทำ / จัดหาสื่อการเรียนรู้ ช่วยสร้างเครื่องมือวัดผลช่วยตรวจงานของนักเรียน 5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา การทำความเข้าใจหน่วยการเรียนรู้ในคำอธิบายรายวิชา การศึกษาผู้เรียน การจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำสื่อและเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ 6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ การกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การบันทึกผล และการรายงานผลการเรียนรู้ 7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือให้คำแนะนำในการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ ว่า ควรดำเนินการให้ครบวงจร ตั้งแต่การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) 8. มีส่วนร่วมกับนักศึกษาในการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการสังเกตการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ และการแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
4.2 การจัดการชั้นเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานการจัดการชั้นเรียน ในบทบาทหน้าที่อาจารย์ประจำชั้น 2. ชี้แจงแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานอาจารย์ประจำชั้น 3. ให้มีส่วนร่วมในงานของอาจารย์ประจำชั้น 4. มอบหมายงานอาจารย์ประจำชั้นให้แก่นักศึกษา
4.3 การปฏิบัติงานด้านบริหารหรือบริการของโรงเรียน เช่น งานฝ่ายวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการฯ (นักศึกษาควรปฏิบัติงานใดเพียงใด ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสถาบันและการพิจารณาของสถานศึกษา)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชี้แจงหลักการ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติงาน 2. ให้ศึกษา สังเกต และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3. มอบหมายงาน
<p>4.4 การปฏิบัติตนของนักศึกษา ในฐานะ</p> <p>4.4.1 นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู</p> <p>4.4.2 ครูประจำการ</p> <p>4.4.3 ข้าราชการครู</p> <p>4.4.4 สมาชิกของชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมทบทวนหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของสถาบัน เรื่อง การปฏิบัติตนของนักศึกษาที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ (ในฐานะนักศึกษา) 2. ชี้แจงหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของสถานศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักศึกษา (ในฐานะครูประจำการและข้าราชการครู) 3. ให้ข้อมูลชุมชนเกี่ยวกับสภาพทั่วไป สถานที่และบุคคลสำคัญ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความรู้สึก ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
5. ด้านการกำกับ ติดตาม และนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมกับนักศึกษาสร้างความเข้าใจและกำหนดรูปแบบกระบวนการ และวิธีการกำกับ ติดตาม และนิเทศ 2. มีส่วนร่วมและร่วมมือในการปฏิบัติงานทุกงานของนักศึกษา และทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน 3. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษา เพื่อเป็นการเสริมกำลังใจ กรณีที่นักศึกษามีความตั้งใจ มุ่งมั่น และประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 4. ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือนักศึกษาในการแก้ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน และพัฒนาปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 5. ดูแล ตรวจสอบ และควบคุมให้นักศึกษาปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ 6. บันทึกผลการกำกับ ติดตาม และนิเทศ
6. ด้านการประเมินผลและการรายงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมกับนักศึกษาสร้างความเข้าใจ และกำหนดรูปแบบกระบวนการและวิธีการประเมินผล และรายงานผล 2. มีส่วนร่วม และ / หรือ ดำเนินการประเมินผลด้วยวิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ เช่น การสังเกตการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงาน การตรวจผลงาน (เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ งานธุรการ ชั้นเรียน) เป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการกำกับ ติดตาม และนิเทศ ตามที่สถาบันกำหนด เพื่อความก้าวหน้าหรือพัฒนาการ และสรุปผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3. บันทึกผลการประเมินและรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 4. อาจารย์พี่เลี้ยงประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประเมินตนเอง นักศึกษาประเมินเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง / พัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจารย์พี่เลี้ยง คู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ประชุมต้องการเพิ่มเติม คือ บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ ซึ่งผลการปรับปรุงได้ดังนี้

บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของนักศึกษาในการฝึกขั้นเต็มรูป / การฝึกงาน
บทบาทหน้าที่

1. รับการปฐมนิเทศจากมหาวิทยาลัยราชภัฏและโรงเรียนตามลำดับ
2. ศึกษารายละเอียดในกลุ่มมือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป
3. พบอาจารย์พี่เลี้ยง รับและปฏิบัติกรฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป ดังต่อไปนี้
 - 1) ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาและวางแผนการจัดการเรียนรู้ในวิชาและชั้นที่ได้รับ

มอบหมายล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ แล้วส่งให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจสอบก่อนนำไปสอน

- 2) จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้
- 3) จัดการเรียนรู้ตามตารางการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย
- 4) รับการนิเทศจากอาจารย์พี่เลี้ยงและ / หรืออาจารย์นิเทศก์
- 5) แก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับการนิเทศ
- 6) ปฏิบัติงานอื่นๆ ในหน้าที่ครูตามที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน
- 7) ประชุมร่วมกันระหว่างนักศึกษาในแต่ละโรงเรียน เพื่อวางโครงการ

ปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันเป็นประจำ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และส่งบันทึกการประชุมให้ผู้บริหารโรงเรียนและ / หรืออาจารย์นิเทศก์ตรวจ

- 8) ปฏิบัติตามระเบียบและแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยและโรงเรียน
- 9) ร่วมประชุมสัมมนาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

แนวปฏิบัติสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แนวปฏิบัติ

1. การวางตนต่อผู้บริหารโรงเรียน
 - 1.1 ให้ความเคารพนับถือ
 - 1.2 ให้ความร่วมมือ
 - 1.3 ขอคำแนะนำปรึกษา
 - 1.4 มีเจตคติที่ดี
 - 1.5 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 1.6 เผยแพร่คุณงามความดี
 - 1.7 รักษาความลับของข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากโรงเรียน

2. การวางตนต่อหัวหน้าหมวดวิชาและอาจารย์พี่เลี้ยง

- 2.1 ให้ความเคารพนับถือ
- 2.2 ขอคำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมการจัดการเรียนรู้
- 2.3 ขอคำติชมหลังการจัดการเรียนรู้แล้ว เพื่อปรับปรุง
- 2.4 ให้ความร่วมมือกับหัวหน้าหมวดวิชาและอาจารย์พี่เลี้ยง
- 2.5 ติดต่อสื่อสารให้ข้อมูลเพื่อให้รับรู้กิจกรรมโดยตลอด
- 2.6 แสดงความมีน้ำใจให้ความช่วยเหลือตามแต่เวลาและโอกาสอันควร

3. การวางตนต่อครูประจำชั้น

- 3.1 ให้ความเคารพนับถือ
- 3.2 รายงานความเป็นไปของนักเรียนให้ทราบทั้งพฤติกรรมทางบวกและทางลบ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

- 3.3 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 3.4 ขอความร่วมมือในการแก้ปัญหาให้นักเรียน

4. การวางตนต่ออาจารย์อื่น ๆ

- 4.1 มีการสัมาคารวะต่ออาจารย์ทุกท่าน
- 4.2 แสดงความมีน้ำใจให้ความช่วยเหลือ และความเป็นมิตรทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- 4.3 มีความจริงใจเสมอต้นเสมอปลาย
- 4.4 แสดงความสามารถให้ปรากฏเป็นที่น่าเชื่อถือ

ระเบียบสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระเบียบปฏิบัติ

1. นักศึกษาจะต้องแต่งเครื่องแบบตามระเบียบของมหาวิทยาลัย
2. นักศึกษาจะต้องไม่ประพฤติตนให้เป็นที่เสื่อมเสียชื่อเสียง เช่น เสพเครื่องคองของมาเล่นการพนัน ประพฤติผิดในทางชู้สาว ฯลฯ
3. นักศึกษาจะต้องมีความสามัคคีกลมเกลียว ไม่ทะเลาะวิวาท
4. นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ ดักเตือนของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์อย่างเคร่งครัด
5. นักศึกษาต้องไปปฏิบัติงานตามกำหนดเวลาของทางโรงเรียนและลงชื่อปฏิบัติงานด้วยตนเองตามความเป็นจริง
6. วัน เวลา ที่นักศึกษาไม่มีชั่วโมงการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานหรือช่วยงานอยู่ในโรงเรียนของคนหรือสถานที่ที่กำหนด

7. เมื่อนักศึกษาไม่สามารถไปปฏิบัติงานตามปกติ จะต้องลาตามระเบียบของทางราชการ ถ้านักศึกษามีได้ลาจะถือว่าขาดการปฏิบัติงานในวันนั้น ในกรณีที่มหาวิทยาลัยต้องการให้นักศึกษาไปทำกิจกรรมพิเศษ มหาวิทยาลัยจะขออนุญาตต่อผู้บริหารโรงเรียนเป็นราย ๆ ไป

8. ถ้ามีเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่โรงเรียน สถานศึกษา หรือตัวนักศึกษาเอง ต้องรีบรายงานให้ผู้บริหาร โรงเรียน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทราบทันที

9. นักศึกษาจะต้องมีเวลาปฏิบัติงานที่โรงเรียนตามระเบียบทางราชการ

10. หัวหน้าหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละหน่วย ต้องบันทึกการลงเวลาการปฏิบัติงานของนักศึกษาในหน่วยของตน ตามแบบในบัญชีลงเวลาปฏิบัติงานทุกวันทำการ และรายงานการมาสาย การขาด การลาของนักศึกษาให้ผู้บริหาร โรงเรียนทราบ

11. นักศึกษาจะต้องส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจสอบก่อนทำการสอนอย่างน้อย 7 วัน

12. นักศึกษาควรประชุมปรึกษาหารือ เพื่อวางโครงการปฏิบัติงานและแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นประจำทุกสัปดาห์ พร้อมทั้งจดบันทึกการประชุมไว้ให้ชัดเจนให้หัวหน้านักศึกษาเสนอบันทึกการประชุมต่อผู้บริหาร โรงเรียนและอาจารย์นิเทศก์ทราบ

13. นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามระเบียบต่างๆ ของทางราชการ เช่นเดียวกับครูประจำการ นอกจากนั้นคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ยังได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือการวัดผล ได้แก่ แบบประเมินและแบบบันทึกการปฏิบัติงานเพื่อนิเทศติดตามผลการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนา วิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษา ผลของการดำเนินงาน คือ

1. แบบบันทึกการปฏิบัติงาน สัปดาห์ที่ 1-4 สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษา โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ แนวปฏิบัติแต่ละด้าน บันทึกรายละเอียดการดำเนินโครงการตามแนวปฏิบัติ ประสบการณ์ความรู้ที่ได้รับ บันทึกรายละเอียดการดำเนินการปฏิบัติต่อนักศึกษา และบันทึกการนิเทศติดตามผล

2. แบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ชุมชนเป็นฐาน การเรียนรู้ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับวิชา ชั้น เรื่อง วันเดือนปีที่สอน สาระสำคัญ จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และการวัดผลประเมินผล และบันทึกหลังสอน

3. แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาต้องประเมินตนเอง และสังเกตการจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินผลการจัดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยสังเกตพฤติกรรมด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสาระการจัดการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดผลประเมินผล

4. แบบการเขียนรายงานผลการทดลองใช้คู่มือฯ ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 การวางแผน / เตรียมการ ซึ่งได้แก่ การศึกษาคู่มือฯ การเลือกบทเรียนและแหล่งการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนรู้

เตรียมสื่อและเครื่องมือวัดผล ตอนที่ 2 การดำเนินการ ซึ่งได้แก่ การนำแผนไปจัดการเรียนรู้ การประเมินตนเอง การนิเทศนักศึกษา และตอนที่ 3 การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4.2.2.4 ผลการประชุมสัมมนา เรื่อง การวางแผนทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษา เพื่อชี้แจงจุดประสงค์ของการทดลองใช้และแนวปฏิบัติ เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2547

ช่วงภาคเช้า ณ โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษ เวลา 09.00 – 11.00 น. ไม่พบผู้บริหาร เนื่องจากไปติดต่อราชการกับองค์การบริหารส่วนตำบลวังพิถุท เกี่ยวกับการเตรียมการจัดงานบวชสามเณรให้นักเรียนชาย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในสัปดาห์วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ครบรอบพระชนมายุ 72 พรรษา มีผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ อาจารย์พี่เลี้ยง 4 คน เข้าร่วมประชุม (อาจารย์พี่เลี้ยงกำลังสอน 1 คน) และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมประชุม 4 คน (นักศึกษากำลังสอน 1 คน) ผลการอภิปราย พบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ ยังมองภาพไม่ชัดว่า จะใช้ชุมชนเป็นฐานในวิชาคณิตศาสตร์ได้อย่างไร (มีนักศึกษาสอนคณิตศาสตร์ 2 คน) อาจารย์อมรรัตน์ ไกรสร กล่าวว่า การพานักเรียนไปยังชุมชน อาจมีปัญหาเนื่องจากไม่มียานพาหนะ จะทำอย่างไรและจำนวนชั่วโมงมีจำกัดเกรงว่าจะไม่สามารถไปในชุมชนได้ ซึ่งสรุปสุดท้ายในที่ประชุมจะพยายามเตรียมการและวางแผน เพื่อให้การทดลองบรรลุเป้าหมาย

ช่วงภาคบ่าย ณ โรงเรียนบ้านปลักแรด เวลา 13.00 – 15.00 น. ผู้บริหารและคณะกรรมการวิจัย 3 คน อาจารย์พี่เลี้ยง 5 คน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 5 คน เข้าร่วมประชุมครบ ผลการสัมมนาพบข้อมูลคล้ายคลึงกับโรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษา มีอาจารย์พี่เลี้ยงบางท่านเสนอว่า สามารถใช้บุคลากรของท้องถิ่นเข้ามาร่วมกิจกรรมกับครูที่สถานศึกษาได้หรือไม่ เนื่องจากการเดินทางซึ่งที่ประชุมยอมรับและเห็นด้วย

ผลสรุปการประชุมสัมมนาเพื่อทดลองใช้คู่มือ มีกิจกรรมสำคัญๆ ดังนี้

4.2.2.5 ผลของการนำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง ไปทดลองใช้ ระหว่างสัปดาห์ที่ 1 – 4 (9 สิงหาคม – 3 กันยายน 2547) พบข้อมูล ดังนี้

โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษา	ระดับชั้นที่สอน	วิชา	แหล่งการเรียนรู้/วิธีการ
1. นางเพยาร์ ภูเกิด	มัธยมศึกษาปีที่ 3	สังคมศึกษาฯ	ใบความรู้ ใบงาน
น.ส.ศิริรัตน์ ไพเราะ	มัธยมศึกษาปีที่ 2.1	สังคมศึกษาฯ	หนังสือเรียน ใบงาน
2. ว่าที่ ร.ต.ประสพโชค โภธิทอง	มัธยมศึกษาปีที่ 2	สุขศึกษา	ใบความรู้/ อภิปราย
นายจตุพล ปานไต้	มัธยมศึกษาปีที่ 2	พลศึกษา	สัมภาษณ์คนในชุมชน เรื่องประโยชน์ของกีฬา วอลเลย์บอล

3.	นางอมรรัตน์ ไกรสร	มัธยมศึกษาปีที่ 2	คณิตศาสตร์	ใช้ระเบียบวิธีการทางสถิติ
	น.ส.มะลิสา สุทธาวีรัตน์	มัธยมศึกษาปีที่ 1	คณิตศาสตร์	ศึกษาข้อมูลหมู่บ้าน ศึกษาใบความรู้และเขียนผังบริเวณโรงเรียน โดยใช้จุด เส้นตรง รังสี มุม ประกอบ
4.	นางวลัยพร แจ่มนาม	มัธยมศึกษาปีที่ 1.1	การงานและเทคโนโลยี	กำหนดให้นักเรียนนำภูมิปัญญามาทำโครงการ
	น.ส.ณัฐพร ราชอุปพันธ์	มัธยมศึกษาปีที่ 1.1	สังคมศึกษา	ศึกษาใบความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย แล้ววางแผนสัมภาษณ์ภูมิปัญญาในชุมชนคนละ 5 เรื่อง
5.	นายศุภชัย รักศกาวงศ์	มัธยมศึกษาปีที่ 2.2	ภาษาอังกฤษ	อ่านออกเสียง
	น.ส.สมใจ บุญดี	มัธยมศึกษาปีที่ 2.2	คณิตศาสตร์	ศึกษาใบความรู้เรื่องมาตราส่วนและให้นักเรียนไปสำรวจต้นไม้แล้วคิดเป็นอัตราส่วน
	โรงเรียนบ้านปลักแรด	ระดับชั้นที่สอน	วิชา	แหล่งการเรียนรู้/วิธีการ
6.	นางจารุวรรณ แต่กุลยกุล	ประถมศึกษาปีที่ 6	ภาษาไทย	อ่านในใจจากประวัติหลวงพ่อทรัพย์วัดปลักแรด
	น.ส.ดวงเดือน ระโต	ประถมศึกษาปีที่ 5	ภาษาไทย	ฟังเรื่องประวัติหลวงพ่อวัดปลักแรด แล้วเขียนแผนภาพโครงเรื่อง
7.	นายเจริญพงษ์ ศรีเพ็ง	มัธยมศึกษาปีที่ 1	สุขศึกษาพลานามัย	“การเคลื่อนไหว โดยการเต้นแอโรบิกกับชุมชน”
	นายบุญเสริม ยิ้มช้าง	มัธยมศึกษาปีที่ 1	สุขศึกษาพลานามัย	“การเคลื่อนไหว โดยจัดกิจกรรมการเต้นแอโรบิกร่วมกับชุมชน”

8.	น.ส.พงศ์พิศ	เชื้อสกุล	มัธยมศึกษาปีที่ 1.2	ภาษาไทย	เรื่องวันแม่ เจริญวิทยาการ มาเล่าประสบการณ์การ เลี้ยงดูบุตร
	น.ส.รัตติกาล	อยู่ภักดี	มัธยมศึกษาปีที่ 1.2	ภาษาไทย	“ทักษะการจดบันทึก ข้อมูลวันธรรมสวนะ ที่วัดปลักแรด ”
9.	นางรัตนา	ชัยเขย	ประถมศึกษาปีที่ 4.2	สังคมศึกษา	ร่วมกิจกรรมวัน ธรรมสวนะที่วัดปลักแรด
	น.ส.ดวงรัตน์	เลือกทหาร	ประถมศึกษาปีที่ 4.2	สังคมศึกษา	เรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ทัศนศึกษาผลิตภัณฑ์ไม้ ในชุมชน
10.	นายพิศิษฐ์	อินนาคุณ	ประถมศึกษาปีที่ 5.2	สังคมศึกษา	“การเดินทางที่ปลอดภัย” โดยเชิญเจ้าหน้าที่จราจร มาสาธิตการเดินข้ามถนน การจับจีจักรยาน
	น.ส.ธัญญารัตน์	คำลือ	ประถมศึกษาปีที่ 5.2	สังคมศึกษา	“การบำเพ็ญประโยชน์ ศาสนสถาน การทำความ สะอาดสถานที่และ บริเวณวัด”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การปฏิบัติงานตามคู่มือ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ
ครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระหว่างสัปดาห์ที่ 1 – 4 (วันที่
9 สิงหาคม – 3 กันยายน 2547) พบข้อมูลดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 (วันที่ 9 สิงหาคม - 13 สิงหาคม 2547)

อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษา ร้อยละ 80 สอนวิชาเดียวกัน ส่วนร้อยละ
20 สอนต่างวิชา

อาจารย์พี่เลี้ยง ร้อยละ 70 สํารวจแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนร่วมกัน และ
เรื่องที่สอดคล้องสัมพันธ์กับแหล่งการเรียนรู้ วางแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเดียวกัน แต่จัดกิจกรรมการ
เรียนรู้แตกต่างกัน เช่น อาจารย์จรรุวรรณ เต๋อคุณกุล จัดกิจกรรมให้วิทยากรมาเล่าประวัติหลวงพ่อ
ทรัพย์ อคิดเจ้าอาวาสวัดปลักแรด แล้วให้นักเรียนอ่านในใจจากเอกสารประวัติหลวงพ่อทรัพย์อีกครั้ง
หนึ่ง ส่วนนางสาวดวงเดือน ระโส นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนฟัง
แล้วเขียนแผนภาพโครงเรื่อง ส่วนอาจารย์พี่เลี้ยง ร้อยละ 30 ไม่ได้ใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการ

เรียนรู้ แต่ใช้ใบความรู้ และออกแบบใบงานให้นักเรียนปฏิบัติ นักศึกษาร้อยละ 90 ใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกแหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับบทเรียน บางส่วนเลือกบทเรียนแล้วกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้เสริมบทเรียน นักศึกษาร้อยละ 10 ใช้หนังสือเรียนและใบงาน

อาจารย์พี่เลี้ยงร้อยละ 70 แนะนำการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และให้นักศึกษามีส่วนร่วม โดยศึกษาการสังเกตอาจารย์พี่เลี้ยง แนะนำ และนักศึกษาทุกคน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนรู้และเครื่องมือ

สัปดาห์ที่ 2 (วันที่ 16 สิงหาคม – 20 สิงหาคม 2547)

อาจารย์พี่เลี้ยงทุกคนนำแผนไปจัดการเรียนรู้ตามกำหนดเวลา โดยร้อยละ 80 วางแผนการประเมินการจัดการเรียนรู้ของตนเองและเปิดโอกาสให้นักศึกษาสังเกตการสอนและมีส่วนร่วมในการประเมิน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลนักเรียนระหว่างการศึกษาปฏิบัติการ นักศึกษาได้สังเกตการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พี่เลี้ยง ได้เห็นแบบอย่าง และเกิดการเรียนรู้นวัตกรรมสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น วิธีการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิคการใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่วนอาจารย์พี่เลี้ยง ร้อยละ 20 จัดการเรียนรู้ตามแผนโดยประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาสังเกตการสอน เนื่องจากนักศึกษาและอาจารย์พี่เลี้ยง มีชั่วโมงสอนตรงกับนักศึกษาจึงไม่มีโอกาสสังเกตการจัดการเรียนรู้อีก

อาจารย์พี่เลี้ยงทุกคนให้คำแนะนำนักศึกษาในการเลือกบทเรียนของนักศึกษา นักศึกษา (มะลิสา) แสดงความคิดเห็นว่า การสอนคณิตศาสตร์เชื่อมโยงสู่ชุมชนยากมาก แต่อาจารย์พี่เลี้ยงให้คำแนะนำดี การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ มีอาจารย์พี่เลี้ยงบางท่านไม่มั่นใจในการให้คำแนะนำนักศึกษา เนื่องจากไม่เคยเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานมาก่อน

นักศึกษาทุกคนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ทำสื่อและสร้างเครื่องมือวัดผล โดยอาจารย์พี่เลี้ยงให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่เตรียมการ นักศึกษา (จตุพล) กล่าวว่า กิจกรรมนี้ทำให้นักศึกษากลับมาคุย และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์พี่เลี้ยงมากขึ้น นักศึกษาทุกคนนำแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและเครื่องมือวัดผล ให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจสอบและประเมิน โดยใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ อาจารย์พี่เลี้ยงบางท่านให้แก้ไข และเพิ่มเติมเกี่ยวกับสื่อและเครื่องมือวัดผล

สัปดาห์ที่ 3 (วันที่ 23 สิงหาคม – 27 สิงหาคม 2547)

นักศึกษาทุกคนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ โดยนักศึกษาร้อยละ 90 ได้รับการนิเทศจากอาจารย์พี่เลี้ยงโดยการสังเกตและใช้แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ ส่วนนักศึกษาร้อยละ 10 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการประเมินตนเอง ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 85 ซึ่งเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี

นักศึกษาประเมินการจัดการเรียนรู้ของตนเองว่า ยังควบคุมนักเรียนไม่ได้
ดี เนื่องจากบางส่วนต้องออกไปนอกสถานศึกษา และพบว่า ต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมมากกว่า
ตารางเรียนเดิมที่มีอยู่

สัปดาห์ที่ 4 (วันที่ 30 สิงหาคม – 3 กันยายน 2547)

อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาสรุปผลการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนา
วิชาชีพครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังนี้

ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ

1. อาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษา และนักเรียนได้รับความรู้จากวิทยากรใน
ท้องถิ่น และมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรในท้องถิ่นมากขึ้น
2. อาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษามีส่วนร่วมคิดวางแผนและประสานงานกับ
วิทยากรมีส่วนร่วมในการทำสื่อและเครื่องมือการวัดผล มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันเพิ่มมากขึ้น
นักศึกษากล้าที่จะแสดงความคิดเห็นกับอาจารย์พี่เลี้ยง
3. อาจารย์พี่เลี้ยงพึงพอใจในการทดลองการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน
เป็นฐาน เพราะได้เปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีนักศึกษามีส่วนร่วมคิดวางแผน
และได้รับประสบการณ์ที่สามารถนำไปปรับใช้กับรายวิชาอื่นๆ ได้ มีความมั่นใจในการนิเทศ นัก
ศึกษาเพิ่มมากขึ้น
4. วิทยากรเกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่นักเรียน
ในชุมชน
5. นักเรียนกระตือรือร้น เห็นความสำคัญในคุณค่าของวิทยากร บุคคล
สำคัญ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน
6. นักศึกษามีโอกาสได้เพิ่มพูนประสบการณ์ ได้เรียนรู้แหล่งการเรียนรู้
และภูมิปัญญาในชุมชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานการจัดการเรียนรู้ สำหรับการประกอบวิชาชีพ
ครูต่อไป นอกจากนั้นนักศึกษายังได้เสนอแนะให้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามขยาย
แนวความคิดนี้โดยให้นักศึกษาทุกหน่วยฝึกประสบการณ์มีโอกาสจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
ด้วย

ปัญหาอุปสรรคที่พบ

1. วิทยากรในชุมชนมีเวลาว่างไม่ตรงกับช่วงเวลาที่ต้องการจัดการ
เรียนรู้ นอกจากนั้นบางท่านมีเวลาจำกัด เนื่องจากมีงานประจำในอาชีพ
2. การจัดการเรียนรู้นอกสถานศึกษา มีอุปสรรค และปัญหาเกี่ยวกับ
การเดินทาง ไม่มียานพาหนะในเส้นทางที่ห่างไกลจากโรงเรียน การควบคุมนักเรียนต้องรับผิดชอบมาก
ขึ้น นอกจากนั้นต้องมีการบริหารจัดการตารางเรียน เพื่อให้มีเวลาเพียงพอต่อการศึกษาชุมชน

3. อาจารย์ที่เลี้ยงบางท่านสอนคนละวิชาแก่นักศึกษา จึงไม่สามารถเป็นแบบอย่างในรายวิชาที่นักศึกษาสอนอยู่ได้

4. ระยะเวลา 1 เดือนของการทดลองการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษา เป็นช่วงเวลาสั้นเกินไป ควรขยายเวลาให้มากขึ้น

4.2.3 ตรวจสอบ (C)

จากการประชุมวิพากษ์ผลการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง ได้ผลสรุปจากการตอบแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อสะท้อนผล ดังนี้

ก. อาจารย์ที่เลี้ยง

1) คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่ มีสาระเพียงพอ เหมาะสม มีแนวปฏิบัติชัดเจน ควรเพิ่มเติมรายละเอียดในการใช้แบบประเมิน มีคำอธิบายรายการประเมินแต่ละข้อ ด้านเนื้อหาครอบคลุมที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง ควรแนบบันทึกการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่เลี้ยงในภาคผนวกด้วย และควรเพิ่มรายละเอียดบทบาทหน้าที่แนวปฏิบัติโดยมีการยกตัวอย่างประกอบให้เห็นที่จะนำไปใช้

2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2.1) ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ครูทุกคนมีความเห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นวิธีการที่ดี ได้รับประสบการณ์ตรงจากชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้สามารถทำได้ทุกที่

2.2) ผลที่เกิดกับผู้เรียน ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งการเรียนรู้ทั่วไป มีใฝ่อยู่แต่ในชั้นเรียน ได้เรียนรู้จากผู้รู้และผู้ปฏิบัติจริง นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้และผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ มีความสนุกสนาน

2.3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า วิทยากรบางท่านไม่ว่าง เวลาที่จะจัดโดยวิธีนี้มีน้อย ควรจัดเวลาให้เอื้อกว่านี้ ครูบางคนเห็นว่า การพานักเรียนไป อาจเกิดปัญหาด้านอุบัติเหตุ ต้องรับผิดชอบมากขึ้น นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานให้มากขึ้น

3) การนิเทศ

3.1) ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ครูส่วนใหญ่เห็นว่าได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์จากการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

3.2) ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาได้รับแนวคิดและประสบการณ์ สามารถนำไปใช้ในวิชาอื่น ๆ ได้ และได้เห็นแนวทางที่เป็นการแสวงหาความรู้จากชุมชน

3.3) ผลที่เกิดกับนักศึกษา ครูส่วนใหญ่เห็นว่า นักศึกษาได้เข้าใจชุมชน มีประสบการณ์มากขึ้น สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชุมชน

3.4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ครูส่วนใหญ่เห็นว่า นักศึกษาควรฝึกการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานให้มากขึ้น อาจารย์ที่เลี้ยงกับนักศึกษามีเวลาว่างไม่ตรงกัน เนื่องจากอาจารย์ที่เลี้ยงต้องสอนวิชาอื่น หรือทำงานด้านสนับสนุนหรือโครงการของโรงเรียน ทำให้ไม่มีเวลาในการนิเทศอย่างเพียงพอ

ข. นักศึกษา

1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1.1) ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สามารถเขียนแผน และนำไปจัดการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ทำให้ได้รู้จักชุมชนมากขึ้น

1.2) ผลที่เกิดกับนักเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า นักเรียนสนใจ กระตือรือร้น ให้ความร่วมมือ เกิดความสนุกสนาน ได้รู้จักชุมชนและสภาพปัญหาของชุมชนมากขึ้น นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ได้หลายสถานที่

1.3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า มีเวลาน้อยไม่เพียงพอที่จะออกไปศึกษา การเดินทางของนักเรียนไม่สะดวก นักศึกษาบางคนขาดความมั่นใจในการเขียนแผนและนำไปทดลองใช้ และบางคนใช้วิธีการนำข้อมูลจากชุมชนมาจัดการเรียนรู้ แทนการพาผู้เรียนออกไปศึกษาจากชุมชน

2) การได้รับการนิเทศจากอาจารย์ที่เลี้ยง

2.1) ขอบข่ายและวิธีการ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ได้รับการนิเทศจากอาจารย์ที่เลี้ยง ด้านการเลือกบทเรียน แหล่งการเรียนรู้ การเขียนแผน การเตรียมสื่อ เครื่องมือวัสดุ และการจัดการเรียนรู้ตามแผน อาจารย์ที่เลี้ยงใช้วิธีการนิเทศโดยการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตรวจสอบจากแผน

2.2) ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศของอาจารย์ที่เลี้ยง นักศึกษาส่วนใหญ่พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงให้ความสำคัญกับตนเองมากขึ้น ให้ความช่วยเหลือ แนะนำและแก้ปัญหา

2.3) ผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า จากการได้รับการนิเทศในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทำให้นักศึกษาได้รับรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย พี่เลี้ยงได้ให้ข้อเสนอแนะที่จะช่วยแก้ปัญหา และเป็นกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

2.4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ นักศึกษาบางคนเห็นว่า ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาสอนคนละวิชา ทำให้ได้รับการนิเทศไม่ครอบคลุม และอยากให้มีการขยายผลไปยัง โรงเรียนอื่น ๆ ด้วย

3) การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์พี่เลี้ยง

3.1) การมีส่วนร่วมของนักศึกษา โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ช่วยอาจารย์พี่เลี้ยงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การเลือกเนื้อหา ทำสื่อการสอน ประสานงานศึกษาข้อมูลจากชุมชน คูณนักเรียน และประเมินการสอน

3.2) การมีส่วนร่วมของอาจารย์พี่เลี้ยง โดยสาธิตการสอนให้ดู ให้คำแนะนำการเลือกบทเรียน แหล่งการเรียนรู้ การเขียนแผน การออกแบบกิจกรรม จัดทำสื่อ เครื่องมือวัดผล ขณะนักศึกษาสอนก็สังเกตการสอน ให้คำแนะนำและนิเทศแก่นักศึกษา

4.2.4 ปรับปรุง (A)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้นำผลจากการวิพากษ์คู่มือการทดลองใช้คู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และผลจากการอภิปรายสะท้อนผล เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมาปรับปรุงคู่มือฯ ในโอกาสต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้กำหนดแนวทางการประเมินผลการวิจัยตาม โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้ผลดังต่อไปนี้

5.1 วางแผน (P)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ผลจากการวางแผนการประเมินผลโดยมีกรอบและวิธีการประเมินผล 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการนำผลจากการตรวจสอบและประเมินผลแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมมาสังเคราะห์เป็นผลรวมของโครงการฯ และส่วนที่ 2 เป็นกรอบการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยใช้แนวทางตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้

5.2 ดำเนินการ (D)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ผลจากการสังเคราะห์ข้อมูล การประเมินผลที่เป็นภาพรวมของการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการ การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู การวางแผนการพัฒนา และการดำเนินการพัฒนา และได้รายงานวิจัยฉบับร่าง

5.3 ตรวจสอบ (C)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ ได้ผลจากการวิพากษ์ทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่เป็นข้อสังเกต และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงกระบวนการวิจัยและการสรุปผลโครงการ

5.4 ปรับปรุง (A)

คณะกรรมการวิจัยร่วมฯ นำผลจากการวิพากษ์มาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะของการวิจัยเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และเพื่อเป็นการทบทวนแนวทางในการพัฒนาและโรงเรียนตามแนวทางวิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นระบบและเผยแพร่ต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย ข้อเสนอแนะและบทเรียนที่ได้จากการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครู สร้างรูปแบบการพัฒนาครู และพัฒนาตามรูปแบบด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

คณะกรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามร่วมกับ โรงเรียนบ้านปลักแรด สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และ โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษาศาสตร์ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยมีผู้บริหารและครูทั้งสิ้น 50 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาที่ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่คณะผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมคิด ร่วมวางแผนดำเนินการ สรุปผล และชื่นชมผลงาน การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดแนวทางการดำเนินโครงการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนใช้วิธีการทำงานแบบครบวงจร โดยใช้กระบวนการของวงจรมะมิง Deming (PDCA) ดังต่อไปนี้

1. **ขั้นการเตรียมการ** ในขั้นนี้คณะกรรมการวิจัยร่วมจัดให้มีกิจกรรมการสร้างความรู้ในโครงการวิจัย การปรับกระบวนการทัศน์เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยตระหนักเห็นความสำคัญในการพัฒนา และการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเป็นโรงเรียนที่พร้อมจะเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และมีการตั้งคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย คณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 5 คน ผู้บริหารและตัวแทนครูจากโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง แห่งละ 5 คน

2. **ขั้นกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู** ในขั้นนี้ได้มีการกำหนดมาตรฐานโดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมสัมมนานักวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยร่วมฯ วิทยากร คณะกรรมการสถานศึกษา คณาจารย์คณะครุศาสตร์ นักศึกษา ผู้บริหารและคณะครูจากทั้ง 2 โรงเรียน

เพื่อนำผลจากการประชุมสังเคราะห์เป็นมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และจัดเวทีวิพากษ์เพื่อตรวจสอบมาตรฐาน

3. **ขั้นการวางแผน** คณะผู้วิจัยได้ศึกษาบริบท จัดทำ SWOT วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โดยนำมาตราฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูมาเทียบเคียง ได้เป้าหมายของการพัฒนาที่ประกอบด้วยโครงการ 2 โครงการ คือ โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และโครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู แล้วกำหนดตัวบ่งชี้กิจกรรมการพัฒนาและติดตามประเมินผล ผู้เกี่ยวข้อง และระยะเวลาดำเนินการ

4. **ขั้นดำเนินการ** คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามโครงการเป็น 2 ระยะ โดยระยะแรก ดำเนินโครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมหลักในการพัฒนา 6 กิจกรรม ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การนำแผนไปจัดการเรียนรู้ โดยมีการนิเทศติดตาม การเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ การทำเพิ่มสะสมงาน ตลอดจนการแสดงผลงานนิทรรศการ ส่วนระยะที่ 2 ดำเนินโครงการด้านการพัฒนาครูเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ และประชุมเพื่อจัดทำคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การนำคู่มือไปทดลองใช้รวมทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีการประเมินผลการเขียนรายงานผลการดำเนินงาน

5. **ขั้นประเมินผล** ในขั้นนี้คณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุม เพื่อวิเคราะห์ผลการประเมินแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม แล้วสังเคราะห์เป็นภาพรวมเพื่อเขียนรายงานการวิจัย และจัดประชุมวิพากษ์ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) การตรวจผลงานที่เกิดจากการพัฒนาของครู เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ การรายงานผล การจัดทำเพิ่มสะสมงาน คณะผู้วิจัย ผู้บริหาร และคณะครู ได้มีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผล โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการจัดประชุมวิพากษ์ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้ค่าสถิติเชิงปริมาณเป็นข้อมูลประกอบ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในโครงการทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1. **สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม** ทั้ง 2 โรงเรียน ได้ผลสรุปที่เป็นสภาพทั่วไป ปัญหาและความต้องการ ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปและปัญหา โรงเรียนทั้ง 2 แห่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมาเป็นเวลานาน ปัจจุบันมีนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนละ 5 คน ซึ่งโรงเรียนให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เอาใจใส่กับนักศึกษามาด้วยดี และโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง จัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผลจากการวิเคราะห์ปัญหาของทั้ง 2 โรงเรียน พบว่า ครูยังไม่สามารถเป็นต้นแบบในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งด้านแนวคิดและหลักการของการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การนำไปปฏิบัติ การวัดและประเมินผล รวมทั้งบทบาทในการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงยังปฏิบัติได้ไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมแนวปฏิบัติที่จำเป็น ขาดทักษะ เทคนิควิธีการเป็นอาจารย์นิเทศก์ เช่น การสังเกต การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นต้น จึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.2 ความต้องการ จากสภาพทั่วไปและปัญหาดังกล่าวของทั้ง 2 โรงเรียน ผลการประชุม การสร้างความเข้าใจ การปรับกระบวนการทัศน์ การวิเคราะห์จุดอ่อน – จุดแข็ง (SWOT) เทียบกับมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู รวมถึงแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน (โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษ,2546).(โรงเรียนบ้านปลักแรด,2546.) ได้ข้อมูลที่ตรงกันว่า โรงเรียนมีความต้องการจะพัฒนาครูให้มีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องการที่จะพัฒนาครูทั้งโรงเรียน (Whole School) เน้นการมีส่วนร่วม และการพัฒนาที่มีการนิเทศติดตามผลการนำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช ที่กล่าวถึงการพัฒนาโรงเรียนเป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ (นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช , 2544) การพัฒนาครูดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ถ้าครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะสนองต่อกระบวนการผลิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศจัดตั้งโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อให้คณะครุศาสตร์ มีหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพขึ้นด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) และจากผลการสัมภาษณ์และการประชุมสัมมนาร่วมกัน โรงเรียนเองก็มีความต้องการจะร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญที่ต้องการพัฒนาครูให้เป็นอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีคุณสมบัติและความรู้ความสามารถ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1 มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) การประชุมสัมมนาจากวิทยากรภายนอก รวมทั้งการยกร่างมาตรฐาน นำข้อวิพากษ์มาปรับปรุง ได้มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู 4 ด้าน ประกอบด้วย

- มาตรฐานด้านครู 4 ด้าน 14 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานเกี่ยวกับการมีวิญญูณความ เป็นครู คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งมาตรฐานนี้ ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาเสนอในการประชุม วิพากษ์มาตรฐาน ในวันที่ 31 มีนาคม 2547 โดยระบุว่า ควรเพิ่มมาตรฐานเกี่ยวกับคุณธรรมของครู เพราะมีความสำคัญและจำเป็นในยุคปัจจุบัน ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ มีครูเพียงพอ และความสามารถใน การเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 7 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การจัดองค์กร โครงสร้าง การบริหารงานอย่างเป็นระบบ ความสัมพันธ์กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา การจัดการเรียนการ สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีความสามารถในการบริหารหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- มาตรฐานด้านชุมชน มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุน / ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

- มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้าง สรรค์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีสุนทรีย์ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และมีสุนทรียภาพ ลักษณะ นิสัยด้านศิลปะ คนตรีและกีฬา

2.2 แผนพัฒนาครูและโรงเรียน จากการศึกษาวิเคราะห์จุดอ่อน – จุดแข็ง (SWOT) โดยเทียบกับมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู แล้วนำมากำหนดเป้าหมายในการพัฒนา ซึ่งในแผนพัฒนา ได้กำหนดตัวบ่งชี้ ความสำเร็จของการพัฒนา กิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมการติดตามประเมินผล โดยกิจกรรมทั้ง 2 ลักษณะนี้มีการจัดทำเป็นคู่ขนานตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ นอกจากนี้มี การกำหนดระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ/ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งในแผนพัฒนาได้กำหนดโครงการไว้ 2 โครงการ ดังนี้

- โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย กิจกรรมอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนโครงการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ การนำแผนไปจัดการเรียนรู้ การ รายงานผล การจัดทำแฟ้มสะสมงาน และการนำเสนอผลงานในรูปของนิทรรศการ

- โครงการพัฒนาครูด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยง กิจกรรมประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำคู่มือ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง การทดลองใช้คู่มือฯ การประเมินติดตามผล และการรายงานผล

3. ผลการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูตามแผนพัฒนา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาครูตาม รูปแบบที่ได้ออกแบบไว้ ได้ผลที่เกิดขึ้น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ผลที่เกิดกับโรงเรียน

การเข้าร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารและคณะครู มีความเห็นว่าเป็นโครงการ ที่ดีสอดคล้องกับแผนปฏิบัติที่โรงเรียนได้วางไว้ทุกปี ทำให้มีการบริหารจัดการได้คล่องตัวมากขึ้น เพราะจะได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทำให้แผนงานมี ความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ครูส่วนใหญ่มีความตื่นตัว กระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง ส่วนผู้บริหารมี ความเห็นว่า นโยบายแปลลงสู่การปฏิบัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันผู้เกี่ยวข้องก็เห็นว่า การ พัฒนาให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เคยดำเนินการมาแล้ว แต่ส่วนใหญ่เป็นการ พัฒนาเฉพาะรายตามที่ครูสนใจ หรือผู้บริหารมอบหมายให้เข้ารับการอบรม เมื่อมีโครงการวิจัยนี้ทำให้ เกิดความเคลื่อนไหวในการพัฒนาครูทั้งระบบ ส่วนผลที่เกิดกับโรงเรียนด้านการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ในอดีตมีการประชุมสัมมนา สร้างความเข้าใจถึงผู้บริหาร อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ พี่เลี้ยง แต่ขาดระบบการนิเทศติดตามเพื่อทบทวนภารกิจที่ชัดเจน เมื่อมีโครงการวิจัยนี้ เห็นว่า จะทำ ให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูมีบทบาทหน้าที่และ แนวปฏิบัติที่สามารถติดตามอย่างเป็นระบบ รวมถึงเกิดความตระหนักที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เป็น โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูได้

ข้อมูลการประเมินจากการสัมภาษณ์แนวหลักจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และ คณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนดังคำกล่าวส่วนหนึ่งต่อไปนี้

“เป็นโครงการที่ดี สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนพอดี”

“ที่ผ่านมาครูที่สนใจก็ไปอบรม ใครไม่สนใจก็ไม่ไป ถ้าทำอย่างนี้จะได้พัฒนาไป เหมือนๆ กัน”

“ผมว่าไม่ใช่เรื่องที่นอกเหนือจากหน้าที่ ครูต้องพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา”

“ผมว่า โครงการนี้ช่วยให้โรงเรียนในฝันเป็นจริงเร็วขึ้น”

“การฝึกประสบการณ์จะได้เป็นระบบมากขึ้น อาจารย์พี่เลี้ยงจะได้เข้าใจบทบาทของตนเอง”

“ก็ดีเหมือนกันที่让孩子มาเรียนนอกห้องเรียน ทำให้รู้ดีกว่า ตัวเองมีประโยชน์ต่อนักเรียน แต่ไม่มั่นใจว่าจะพูดให้เข้าใจหรือเปล่า”

“ครู让孩子มาเรียนในห้องอื่น ทำให้เด็กรู้จักบ้านที่เขาอยู่มากขึ้น”

3.2 ผลที่เกิดกับครู

การเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ ครูมีความเห็นว่า เป็นโครงการที่ตรงกับความต้องการซึ่งต้องทำอยู่แล้ว เพราะโรงเรียนกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ทำให้ทราบว่า ควรมีการเขียนโครงการพัฒนาการเรียนรู้ เพราะการดำเนินงานเพื่อจะแก้ปัญหาหรือทำงานใดๆ จะต้องเป็นโครงการพอเข้าโครงการวิจัยนี้ ทำให้ครูทุกคนเขียนโครงการได้ มีความชัดเจนเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น สามารถที่จะวิเคราะห์บทเรียน เลือกเทคนิควิธีสอนที่เหมาะสม ออกแบบกิจกรรมได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รู้จักประเมินตนเอง มีความพร้อมก่อนสอน มีโอกาสที่จะทำงานแบบร่วมมือกันมากขึ้น มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานทั้ง ๆ ที่เมื่อแรกเข้าโครงการ ครูบางส่วนมีความรู้สึกว่าเป็นภาระมาก ไม่มีเวลาจะเข้ารับการอบรม อบรมมากแล้วน่าจะเหมือนๆ กัน บางส่วนเกิดความกังวลว่าจะทำได้ไม่ดี ส่วนด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูทุกคนมีความเห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทำให้เด็กได้ประสบการณ์ตรงจากชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เรียนจากสิ่งที่มีความหมาย นำไปใช้ได้จริง เด็กเห็นคุณค่าของท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่กล่าวสรุปว่า การพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นแนวโน้มใหม่ของการพัฒนาครูโดยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในขณะเดียวกันควรเน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547) สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยงที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามโครงการแล้ว มีความเห็นสอดคล้องกันในเชิงมีความเข้าใจแนวปฏิบัติและบทบาทของตนมากขึ้น มีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทร่วมกับคณะผู้วิจัย สามารถนำแนวปฏิบัติไปใช้ มีการนิเทศติดตามจนครูเห็นว่า อาจารย์พี่เลี้ยงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้นักศึกษาได้รับความรู้ เกิดทักษะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพครูต่อไป แต่ครูบางส่วนยังเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระมากขึ้น เบียดบังเวลาพักผ่อน เพราะเป็นวันหยุด และไม่ค่อยมั่นใจที่จะสาธิตการสอนให้นักศึกษา ดู ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ดังคำกล่าวของครู นักเรียน และผู้บริหารบางส่วนต่อไปนี้

“อบรมมากแล้วเรื่อง Child Center น่าจะเหมือนๆ กัน”

“งานประจำมีเยอะ จะเอาเวลาที่ไหนมาอบรม”

“น่าจะมีอะไรใหม่ ๆ ได้เทคนิควิธีสอนที่จะเอาไปใช้ได้”

- “ทำงานกันทั้งโรงเรียน น่าจะเห็นผล ได้ร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน”
- “อบรมครั้งนี้ มีการปฏิบัติแล้วตามมาดู มาแนะนำอย่างนี้น่าจะดีกว่าที่ผ่านมา”
- “ถ้าจบโครงการนี้แล้วอาจารย์น่าจะมาเป็นพี่เลี้ยงกับพวกเรา”
- “วันนี้ครูมาแปลก มีอะไรทำไมไม่เหมือนเดิม”
- “ได้ทำงานกับอาจารย์พี่เลี้ยง ทำให้สนิทสนมกันมากขึ้น”
- “ไม่ค่อยมั่นใจว่าจะสอนให้น้องๆ ได้ถูกต้อง อยากจะให้อาจารย์ราชภัฏเป็นพี่เลี้ยง”
- “ไม่มีเวลาที่จะพานักเรียนไปเรียนในชุมชน กลัวจะเกิดอันตรายจากการเดินทาง”

3.3 ผลที่เกิดกับนักเรียน

ผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อโครงการนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียน คือ นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น กระตือรือร้นร่วมมือกับเพื่อน มีความสุขในการเรียน มีโอกาสแสดงผลงาน ฝึกการพูดหน้าชั้นเรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ค้นคว้าเป็นกลุ่ม เห็นประโยชน์ของชุมชน ตื่นเต้นที่จะได้ไปเรียนรู้ที่ชุมชน ได้รับความเป็นมา สิ่งสำคัญในชุมชน มีนักเรียนบางส่วนเห็นว่า เป็นการเพิ่มงานให้มากขึ้น เพราะครูมอบหมายงานให้ค้นคว้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน มีแบบฝึกหัดให้ปฏิบัติ ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนต่อไปนี้

- “สนุกดี ครูมีกิจกรรมใหม่ๆ มาให้ทำ”
- “ไม่เคยเรียนแบบนี้มาก่อน ทุกทีครูเป็นคนบอกให้ทำ”
- “ดีจังที่ได้เรียนกับลุงที่สวน”
- “ที่อื่นก็เป็นทีเรียนได้ หนูนึกว่าต้องเรียนจากครูอย่างเดียว”
- “ได้ไปเรียนจากของจริงที่บ้าน สนุกดี”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการพัฒนาครู ตั้งแต่ต้นนโยบายระดับสูง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ระดับรอง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมหาวิทยาลัยราชภัฏ และระดับปฏิบัติ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมียอดครั้งที่เป็นคณะกรรมการที่ร่วมมือประสานงานกับทุกระดับ และมีนโยบาย แผนงานที่เป็นพันธกิจ และมีการส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแลให้มีการร่วมมือกันดำเนินงานพัฒนาทั้งหน่วยงานผู้ผลิตและผู้ใช้ครู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูตามโครงการวิจัยนี้ ควรนำรูปแบบจากการพัฒนาไปดำเนินการต่อ โดยการร่วมมือกับหน่วยงานระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นต้นแบบในการสร้างเครือข่าย เพราะครุมีฐานจากผลการพัฒนาและได้กระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต่อไป

2.2 คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ควรนำรูปแบบการพัฒนาครู เพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูไปพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละแห่ง เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอที่จะรองรับการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี) โดยด่วน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยพัฒนาและแสวงหารูปแบบอื่นๆ ในการพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้เกิดความหลากหลาย และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่จะพัฒนา

3.2 รูปแบบในการพัฒนาครูเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการวิจัยให้ครอบคลุมกับปัจจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การวิจัยในชั้นเรียน สำหรับการพัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยงโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรมีแนวทางที่จะศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับทักษะการนิเทศ ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับด้วย รวมถึงควรพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ผู้บริหาร และอาจารย์นิเทศก์

บทเรียนที่ได้จากโครงการวิจัย

การดำเนินงานโครงการวิจัยครั้งนี้ พอจะอนุมานบทเรียนที่ได้จากการทำวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูนั้น หน่วยงานระดับปฏิบัติ คือ โรงเรียนและคณะครุศาสตร์สามารถร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาได้ระดับหนึ่ง แต่ถ้าหน่วยงานระดับสูงมีนโยบายที่ชัดเจนทั้งกระบวนการผลิตและผู้ใช้ครูให้อยู่ในระบบเดียวกัน ก็จะทำให้การพัฒนามีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

2. การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จะต้องมีการออกแบบการพัฒนาเป็นอย่างดี มีการนำรูปแบบไปปฏิบัติและมีระบบติดตามประเมินผลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกระบบ โดยเฉพาะนำกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการดำเนินงานแบบวงจร Deming (PDCA)

3. การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู แม้ว่าผู้บริหารและครูส่วนใหญ่จะยอมรับ และยินดีให้ความร่วมมือก็ตาม แต่ก็ยังมีการต่อต้านจากครูบางคน คณะกรรมการวิจัยร่วมๆ ควรให้ความสนใจสมาชิกส่วนน้อยนี้ เพื่อให้ทุกคนและทุกฝ่ายได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้วยกัน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการประชุมสัมมนาเพื่อพิจารณารายงานการวิจัย เรื่อง นโยบายการผลิตและการพัฒนาครู 4 กันยายน 2542. สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู . กรุงเทพฯ : สกศ., 2543.
- คณะกรรมการดำเนินงานโครงการจัดตั้งโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู. “ แจ่มติการประชุม ”. รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการจัดตั้งโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู . กรุงเทพฯ : สภาสถาบันราชภัฏ , 2545.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2543.
- ชวนชัย เชื้อสารุชน. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาวิทยาลัยครู. คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี , 2536.
- คนัย เทียนพุฒิ. การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ดาวรุ่ง ชะระอ่ำ. “รูปแบบครูรุ่นใหม่ของไทย”. วารสารวิชาการนวสาร คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต : ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จามจรีโปรดักท์ , 2545.
- ถาวร วัชรภักย์. “ การผลิตบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ”. เอกสารสืบเนื่องจากการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครบรอบ 70 ปี เรื่องการพัฒนาการผลิตบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย . กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย , 2530.
- ทิสนา แชนมณี. “ ครุศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ ”. เอกสารการประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่อง 99 ปี การครุศึกษาในประเทศไทย : ความเป็นมาสากลและนวัตกรรม ระหว่าง 9 – 10 ก.ค. 2534 . กรุงเทพฯ , 2534.
- ทิสนา แชนมณี และคณะ. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน : กรณีศึกษาพหุกรณี. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2544.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน. เอกสารเผยแพร่ในโครงการ วพร. ลำดับที่ 02 .สำนักงาน โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. การประเมินผลโครงการปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน
เทศบาล 2 (วัดคูหาสวรรค์) เทศบาลเมืองพิษณุโลก. โครงการภายใต้ความช่วยเหลือของ
องค์การยูนิเซฟ, 2542.

บังอร อนุเมธางกูร. ข้อคิดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในอนาคต, สารศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์ ปีที่ : 3(3) เดือนกันยายน - ธันวาคม , 2545.

บ้านปลักแรด,โรงเรียน. แผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านปลักแรด
อ.บางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2546.

_____. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2547. พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านปลักแรด อ.บางระกำ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2547.

ปทีป เมธาคูณวุฒิ. “ การเปลี่ยนแปลงทางครุศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ”. เอกสารการประชุม
สัมมนาวิชาการ เรื่อง 99 ปี การครุศึกษาในประเทศไทย : ความเป็นมาสากลและนวัตกรรม
ระหว่าง 9 – 10 ก.ค. 2534 . กรุงเทพฯ ฯ , 2534.

ปัญญา แก้วกีฑูร. การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน.
กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา , 2545.

พวงทอง ไสยวรรณ. “ กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ”. เอกสารการสอนวิชาการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน. กรุงเทพฯ ฯ : กระทรวง
ศึกษาธิการร่วมกับทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี, 2540.

พวงทอง ไสยวรรณ และคณะ. “ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการด้านการเขียน
และลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก ”. รายงานวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
(ชุดโครงการ วพร.) , 2547.

พิทยาภรณ์ มานะจตุติ. “ กระบวนทัศน์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูต้นแบบ ปี พ.ศ. 2542 ”.

การประชุมทางวิชาการการวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10 .สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,
2546.

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ,สำนักงาน. การรายงานผลการประเมินภายนอก
โรงเรียนบ้านปลักแรด ตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก , 2546.

เลขาธิการคุรุสภา ,สำนักงาน. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา , 2539.

เลขาธิการสภาการศึกษา , สำนักงาน. แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน . กรุงเทพฯ ฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ , 2547.

เลขาธิการสภาการศึกษา , สำนักงาน. “โครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน”.

กรณีตัวอย่าง : รูปแบบการวิจัยและพัฒนาทั้งโรงเรียนของนักวิจัยในพื้นที่. กระทรวง
ศึกษาธิการ , 2547.

วชิรา วงษ์เที่ยง. การจัดการนิเทศภายใน โรงเรียนใน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษามหบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539.

วังพิกุลวิทยศึกษา , โรงเรียน. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2547 . พิษณุโลก : โรงเรียนวังพิกุล
วิทยศึกษา อ.วังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 , 2547.

_____. รายงานผลการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2546. พิษณุโลก : โรงเรียนวังพิกุลวิทยศึกษา
อ.วังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 , 2546.

วิภากรณ์ ภูวัฒนกุล. “ การสร้างหลักสูตรผลิตบัณฑิตครูตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา ”.

กรรจนทรสาร คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน ม.ค. –
มิ.ย. 2546. กรุงเทพฯ ฯ , 2546.

ศึกษาธิการ , กระทรวง. “ การพัฒนาบุคลากร ”. เอกสารโครงการรุ่งอรุณ ชุดที่ 2 แนวทางส่งเสริม
การปฏิบัติงานเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ ฯ , 2544.

สมบัติ บุญประคม. “ครูกับการวิจัยในชั้นเรียน : การวิจัยเชิงปฏิบัติการทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ”.
วารสารวิชาการ :ปีที่ 5 ฉบับที่ 10 ตุลาคม 2545, 2545.

สมพร เสวีวัลลภ. สภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539.

สรรค์ วรอินทร์. ระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา.
เอกสารเผยแพร่กลุ่มการผลิตและพัฒนาครูประสานสถาบันราชภัฏ . สำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา , มปป.

สรรค์ วรอินทร์ และคณะ, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใน
ชุมชน : มติด้านการปฏิรูปการศึกษา , 2546.

สวัสดิ์ จิตต์จนะ . การพัฒนาครูประจำการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. พิษณุโลก : คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม , 2546.

สุมน อมรวิวัฒน์. “ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้” การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี .
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ไอเดียสแควร์ , 2541.

สุวิมล ว่องวานิช. “การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาและการวางระบบ

ประเมินภายใน.” วารสารวิธีวิทยาการวิจัย 16 (4) 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2546). 604.

อภิวัฒน์ ชาญวิชัย. “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับโครงการพัฒนาครูผู้สอนระดับ
ประถมศึกษาของสหวิทยาลัยพุทธชินราช”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
อุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ ฯ , 2532.

อังฉรา โพธิยานนท์. การปฏิรูปการเรียนรู้ : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. เอกสารเผยแพร่กลุ่มการผลิตและ
พัฒนาครู สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ . กรุงเทพฯ ฯ , 2546.

_____. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพวิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.
กรุงเทพฯ ฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ / วิทยากร

โครงการวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ผู้ทรงคุณวุฒิ / วิทยากร

1. รองศาสตราจารย์บุญรักษ์ ตันท์เจริญรัตน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม พิษณุโลก
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตรกร ตั้งเกษมสุข คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
3. นายพิทยา วงษ์ยอด อธิการบดีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุมพต จำวีระ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
สงคราม พิษณุโลก
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สวัสดิ์ จิตต์จนะ ข้าราชการบำนาญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มงคล ภูวิกรมย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
พิษณุโลก
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรอนงค์ อิงกะสุวณิชย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
สงคราม พิษณุโลก
8. อาจารย์พงษ์ภิญโญ ธรรมคุณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
พิษณุโลก
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายใจ ช้างฉัตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
พิษณุโลก

ภาคผนวก ข

แบบประเมินการเขียนโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ก. ลักษณะของผู้ประเมิน

- ประเมินตนเอง
- ผู้อื่นประเมิน
- ผู้บริหารโรงเรียน
- เพื่อนครู
- ศึกษาพิเศษ
- อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

ข. รายละเอียดของการประเมิน

1. การประเมินความสมบูรณ์และความชัดเจนของโครงการ

หัวข้อ	หัวข้อที่ปรากฏ ในโครงการ		รายละเอียด		ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง
	มี	ไม่มี	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	
1. ชื่อโครงการ					
2. ผู้รับผิดชอบ					
3. หลักการและเหตุผล					
4. วัตถุประสงค์					
5. เป้าหมาย					
6. วิธีการดำเนินงานหรือ แผนงานย่อยหรือ กิจกรรมย่อย					
7. สถานที่ดำเนินการ					
8. งบประมาณ					
9. ผลประโยชน์ ที่คาดว่าจะได้รับ					
10. การประเมินผล โครงการ					

2. การประเมินความสอดคล้องระหว่างหัวข้อ

ความสอดคล้องระหว่าง ส่วนประกอบของโครงการ	สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง
1. ชื่อโครงการกับหลักการและเหตุผล			
2. หลักการและเหตุผลกับวัตถุประสงค์			
3. วัตถุประสงค์กับเป้าหมาย			
4. วัตถุประสงค์กับกิจกรรมในการดำเนินงาน			
5. กิจกรรมในการดำเนินงานกับการประเมินผล โครงการ			
6. กิจกรรมฯ กับงบประมาณที่ใช้			
7. กิจกรรมฯ กับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระ.....ระดับ.....หน่วยที่.....ชื่อหน่วย.....
 เรื่อง.....วัน / เวลาที่สอน.....จำนวน.....ชั่วโมง
 ผู้สอน

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมให้
 ข้อเสนอแนะความหมายของระดับพฤติกรรม

ดี มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง ความถูกต้องของสาระตามรายการประเมิน
 มีความเหมาะสมมาก

พอใช้ มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง ความถูกต้องของสาระตามรายการประเมิน
 มีความเหมาะสมปานกลาง

ควรปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง ความถูกต้องของสาระตามรายการประเมิน
 มีความเหมาะสมน้อย

ข้อที่	พฤติกรรมจัดการเรียนรู้	ระดับคุณภาพ			ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
		ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)	
1.	จุดประสงค์				
	1.1 เขียนจุดประสงค์ได้ ถูกต้อง โดยใช้คำที่เป็น พฤติกรรม
	1.2 มีส่วนประกอบครบถ้วน
	1.3 จุดประสงค์สอดคล้องกับ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ของหน่วยการเรียนรู้
2.	สาระการเรียนรู้				
	2.1 สาระสำคัญสอดคล้องกับ จุดประสงค์
	2.2 สาระการเรียนรู้ถูกต้องตรง ตามหลักสูตร เหมาะกับ ชั้นเรียน

ข้อที่	พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	ระดับคุณภาพ			ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
		ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)	
3.	<u>กิจกรรมการเรียนรู้</u>				
	3.1 กำหนดวิธีสอน สอดคล้องกับจุดประสงค์
	3.2 วิธีสอนสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้
	3.3 ออกแบบกิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของวิธีสอน
	3.4 ผู้เรียนกำหนดวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง
	3.5 ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4.	<u>สื่อและแหล่งการเรียนรู้</u>				
	4.1 แหล่งการเรียนรู้ และสื่อตรงกับจุดประสงค์ และสาระการเรียนรู้
	4.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความหลากหลาย
	4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ
5.	<u>การวัดและประเมินผลการเรียนรู้</u>				
	5.1 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์
	5.2 ใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง (สังเกตพฤติกรรมนักเรียน การทำงานกลุ่ม ตรวจสอบผลงาน และนำเสนอผลงาน ฯ)

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนน 38 – 45 = ดี

คะแนน 23 – 37 = พอใช้

คะแนน 15 – 22 = ควรปรับปรุง

สรุปผลการประเมิน

ดี

พอใช้

ควรปรับปรุง

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ประเมินตนเอง

อาจารย์พี่เลี้ยง

อาจารย์นิเทศก์

อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แบบประเมินการจัดการเรียนรู้

ผู้สอน.....โรงเรียน.....

ชั้น.....กลุ่มสาระ.....

เรื่อง.....วัน / เวลา

ผู้ประเมินการจัดการเรียนรู้.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของคุณ

ผู้สอนตามความคิดเห็นของท่านความหมายของระดับพฤติกรรม

ดี มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ / หรือมีคุณภาพใน ระดับสูง

พอใช้ มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และ / หรือมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ควรปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และ / หรือมีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย

ข้อที่	พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม			ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
		ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)	
1.	ด้านผู้เรียน				
	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้				
	1.1 การปฏิบัติกิจกรรม
	1.2 ฝึกคิดในลักษณะต่าง ๆ
	1.3 ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ
2.	ด้านผู้สอน				
	ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย				
	2.1 จัดกิจกรรม / สถานการณ์ / สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ข้อที่	พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม			ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
		ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)	
	2.2 กระตุ้น ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้เรียน เสริมแรง ระหว่างทำกิจกรรม
	ด้านสาระการเรียนรู้				
3.	สาระการเรียนรู้มีความถูกต้อง มีความหมาย และเหมาะสม				
	3.1 เนื้อหาถูกต้องตรงตาม หลักสูตรและแผน
	3.2 เหมาะสมกับระดับชั้นที่ สอน
	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
4.	กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ				
	4.1 จัดกิจกรรมหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ ของผู้เรียน
	4.2 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้กระบวนการทำงาน ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม
	4.3 จัดกิจกรรมที่เน้นการ ปฏิบัติและสร้างความรู้ ด้วยตนเอง
	ด้านสื่อการเรียนการสอน				
5.	เป็นสื่อที่ผู้เรียนใช้ค้นคว้าและ สร้างความรู้				
	5.1 สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับ เนื้อหาและวัยของผู้เรียน สื่อและแหล่งการเรียนรู้

ข้อที่	พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม			ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
		ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)	
6.	5.2 สอดคล้องกับกิจกรรม และมีความหลากหลาย
	<u>ด้านการวัดและประเมินผล</u>				
	เป็นการประเมินตามสภาพจริง				
	6.1 มีวิธีการประเมินผลที่ เหมาะสม
	6.2 ประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ
	6.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนน 38 – 45 = ดี

คะแนน 23 – 37 = พอใช้

คะแนน 15 – 22 = ควรปรับปรุง

สรุปผลการประเมิน

ดี

พอใช้

ควรปรับปรุง

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ประเมินตนเอง

อาจารย์พี่เลี้ยง

อาจารย์นิเทศก์

อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แบบประเมินเพิ่มสะสมงาน

เพิ่มสะสมงานของอาจารย์.....ตำแหน่ง.....
 โรงเรียน.....อำเภอ.....สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต.....

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพในแต่ละรายการประเมินของ
 เพิ่มสะสมงาน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)
1. ปกเพิ่มสะสมงานมีข้อมูลที่จำเป็นครบถ้วน			
2. โครงสร้างภายในเพิ่ม : จัดเรียงเป็นหมวดหมู่ เป็นระบบ อย่างเหมาะสม สะอาด เรียบร้อย และสร้างสรรค์			
3. ข้อมูลในเพิ่ม : ครบถ้วนตามกิจกรรมพัฒนาการจัด การเรียนรู้และสะท้อนภาพการปฏิบัติงานของตนเอง			
4. หลักฐานอ้างอิงประกอบการนำเสนอข้อมูล : ถูกต้อง ครบถ้วน สอดคล้องกับข้อมูลที่นำเสนอ			
5. การสะท้อนความรู้สึกรู้สึก คิดเห็นต่อกิจกรรม การพัฒนาการจัดการเรียนรู้			
รวม			

เกณฑ์การประเมิน

- คะแนน 13 – 15 = ดีมาก
- คะแนน 9 – 12 = ดี
- คะแนน 5 – 8 = พอใช้

สรุปผลการประเมิน

- ดีมาก
- ดี
- พอใช้

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)
/...../.....

- อาจารย์ประเมินตนเอง
- ผู้บริหารโรงเรียน
- เพื่อนอาจารย์
- อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลกสงคราม

ประเด็นวิพากษ์
แผนปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

1. ความชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสมของแผน

1.1 ตัวบ่งชี้

.....

.....

.....

1.2 กิจกรรมการพัฒนา

.....

.....

.....

1.3 วิธีการและเครื่องมือติดตามประเมินผล

.....

.....

.....

1.4 ระยะเวลา

.....

.....

.....

1.5 ผู้รับผิดชอบ

.....

.....

.....

2. ความสัมพันธ์/สอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้ กิจกรรมการพัฒนา วิธีการและเครื่องมือติดตามประเมินผล ระยะเวลา

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นอภิปรายเพื่อสะท้อนผล

การทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู : อาจารย์พี่เลี้ยง

เรื่อง การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือ ฯ

1.1 สารโดยรวมในคู่มือ ฯ

- ที่มีอยู่ : เพียงพอ เหมาะสม ชัดเจนเพียงใด

.....

.....

- ควรเพิ่มเติม : ในประเด็นใด อย่างไรอีกบ้าง

.....

.....

1.2 สารที่เกี่ยวกับบทบาทและแนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง

- ที่มีอยู่ : เพียงพอ เหมาะสม ชัดเจนเพียงใด

.....

.....

- ควรเพิ่มเติม : ในประเด็นใด อย่างไรอีกบ้าง

.....

.....

1.3 อื่น ๆ

.....

.....

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2.1 ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ

.....

.....

2.2 ผลที่เกิดกับผู้เรียน

.....

.....

2.3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

.....
.....

3. การนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของนักศึกษา

3.1 ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ

.....
.....

3.2 ความคิดเห็นที่มีต่อ " การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน " ของนักศึกษา

.....
.....

3.3 ผลที่เกิดกับนักศึกษา

.....
.....

3.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

.....
.....

4. อื่นๆ

.....
.....

ประเด็นอภิปรายเพื่อสะท้อนผล

เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1.1 ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ

.....
.....

1.2 ผลที่เกิดกับผู้เรียน

.....
.....

1.3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

.....
.....

2. การรับการนิเทศจากอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2.1 ได้รับการนิเทศจากอาจารย์พี่เลี้ยงในเรื่องใด อย่างไรบ้าง (สาระ วิธีการ)

.....
.....

2.2 ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศของอาจารย์พี่เลี้ยง

.....
.....

2.3 ผลที่เกิดกับนักศึกษา

.....
.....

2.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

.....
.....

3. การมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษากับอาจารย์พี่เลี้ยง

3.1 นักศึกษาให้ความช่วยเหลืออาจารย์พี่เลี้ยง คือ

- 1.....
- 2.....

3.2 อาจารย์พี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือนักศึกษา คือ

- 1.....
- 2.....

4. อื่น ๆ

.....

.....

แบบสอบถาม

เรื่อง การจัดนิทรรศการแสดงผลงานการพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้

ของครูผู้สอนในโครงการวิจัยและพัฒนาครู ฯ

วันเสาร์ ที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2547

ณ ห้องสิริราชภัฏ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ท่านเข้าร่วมงานในฐานะใด

☐ ครูผู้เสนอผลงานเพิ่มสะสมงาน	☐ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
☐ นักศึกษาฝึกประสบการณ์	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านเข้าร่วมงานในกิจกรรมใด (ตอบได้มากกว่า 1 รายการ)

- จัดนิทรรศการ
- ชมนิทรรศการ
- เป็นผู้แทนโรงเรียนนำเสนอผลงานโครงการบรรยายสรุป
- ฟังการอภิปรายของวิทยากร
- อภิปรายกลุ่มสะท้อนผลการพัฒนาครู

ข. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงาน

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการจัด
นิทรรศการแสดงผลงานครั้งนี้

(3 = ดี / เหมาะสมมาก 2 = พอใช้ / เหมาะสมปานกลาง 1 = ควรปรับปรุง / เหมาะสมน้อย)

รายการ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	1	2	3	
1. กิจกรรมที่จัด				
1.1 นิทรรศการ
1.2 การบรรยายสรุปผลงาน
1.3 การอภิปรายของวิทยากร
1.4 การอภิปรายกลุ่มสะท้อนผลการพัฒนา
2. เอกสารประกอบ
3. สถานที่จัดงาน
4. ระยะเวลาที่จัดงาน (1 วัน)
5. อื่น ๆ (ระบุ).....

ค. ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประเด็นอภิปรายเพื่อสะท้อนผลการพัฒนาครู

ก. ก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ

1. ความรู้สึกที่เกิดขึ้น เมื่อทราบว่า จะเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ

.....
.....

2. ความคาดหวังที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ

2.1 ความรู้ / ประสบการณ์ที่จะได้รับ

.....
.....

2.2 กิจกรรมการอบรมที่ต้องการ

.....
.....

2.3 ผลที่จะเกิดกับตนเองและ โรงเรียน

.....
.....

ข. ระหว่างเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ

1. ความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อการอบรม เช่น วิทยากร เอกสาร สื่อ เป็นต้น

.....
.....

2. ความรู้และประสบการณ์ต่อกิจกรรม ต่อไปนี้

2.1 การปรับกระบวนการทัศน์ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....
.....

2.2 เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....
.....

2.3 การเขียนโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

.....
.....

2.4 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

.....
.....

2.5 การจัดการเรียนรู้และการนิเทศ

.....
.....

2.6 การจัดทำรายงานและเพิ่มสะสมงาน

.....
.....

ค. หลังเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ

1. ความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ

.....
.....

2. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการเข้าร่วมโครงการวิจัย ฯ

.....
.....

3. ข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการวิจัย ฯ เช่น การร่วมมือ รูปแบบการวิจัย กิจกรรมการพัฒนา
เรื่องที่พัฒนา เป็นต้น

.....
.....

4. อื่น ๆ

.....
.....

กรอบ

การสรุปผลการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู : อาจารย์พี่เลี้ยง เรื่อง การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ขั้นที่ 1 การวางแผน /เตรียมการ

- 1.1 การศึกษาคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู : อาจารย์พี่เลี้ยง
- 1.2 การเลือกบทเรียนและแหล่งการเรียนรู้
- 1.3 การจัดทำสื่อ / เตรียมแหล่งการเรียนรู้
- 1.4 การสร้างเครื่องมือวัดผล
- 1.5 การเตรียมการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การดำเนินการ

- 2.1 การจัดการเรียนรู้ตามแผน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นและการแก้ไข
- 2.2 การนิเทศนักศึกษาเกี่ยวกับการเลือกบทเรียนและแหล่งการเรียนรู้ จัดทำสื่อ / เตรียมแหล่งการจัดการเรียนรู้ สร้างเครื่องมือวัดผลและการเตรียมการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การประเมินผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

- 3.1 การประเมินผล
 - 3.1.1 ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ตามแผน (ผลการประเมินแผน ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้)
 - 3.1.2 ผลการประเมินการนิเทศนักศึกษา
 - 3.1.3 ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู : อาจารย์พี่เลี้ยง
- 3.2 อภิปราย
- 3.3 ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก

1. แผนการจัดการเรียนรู้
2. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
3. แบบประเมินการจัดการเรียนรู้
4. บันทึกการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู (สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง)

กรอบ

การสรุปผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ขั้นที่ 1 การวางแผน / เตรียมการ

- 1.1 การสังเกต / มีส่วนร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยงในการเลือกบทเรียนและแหล่งการเรียนรู้
เขียนแผนการจัดการเรียนรู้
- 1.2 การสังเกตการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พี่เลี้ยง
- 1.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พี่เลี้ยง
- 1.4 การเลือกบทเรียนและแหล่งการเรียนรู้ เขียนแผน จัดทำสื่อ / เตรียมแหล่งการเรียนรู้
สร้างเครื่องมือวัดผลและเตรียมการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การดำเนินการ

- 2.1 การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้
- 2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และการแก้ไข

ขั้นที่ 3 การประเมินผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

- 3.1 การประเมิน
 - 3.1.1 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยอาจารย์พี่เลี้ยง
 - 3.1.2 การประเมินการจัดการเรียนรู้โดยตนเองและอาจารย์พี่เลี้ยง
- 3.2 อภิปราย
- 3.3 ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก

1. แผนการจัดการเรียนรู้
2. แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยอาจารย์พี่เลี้ยง
3. แบบประเมินการจัดการเรียนรู้โดยตนเองและอาจารย์พี่เลี้ยง
4. บันทึกการทดลองใช้คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู (สำหรับนักศึกษา)

ภาคผนวก ค

กำหนดการประชุมสัมมนา
เรื่อง บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูในการผลิตและพัฒนาครูยุคใหม่
วันอังคารที่ 23 มีนาคม 2547
ณ ห้องสิริราชภัฏ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนวังจันทน์)

- 08.30 - 09.00 น. - พิธีเปิดและบรรยายพิเศษ
โดยท่านอธิการบดีสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม (ดร.สว่าง ภูพัฒน์วิบูลย์)
- 09.00 - 10.30 น. - การอภิปรายเรื่อง "บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูในการผลิต
และพัฒนาครูยุคใหม่"
โดย ผศ. จิตรกร ตั้งเกษมสุข คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุตรธานี/
นาย พิทยา วงษ์ยอด ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1
- 10.30 - 10.45 น. - พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.45 - 12.15 น. - การอภิปรายเรื่อง "บทบาทของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูในการผลิต
และพัฒนาครูยุคใหม่" (ต่อ)
โดย ผศ. จิตรกร ตั้งเกษมสุข คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุตรธานี/
นาย พิทยา วงษ์ยอด ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1
- 12.15 - 13.00 น. - พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 14.30 น. - เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง "มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู"
แยกกลุ่มดังนี้
1. กลุ่มผู้บริหารครู โรงเรียนวังพิถุทวิทยศึกษ ห้องกิตติพิบูล
 2. กลุ่มผู้บริหารครู โรงเรียนบ้านปลัดแรด ห้องสิริราชภัฏ
 3. กลุ่มคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ห้องวังจันทน์
 4. กลุ่มคณาจารย์คณะครุศาสตร์ ห้องสมุดคณะครุศาสตร์
 5. กลุ่มนักศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ห้องประคู้
- 14.30 - 14.45 น. - พักรับประทานอาหารว่าง
- 14.45 - 16.30 น. - เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ต่อ) และอภิปรายสรุปผล

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
วันที่ 31 มีนาคม 2547
ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน รับเอกสาร
08.30 – 10.30 น.	นำเสนอร่างมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 – 12.00 น.	แบ่งกลุ่มย่อยวิพากษ์ร่างมาตรฐานโรงเรียนร่วมฯ
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	กลุ่มย่อยนำเสนอผลการวิพากษ์
14.30 – 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 – 15.30 น.	วิพากษ์มาตรฐานฯ ในภาพรวม
15.30 – 16.30 น.	สรุปผลการวิพากษ์ฯ

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การวิพากษ์แผนการพัฒนาคู่มือด้านการจัดการเรียนรู้
และด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
วันที่ 8 พฤษภาคม 2547
ณ ห้องวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน รับเอกสาร
08.30 – 09.00 น.	ชี้แจงกรอบการวิพากษ์ ฯ
09.00 – 10.30 น.	เสนอแผนการพัฒนาคู่มือ
10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 – 12.00 น.	วิพากษ์แผนพัฒนาคู่มือด้านการจัดการเรียนรู้
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	วิพากษ์แผนพัฒนาด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงฯ
14.30 – 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 – 16.30 น.	สรุปสาระที่ได้จากการวิพากษ์ ฯ

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วันอาทิตย์ที่ 23 พฤษภาคม 2547

ณ ห้องศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

- 08.00 - 08.30 น. - ลงทะเบียน รับเอกสาร
- 08.30 - 09.30 น. - ปรับกระบวนทัศน์ เรื่อง ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ผ.ศ. สวัสดิ์)
- 09.30 - 10.30 น. - กำหนดตัวบ่งชี้ / พฤติกรรมของครู และนักเรียนด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ผ.ศ. สวัสดิ์)
- 10.30 - 10.45 น. - พักร้อย
- 10.45 - 12.00 น. - กำหนดตัวบ่งชี้ / พฤติกรรมของครู และนักเรียนด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)
- วิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตัวบ่งชี้
- 12.00 - 13.00 น. - พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 14.30 น. - เทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ผศ. อภิวันท์)
- ศูนย์การเรียนรู้ - บทบาทสมมติ
- กรณีศึกษา - แผนภาพโครงสร้างความรู้
- บทเรียนสำเร็จรูป
- 14.30 - 14.45 น. - พักร้อย
- 14.45 - 16.00 น. - เทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)
- การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ (อ. ชญานิชฐ์)
- โครงการ - บูรณาการ
- แก้ปัญหา - อภิปราย
- 16.00 - 16.30 น. - การเขียนโครงการพัฒนาการสอน โดยใช้เทคนิควิธีการสอน (อ. เตือน)

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
วันที่ 30 พฤษภาคม 2547
ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน รับเอกสาร
08.30 – 09.30 น.	นำเสนอโครงการพัฒนาการสอน
09.30 – 10.30 น.	ทบทวนแนวคิด เทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการที่เลือก
10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 – 12.00 น.	ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีสอนที่เลือก
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	นำเสนอผลการออกแบบกิจกรรมตามวิธีสอนที่เลือก
14.30 – 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 – 16.00 น.	การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการเตรียมการสอนตามแผน
16.00 – 16.30 น.	สรุปผล อภิปรายทั่วไป

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง การจัดการเรียนรู้และรายงานผลการจัดการเรียนรู้

วันที่ 13 มิถุนายน 2547

ณ ศูนย์ฝึกอบรมครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน รับเอกสาร
09.00 – 09.30 น.	ประเมินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้
09.30 – 10.30 น.	ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 – 12.00 น.	ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 13.45 น.	การเตรียมการจัดการเรียนรู้ตามแผน
13.45 – 14.30 น.	การสังเกตการจัดการเรียนรู้
14.30 – 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 – 16.30 น.	การสังเกตการจัดการเรียนรู้ (ต่อ) การเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
วันจันทร์ ที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2547

เวลา 08.00 - 16.30 น.

ณ ห้องวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

08.00 - 08.30 น.	ลงทะเบียน
08.30 - 09.00 น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุม
09.00 - 10.30 น.	ร่วมกันจัดทำแนวทางการจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู <ul style="list-style-type: none">● ขั้นตอนการจัดทำคู่มือ● ร่างกรอบคู่มือ
10.30 - 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 - 12.00 น.	ร่วมกันจัดทำแนวทางการจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู (ต่อ)
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 16.30 น.	ร่วมกันจัดทำแนวทางการจัดทำคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู (ต่อ)

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง การจัดนิทรรศการและการรายงานผลการพัฒนาครูของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

วันเสาร์ ที่ 21 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547

ณ ห้องสิริราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

08.30 – 10.20 น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากนิทรรศการการรายงานผล
เพิ่มสะสมงาน และเอกสารรายงานผลการพัฒนาการจัด
การเรียนรู้ ตามกลุ่มช่วงชั้น
10.20 – 10.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.30 – 12.00 น.	นำเสนอผลงาน โดยการบรรยายสรุป
จากผู้แทนครูของโรงเรียน ๆ ละ 2 คน
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.00 น.	การอภิปรายเสนอแนะจากวิทยากรนิเทศการจัดการจัดการเรียนรู้
(อ.พงษ์ภิญโญ ธรรมคุณ , ผศ. สายใจ ช้างฉัตร ,
ผศ. มงคล ภูวิกรมย์ และ ผศ. อรอนงค์ อิงคะสุวรรณิชย์)
14.00 - 16.00 น.	การอภิปรายเพื่อสะท้อนผลการพัฒนาครูตามประเด็นที่กำหนด

กำหนดการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่อง “การวิพากษ์ผลการทดลองใช้คู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง”

วันเสาร์ที่ 5 กันยายน 2547 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

08.00 - 08.30 น.	ลงทะเบียน รับเอกสาร
08.30 - 10.30 น.	ชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิพากษ์
10.30 - 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 - 12.00 น.	นำเสนอผลการทดลองใช้คู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.30 น.	วิพากษ์การคู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง
14.30 - 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 - 16.30 น.	อภิปราย เสนอแนะ และสรุปผลการทดลองใช้คู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง

มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

1. มาตรฐานด้านครู

มาตรฐานที่ 1 ครูมีวิสัยทัศน์ความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม
ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความเอื้ออาทร เข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ และเท่าเทียมกัน
2. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ครูมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา อุทิศตนให้กับการพัฒนาผู้เรียน
4. ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ บุคลิกภาพ
5. ครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

มาตรฐานที่ 2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
2. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานที่ 3 ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ
ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความถนัด / ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ
2. มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 4 ครูมีความสามารถในการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู

ตัวบ่งชี้

1. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. มีทักษะเทคนิคในการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
3. ครอบงวนเป็นแบบอย่างที่ดีตามจรรยาบรรณครู และการเป็นครูมืออาชีพ

4. มีความสามารถในการประสานงานและร่วมมือกับคณะครูศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนานักศึกษาและการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร / โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดองค์กร / โครงสร้างการบริหารจัดการชัดเจน
2. มีปรัชญา แผนพัฒนา / ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ
3. มีการปฏิบัติตามแผน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
5. มีการนิเทศ ติดตามประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
6. มีระบบข้อมูลข่าวสารครบถ้วน ถูกต้องตามความต้องการและทันต่อการใช้งาน
7. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน
8. มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ และปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา
2. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษา และชุมชน เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน
3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิด สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการเรียน

มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ซื่อสัตย์
3. ผู้บริหารมีการครองตนที่ดี ไม่มีหนี้สินส่วนตัว ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข สิ่งเสพติด

มาตรฐานที่ 5 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง
3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีการสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมาย การศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 7 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. มีการวางแผนและบริหารจัดการเกี่ยวกับการเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. มีความสามารถในการประสานงานและร่วมมือกับคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3. มาตรฐานด้านชุมชน

มาตรฐานที่ 1 ชุมชนให้การสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ
นักศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. สนับสนุนและช่วยเหลือด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพให้แก่นักศึกษา
2. ร่วมมือกับคณะครุศาสตร์และสถานศึกษาในการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
2. ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพสำหรับระดับอาชีวศึกษา)
3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า)

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี - ข้อเสีย ความถูก - ผิด ระบุสาเหตุ - ผล ค้นหาคำตอบ เลือกริธี และมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม
3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์ และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ / กลุ่มวิชา / หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)
2. มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา
3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
2. ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในขั้นตอนการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง
3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)
4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป
4. รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง

โครงการวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียน
เพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

คำนำ

เอกสารคู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูฉบับนี้ จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้อาจารย์พี่เลี้ยง ในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ โรงเรียนบ้านปลักแรด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และโรงเรียนวังพิศุทธิวิทยศึกษาศา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัย ฯ ได้นำไปเป็นคู่มือในการทดลองปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยงในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547

เอกสารฉบับนี้มีเนื้อหาสาระ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ว่าด้วย กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง และตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง

หวังว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นแนวทางให้กับโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้บริหาร อาจารย์พี่เลี้ยง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในเรื่องกระบวนการฝึกประสบการณ์ บทบาทและแนวปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจ อันจะทำให้การดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

คณะผู้วิจัย

โครงการวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียน
เพื่อเป็น โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

กรกฎาคม 2547

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ตอนที่ 1	กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1
ตอนที่ 2	บทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง	3
ตอนที่ 3	แนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง	5

ภาคผนวก

- บทบาทและแนวปฏิบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
- แบบประเมินการจัดการเรียนรู้

คู่มือโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู : อาจารย์พี่เลี้ยง

ตอนที่ 1 กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แนวคิดของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นกระบวนการฝึกปฏิบัติกลุ่มวิชาชีพปฏิบัติสาขาวิชาการศึกษาที่จำเป็นต้องให้นักศึกษาได้รับการฝึกฝนจากสถานการณ์จริง โดยมุ่งประสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน เพื่อให้การผลิตรายการมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกปฏิบัติหน้าที่ครูได้เป็นอย่างดีและเกิดความมั่นใจ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดภาคเรียนของปีการศึกษา จึงเป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาได้ฝึกการทำงานร่วมกับเพื่อนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนและชุมชน ได้ฝึกความรับผิดชอบ ความอดทน ความมีมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจน สามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทุกด้าน ดังนั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยเฉพาะอาจารย์พี่เลี้ยง ถือว่าเป็นบุคลากรที่ใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด ที่จะต้องให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับดูแลและประเมินผลร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การผลิตรายการเพื่อให้ได้ครูที่ดีมีคุณภาพและมีจิตวิญญาณในความเป็นครูที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีการฝึกปฏิบัติให้มากเพียงพอที่จะมีความรู้สามารถในการปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างดี มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู การเรียนรู้ภาคปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะช่วยให้นักศึกษาได้ตรวจสอบตนเองโดยนำทฤษฎีที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับภาคปฏิบัติเป็นโอกาสสำคัญที่นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่เป็นแบบอย่าง ทั้งการพัฒนาตน พัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาความรู้ความสามารถภายใต้คำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง ได้ฝึกความรับผิดชอบ เรียนรู้ภาระงานในชั้นเรียน ตลอดจนงานด้านอื่น ๆ ที่เป็นการบริหารงานแต่ละด้านของสถานศึกษา ได้รู้จักนักเรียน วิเคราะห์พฤติกรรมโดยนำแนวคิดด้านจิตวิทยา หลักการสอนที่เหมาะสมไปปรับใช้เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ นอกจากนี้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ยังเน้นแนวทางให้สถานศึกษาและคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความร่วมมือกัน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขทั้งการพัฒนาโรงเรียน และการพัฒนาการผลิตรายการให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

การจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะช่วยให้การผลิตครูเป็นระบบ จึงควรกำหนดวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติควบคู่กับการเรียนรู้ทฤษฎีจนเกิดความเข้าใจในการปฏิบัติในหน้าที่ครู และได้พัฒนาวิชาชีพครูที่เหมาะสม
2. เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองในสถานการณ์จริง จนเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาบุคลิกภาพ ค่านิยม และคุณลักษณะที่ดีในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต
4. เพื่อให้นักศึกษาได้ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์กับคณะครูในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
5. เพื่อให้นักศึกษาได้ทดลองสอนภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง
6. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ครู
7. เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชน และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จึงได้กำหนดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมุ่งให้นักศึกษามีสมรรถภาพอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. สมรรถภาพทางด้านความรู้ เป็นความสามารถในการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
 - 1.2 ความรู้ในวิชาชีพครูที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู
 - 1.3 ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
2. สมรรถภาพทางด้านเทคนิควิธี เป็นความสามารถของนักศึกษาในการพัฒนาตนเองให้มีเทคนิควิธี และทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 งานสอน
 - 2.2 งานธุรการในชั้นเรียน
 - 2.3 งานกิจการนักเรียน
 - 2.4 งานพัฒนาตนเอง
 - 2.5 งานพัฒนาสังคม

2.6 งานในหน้าที่อื่น ๆ ที่โรงเรียนมอบหมาย

3. สมรรถภาพทางด้านคุณลักษณะ เป็นความสามารถของนักศึกษาในการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครูที่ดี ได้แก่

3.1 มีความรัก ความศรัทธา และความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู

3.2 มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู

3.3 มีความตระหนักในคุณค่าของการดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

3.4 มีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม และมีความเป็นประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง

ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากจะมีนักศึกษาเป็นศูนย์กลางแล้ว จะมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายร่วมดำเนินการ ในส่วนของสถาบันผลิตครู คือ คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จะได้แก่ ผู้ที่มีหน้าที่บริหารงานเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจเป็นระดับรองคณบดี หรือหัวหน้าฝ่าย อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป และอาจารย์นิเทศก์ประจำวิชา สำหรับสถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะมีหัวหน้าสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ประจำสถานศึกษา และอาจารย์พี่เลี้ยง

สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง จะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง และใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด

ความหมาย

อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง อาจารย์ที่ผู้บริหารสถานศึกษา มอบหมายให้ทำหน้าที่ดูแล แนะนำ ช่วยเหลือ และพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้มีคุณสมบัติของการเป็นครูที่สมบูรณ์ ทั้งด้านคุณลักษณะ ความรู้ และเทคนิควิธี

ความสำคัญ

ความสมบูรณ์ในการเป็นครูของนักศึกษา ที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติ จะเกิดขึ้นหรือพัฒนามากที่สุด เมื่อนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่สถานศึกษา หลังจากที่นักศึกษาได้ศึกษาทฤษฎีด้านต่าง ๆ มาแล้วในสถาบันผลิตครู การฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในบริบทของสถานศึกษาที่เป็นสถานการณ์จริงต่างจากทฤษฎี นักศึกษาจะต้องรู้จัก และมีความสามารถในการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ หรือการประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์สูงมาก แต่ด้วย “**ความเป็นมือใหม่หัดขับ**” ของนักศึกษา จำเป็นต้องมีผู้ที่เชี่ยวชาญ ซึ่งก็คือ “**อาจารย์พี่เลี้ยง**” เป็นผู้ดูแล แนะนำ ช่วยเหลือนักศึกษา จึงจะทำให้นักศึกษาปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุผล

คุณสมบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง

อาจารย์พี่เลี้ยงที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีและมีประสิทธิภาพ ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกประสบการณ์ที่มีต่อนักศึกษา และการผลิตครู
2. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านคุณลักษณะ การปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู
3. มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศ ช่วยเหลือ ประเมิน รายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา และประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5. มีคุณวุฒิ และ / หรือ ประสบการณ์การสอนกลุ่มสาระ / วิชาที่ตรงกับ โปรแกรมวิชาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

6. สมารถใจที่จะเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทบาทหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง

อาจารย์พี่เลี้ยง มีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยสรุป ดังนี้

1. ด้านการวางแผนและการประสานงาน เป็นการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง วางแผนการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง ประสานงานกับบุคลากรใน โรงเรียนและสถาบันผลิตครู ตลอดจนกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นบทบาทหน้าที่ที่อาจารย์พี่เลี้ยงจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักศึกษาในด้านคุณลักษณะ คุณลักษณะ การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู การปฏิบัติการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูต่าง ๆ ในระดับรายวิชา ระดับห้องเรียน และระดับ โรงเรียน

3. ด้านสวัสดิการและอำนวยความสะดวก เป็นการดูแลและจัดสวัสดิการที่จำเป็นแก่นักศึกษา เกี่ยวกับเรื่องความเป็นอยู่ ที่พัก อาหาร สุขภาพอนามัย กีฬาและนันทนาการ ฯ โดยดำเนินการร่วมกับอาจารย์นิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้มีปัจจัยในการดำรงชีวิตพอเพียง ซึ่งเป็นพื้นฐานในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. ด้านการให้ความรู้และแนวปฏิบัติแก่นักศึกษา เป็นหน้าที่ในการแนะนำ แนะนำแก่นักศึกษา เพื่อให้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และเห็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้องในการปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของนักศึกษา เช่น การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน และชุมชน การศึกษาหลักสูตร การศึกษาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การปฏิบัติงาน ธุรการในชั้นเรียน และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

5. ด้านการกำกับ ติดตาม และนิเทศ เป็นการดูแล ควบคุมให้นักศึกษาประพฤติและปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ทั้งโดยสถาบันผลิตครูและสถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ติดตามดูความก้าวหน้าในการปฏิบัติ นิเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลความรู้และแนวปฏิบัติเพิ่มเติม

6. ด้านการประเมินผลและรายงาน อาจารย์พี่เลี้ยงมีหน้าที่ประเมินการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของนักศึกษาในส่วนที่รับผิดชอบเป็นระยะ ๆ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษา เพื่อเป็นการเสริมกำลังใจหรือปรับปรุงแก้ไข และประเมินผลรวม เพื่อตัดสินผลเมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งผลการประเมินทุกระยะจะมีการรายงานผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย นอกจากนี้ อาจารย์พี่เลี้ยงควรประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุง / พัฒนาตัวอาจารย์พี่เลี้ยง บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติ รวมถึงพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาพรวมด้วย

ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง

แนวปฏิบัติ หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมที่กระทำหรือดำเนินการ ในที่นี้ หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมที่อาจารย์พี่เลี้ยงกระทำหรือดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้

1. แนวปฏิบัติในภาพรวม

แนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยงในภาพรวม สามารถนำหลักการของวงจรเดมมิง (Deming Cycle) มาใช้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ซึ่งการดำเนินการในภาพรวมเป็นการมองการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เป็นช่วงยาวช่วงเวลาเดียว ซึ่งอาจารย์พี่เลี้ยงจะมีการปฏิบัติ / ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การวางแผน (P) อาจารย์พี่เลี้ยงจะศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ว่า มีหลักการ แนวคิด รูปแบบ กระบวนการอย่างไร สถานศึกษาเกี่ยวข้องอย่างไรในการผลิตและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีบุคลากรใดบ้างที่เกี่ยวข้อง อาจารย์พี่เลี้ยงมีบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติอย่างไร จากนั้น จึงเตรียมการด้านต่าง ๆ เช่น ศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพนิเทศ วางแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจารย์พี่เลี้ยง ทบทวนหลักการและแนวปฏิบัติในการปฏิบัติการสอนและการปฏิบัติงานในหน้าที่ การแสวงหาข้อมูลนักศึกษาเพื่อประโยชน์ในการมอบหมายงาน และปฏิบัติงานร่วมกัน การเข้าร่วมอบรม สัมมนาที่สถาบันผลิตครูจัด ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนและเตรียมการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น

1.2 การลงมือปฏิบัติ (D) อาจารย์พี่เลี้ยงจะปฏิบัติเมื่อมีนักศึกษาในความดูแล โดยเริ่มจากการปฐมนิเทศให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลทั่ว ๆ ไปของนักเรียน ชั้นเรียน การปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน ตลอดจน ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติและควรเว้น จากนั้นจะเป็นการมอบหมายงานให้แก่นักศึกษาตามภาระหน้าที่ ที่สถาบันผลิตครูกำหนดและสถานศึกษามอบหมาย แนะนำ และให้ความรู้สำหรับนักศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในงานต่าง ๆ แล้วติดตามเพื่อกำกับ ควบคุม ดูแล ให้นักศึกษามีความมุ่งมั่น พยายามปฏิบัติตนและปฏิบัติงานตามกรอบที่กำหนด มีการนิเทศ ช่วยเหลือ ให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมกำลังใจ และแก้ไขปรับปรุง มีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปปฏิบัติและพัฒนางาน และมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติและผลงานของนักศึกษาเป็นระยะ ๆ รวมทั้ง การประสานงาน และร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์นิเทศก์จากสถาบันในการพัฒนานักศึกษา

1.3 การตรวจสอบ (C) อาจารย์ที่เลี้ยงประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักศึกษา โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกตการสอน การสังเกตการปฏิบัติงาน การตรวจแผนการสอน การตรวจสื่อการเรียนรู้และเครื่องมือวัดผลที่ใช้ การวิเคราะห์ผลงานและผลการเรียนของนักเรียน การสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการปฏิบัติตนและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา เป็นต้น เปิดโอกาสและ / หรือ มอบหมายให้นักศึกษาประเมินตนเองทั้งด้านคุณลักษณะ การปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อแสดงถึงผลที่เกิดขึ้น สำหรับให้นักศึกษาชื่นชม ภาคภูมิใจในผลงาน และ / หรือ ปรับปรุงแก้ไขต่อไป ขณะเดียวกันอาจารย์ที่เลี้ยงควรประเมินตนเองทั้งด้านคุณลักษณะ การปฏิบัติตน และการปฏิบัติหน้าที่ ว่าเป็นไปตามแนวทาง ขั้นตอน และบทบาทหน้าที่เพียงใด มีความสำเร็จหรือมีปัญหาอุปสรรคใดบ้างในการทำหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยง วิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว และมีการประเมินรวมเพื่อตัดสินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา เมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.4 การปรับปรุง (A) อาจารย์ที่เลี้ยงวิเคราะห์ผลการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของนักศึกษาจากหลักฐาน และข้อมูลของนักเรียน นักศึกษา และตนเอง ที่ได้จากการตรวจสอบ เพื่อพัฒนาการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยง และเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับปรุง / พัฒนาระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

อนึ่ง เพื่อให้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน (1.1 ถึง 1.4) มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็สามารถดำเนินการตามวงจร PDCA ได้อีก ตัวอย่างเช่น ใน 1.1 การวางแผน ก็จัดให้มีกิจกรรมการวางแผนเพื่อจะวางแผน มีกิจกรรมการปฏิบัติวางแผน มีกิจกรรมการตรวจสอบแผนที่กำหนดหรือวางไว้ และมีการปรับปรุงแผนให้สมบูรณ์ที่สุด ก่อนที่จะนำแผนนั้นไปปฏิบัติหรือดำเนินการ เป็นต้น

2. แนวปฏิบัติในแต่ละบทบาทหน้าที่

แต่ละบทบาทหน้าที่ มีแนวปฏิบัติสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง ดังต่อไปนี้

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
1. ด้านการวางแผนและการประสานงาน	
1.1 การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาเอกสารคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถาบันผลิตครูจัด สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์สถาบันผลิตครูที่รับผิดชอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
1.2 การศึกษาทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง	<ol style="list-style-type: none"> 1. สอบถาม สัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง 2. ศึกษาเอกสารคู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง 3. เข้าร่วมประชุม สัมมนา เรื่อง บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยง
1.3 การพัฒนาทักษะและเทคนิคที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษา ทบทวนเกี่ยวกับรูปแบบ กระบวนการและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. ศึกษา เรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะและเทคนิคที่ใช้ในการทำหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง จากการศึกษาเอกสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มีประสบการณ์การเป็นอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ของสถาบันผลิตครู การเข้าร่วมอบรมที่สถาบันผลิตครูจัด
1.4 การวางแผนการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาคู่มือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาที่จะมาฝึก ฯ 3. เตรียมการมอบหมายงานตามที่สถาบันผลิตครูกำหนด 4. เตรียมการประชุมนิเทศ 5. เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร วัสดุ ครุภัณฑ์ ฯฯ
1.5 การประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	<ol style="list-style-type: none"> 1. เสนอความประสงค์และความพร้อมในการรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3. ให้ความร่วมมือ และแสวงหาความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์นิเทศก์ บุคลากรในโรงเรียน และชุมชน และอาจารย์จากสถาบันผลิตครูในการส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาทั้งด้านวิชาการ สวัสดิการ และด้านอื่น ๆ ในทุกขั้นตอนของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 2.1 ด้านคุณลักษณะและการปฏิบัติตน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านบุคลิกภาพ การมีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณครู

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
<p>2.2 ด้านการปฏิบัติงาน</p> <p>2.2.1 การจัดการเรียนรู้รายวิชา</p> <p>2.2.2 การจัดการชั้นเรียน</p> <p>2.2.3 งานบริหารหรืองานบริการของโรงเรียน</p>	<p>2. เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เช่น</p> <p>2.1 การจัดการเรียนรู้รายวิชา (การศึกษาหลักสูตร การจัดหน่วยการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำ / จัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยในชั้นเรียน)</p> <p>2.2 การจัดการชั้นเรียน (งานธุรการชั้นเรียน การปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน การร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหา นักเรียน)</p> <p>2.3 งานบริหารหรืองานบริการของโรงเรียน (เช่น งานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานสัมพันธ์ชุมชน งานกิจกรรมนักเรียน ฯ)</p>
<p>3. ด้านสวัสดิการและอำนวยความสะดวก</p>	<p>1. ร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลแนะนำ ช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องที่พัก ความเป็นอยู่ อาหาร สุขภาพ ฯลฯ</p> <p>2. ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เช่น โต๊ะทำงาน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่ใช้จัดทำหรือใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ ตำราคู่มือที่ใช้เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นต้น</p>
<p>4. ด้านการให้ความรู้และแนวปฏิบัติแก่นักศึกษา</p> <p>4.1 การจัดการเรียนรู้</p>	<p>1. มอบหมายงานการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาตามที่สถาบันกำหนด (ชั้น วิชา ตารางสอน ฯ)</p> <p>2. ชี้แจงนโยบายและแนวปฏิบัติของสถานศึกษาและของกลุ่มสาระ / หมวดวิชา เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เช่น เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน จุดเน้นของแนวการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม เป็นต้น</p> <p>3. แสดงการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาสังเกตเพื่อเป็นแบบอย่าง</p>

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
4.1 การจัดการเรียนรู้ (ต่อ)	<ol style="list-style-type: none"> 4. เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เช่น ช่วยจัดทำ / จัดหาสื่อการเรียนรู้ ช่วยสร้างเครื่องมือวัดผล ช่วยตรวจงานของนักเรียน 5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา การทำความเข้าใจหน่วยการเรียนรู้ในคำอธิบายรายวิชา การศึกษาผู้เรียน การจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำสื่อและเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ 6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ การกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การบันทึกผล และการรายงานผลการเรียนรู้ 7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือให้คำแนะนำในการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ ว่า ควรดำเนินการให้ครบวงจร ตั้งแต่การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) 8. มีส่วนร่วมกับนักศึกษาในการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการสังเกตการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ และการแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
4.2 การจัดการชั้นเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานการจัดการชั้นเรียนในบทบาทหน้าที่อาจารย์ประจำชั้น 2. ชี้แจงแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานอาจารย์ประจำชั้น 3. ให้มีส่วนร่วมในงานของอาจารย์ประจำชั้น 4. มอบหมายงานอาจารย์ประจำชั้นให้นักศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
<p>4.3 การปฏิบัติงานด้านบริหารหรือบริการของโรงเรียน เช่น งานฝ่ายวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการ ฯ (นักศึกษาควรปฏิบัติงานใด เพียงใด ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสถาบันและการพิจารณาของสถานศึกษา)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชี้แจงหลักการ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติของงาน 2. ให้ศึกษา สังเกต และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3. มอบหมายงาน
<p>4.4 การปฏิบัติตนของนักศึกษา ในฐานะ</p> <p>4.4.4 นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู</p> <p>4.4.5 ครูประจำการ</p> <p>4.4.6 ข้าราชการครู</p> <p>4.4.7 สมาชิกของชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมทบทวนหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของสถาบัน เรื่อง การปฏิบัติตนของนักศึกษาที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ (ในฐานะนักศึกษา) 2. ชี้แจงหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของสถานศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักศึกษา (ในฐานะครูประจำการและข้าราชการครู) 3. ให้ข้อมูลชุมชนเกี่ยวกับสภาพทั่วไป สถานที่และบุคคลสำคัญ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความรู้สึก ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
<p>5. <u>ด้านการกำกับ ติดตาม และนิเทศ</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมกับนักศึกษาสร้างความเข้าใจและกำหนดรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการกำกับ ติดตาม และนิเทศ 2. มีส่วนร่วมและร่วมมือในการปฏิบัติงานทุกงานของนักศึกษา และทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน 3. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษา เพื่อเป็นการเสริมกำลังใจ กรณีที่นักศึกษามีความตั้งใจ มุ่งมั่น และประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 4. ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือนักศึกษาในการแก้ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน และพัฒนาปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 5. คู่มือ ตรวจสอบ และควบคุมให้นักศึกษาปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ 6. บันทึกผลการกำกับ ติดตาม และนิเทศ

บทบาทหน้าที่	แนวปฏิบัติ
<p>6. <u>ด้านการประเมินผลและการรายงาน</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมกับนักศึกษาสร้างความเข้าใจ และกำหนดรูปแบบ กระบวนการและวิธีการประเมินผล และรายงานผล 2. มีส่วนร่วม และ / หรือ ดำเนินการประเมินผลด้วยวิธีการและ เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การสังเกตการปฏิบัติตนและการ ปฏิบัติงาน การตรวจผลงาน (เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ งานบูรณาการ ชั้นเรียน) เป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการกำกับ ติดตาม และนิเทศ ตามที่สถาบันกำหนด เพื่อความ ก้าวหน้าหรือพัฒนาการ และสรุปผลการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู 3. บันทึกผลการประเมินและรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 4. อาจารย์พี่เลี้ยงประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ด้วยวิธี ต่าง ๆ เช่น ประเมินตนเอง นักศึกษาประเมินเพื่อเป็นข้อมูล ในการปรับปรุง / พัฒนาการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง คู่มี้อาจารย์พี่เลี้ยง กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ภาคผนวก

บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของนักศึกษาในการฝึกชั้นเต็มรูป / การฝึกงาน

บทบาทหน้าที่

1. รับการปฐมนิเทศจากมหาวิทยาลัยราชภัฏและโรงเรียนตามลำดับ
2. ศึกษารายละเอียดในคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป
3. พบอาจารย์พี่เลี้ยง รับและปฏิบัติกรฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป ดังต่อไปนี้
 - 1) ศึกษาค้นหาเนื้อหาและวางแผนการจัดการเรียนรู้ในวิชาและชั้นที่ได้รับมอบหมายล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ แล้วส่งให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจก่อนนำไปสอน
 - 2) จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้
 - 3) จัดการเรียนรู้ตามตารางการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย
 - 4) รับการนิเทศจากอาจารย์พี่เลี้ยงและ / หรืออาจารย์นิเทศก์
 - 5) แก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับการนิเทศ
 - 6) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ในหน้าที่ครูตามที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน
 - 7) ประชุมร่วมกันระหว่างนักศึกษาในแต่ละโรงเรียน เพื่อวางโครงการปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันเป็นประจำ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และส่งบันทึกการประชุมให้ผู้บริหารโรงเรียนและ / หรืออาจารย์นิเทศก์ตรวจ
 - 8) ปฏิบัติตามระเบียบและแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยและโรงเรียน
 - 9) ร่วมประชุมสัมมนาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

แนวปฏิบัติสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แนวปฏิบัติ

1. การวางตนต่อผู้บริหารโรงเรียน
 - 1.1 ให้ความเคารพนับถือ
 - 1.2 ให้ความร่วมมือ
 - 1.3 ขอคำแนะนำปรึกษา
 - 1.4 มีเจตคติที่ดี
 - 1.5 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 1.6 เผยแพร่คุณงามความดี
 - 1.7 รักษาความลับของข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากโรงเรียน

2. การวางตนต่อหัวหน้าหมวดวิชาและอาจารย์พี่เลี้ยง

- 2.1 ให้ความเคารพนับถือ
- 2.2 ขอคำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมการจัดการเรียนรู้
- 2.3 ขอคำติชมหลังการจัดการเรียนรู้แล้ว เพื่อปรับปรุง
- 2.4 ให้ความร่วมมือกับหัวหน้าหมวดวิชาและอาจารย์พี่เลี้ยง
- 2.5 ติดต่อสื่อสารให้ข้อมูลเพื่อให้รับรู้กิจกรรมโดยตลอด
- 2.6 แสดงความมีน้ำใจให้ความช่วยเหลือตามแต่เวลาและโอกาสอันควร

3. การวางตนต่อครูประจำชั้น

- 3.1 ให้ความเคารพนับถือ
- 3.2 รายงานความเป็นไปของนักเรียนให้ทราบทั้งพฤติกรรมทางบวกและทางลบ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
- 3.3 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 3.4 ขอความร่วมมือในการแก้ปัญหานักเรียน

4. การวางตนต่ออาจารย์อื่น ๆ

- 4.1 มีการสวัสดีทักทายต่ออาจารย์ทุกท่าน
- 4.2 แสดงความมีน้ำใจให้ความช่วยเหลือ และความเป็นมิตรทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- 4.3 มีความจริงใจเสมอต้นเสมอปลาย
- 4.4 แสดงความสามารถให้ปรากฏเป็นที่น่าเชื่อถือ

ระเบียบสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระเบียบปฏิบัติ

1. นักศึกษาจะต้องแต่งเครื่องแบบตามระเบียบของมหาวิทยาลัย
2. นักศึกษาจะต้องไม่ประพฤติตนให้เป็นที่เสื่อมเสียชื่อเสียง เช่น เสพเครื่องสำอางของมาเล่นการพนัน ประพฤติผิดในทางชู้สาว ฯลฯ
3. นักศึกษาจะต้องมีความสามัคคีกลมเกลียว ไม่ทะเลาะวิวาท
4. นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ ตักเตือนของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์อย่างเคร่งครัด
5. นักศึกษาต้องไปปฏิบัติงานตามกำหนดเวลาของทางโรงเรียนและลงชื่อปฏิบัติงานด้วยตนเองตามความเป็นจริง

6. วัน เวลา ที่นักศึกษาไม่มีชั่วโมงการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานหรือช่วยงาน อยู่ในโรงเรียนของตนหรือสถานที่ที่กำหนด

7. เมื่อนักศึกษาไม่สามารถไปปฏิบัติงานตามปกติ จะต้องลาตามระเบียบของทางราชการ ถ้า นักศึกษามีได้ลาจะถือว่าขาดการปฏิบัติงานในวันนั้น ในกรณีที่มีมหาวิทยาลัยต้องการให้นักศึกษาไปทำ กิจกรรมพิเศษ มหาวิทยาลัยจะขออนุญาตต่อผู้บริหาร โรงเรียนเป็นราย ๆ ไป

8. ถ้ามีเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่โรงเรียน สถานศึกษา หรือตัวนักศึกษาเอง ต้องรีบรายงานให้ผู้บริหาร โรงเรียน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทราบทันที

9. นักศึกษาจะต้องมีเวลาปฏิบัติงานที่โรงเรียนตามระเบียบทางราชการ

10. หัวหน้าหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละหน่วย ต้องบันทึกการลงเวลาการปฏิบัติงาน ของนักศึกษาในหน่วยของตน ตามแบบในบัญชีลงเวลาปฏิบัติงานทุกวันทำการ และรายงานการ มาสาย การขาด การลาของนักศึกษาให้ผู้บริหาร โรงเรียนทราบ

11. นักศึกษาจะต้องส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจก่อนทำการสอนอย่างน้อย 7 วัน

12. นักศึกษาควรประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อวางโครงการปฏิบัติงานและแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นประจำทุกสัปดาห์ พร้อมทั้งจดบันทึกการประชุมไว้ ให้ชัดเจนให้หัวหน้านักศึกษาเสนอบันทึกการประชุมต่อผู้บริหาร โรงเรียนและอาจารย์นิเทศก์ทราบ

13. นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการ เช่นเดียวกับครูประจำการ

การนิเทศแบบคลินิก : การประยุกต์ใช้ในการสังเกตการสอน
ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อ.เดือน แพงวังทอง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การนิเทศ มีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู โดยจัดกิจกรรมการนิเทศได้หลากหลาย กิจกรรมหนึ่งที่ใช้ได้ผล โดยเฉพาะการนิเทศแบบคลินิก ก็คือ การสังเกตการสอนภายในห้องเรียน (Observing in Classroom)

การสังเกตการสอนภายในห้องเรียนตามแนวของการนิเทศแบบคลินิก สังค์ อุทรานันท์ (2539 : 141 - 143) เสนอว่า ควรมีกระบวนการหรือขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมปรึกษาหารือ หรือ 2) การสังเกตการสอน 3) การวิเคราะห์ข้อมูล 4) การประชุมนิเทศ และ 5) การพัฒนาการสอน ซึ่งผู้เขียนจะปรับให้เป็นแนวปฏิบัติของอาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือ เป็นการประชุมปรึกษาหารือระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก่อนที่จะมีการสังเกตการสอนจริง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้ไว้วางใจ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการสังเกต การเก็บข้อมูล และบทเรียนที่จะนำไปสอน คงจะมีการเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับการเตรียมบทเรียนก่อนก็ได้ งานที่สำคัญในขั้นตอนที่ 1 ขั้นนี้ก็คือ การสร้างข้อตกลงระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาเกี่ยวกับการสังเกตการเรียนการสอน ทั้งอาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาจะสร้างข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งจะต้องให้มีความเฉพาะเจาะจงและชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน หลังจากได้ประชุมตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์ จะเข้าไปสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียนตามที่ได้ตกลงกันไว้ ในระหว่างการสังเกตการสอนนั้น อาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์ จะบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่สังเกตได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาให้มากที่สุด ข้อมูลเหล่านี้จะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นของการวิเคราะห์และหาวิธีการเสนอข้อมูลโดย อาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์จะนำข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นมาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยใจเป็นกลาง หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้วอาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์จะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการเสนอข้อมูลให้นักศึกษาทราบ เพื่อจะได้ปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การประชุมนิเทศ เป็นขั้นของการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างอาจารย์ พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษา ในระหว่างการประชุมปรึกษารื้อฟื้นนี้ ตามปกติฝ่ายอาจารย์ พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์ จะเป็นผู้ใช้วิธีการต่าง ๆ ของตนเองที่จะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ การสังเกตการสอนให้นักศึกษาทราบ นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลที่อาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์เสนอและให้เหตุผลของตนในการจัดกิจกรรมการสอน บรรยากาศของการประชุมโดย ส่วนใหญ่จะเป็นไปในทางที่ดี เพราะทั้งอาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์ ต่างก็มีความเข้าใจกันดีมา แต่แรกแล้ว

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาการสอน เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เสนอแนวทาง และวิธีการ ที่จะแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อ ๆ ไป โดยอาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์จะ แสดงการสนับสนุนและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอนของนักศึกษา

การสังเกตการสอนตามแนวของการนิเทศแบบคลินิกนี้ ตั้งอยู่บนฐานสำคัญที่มองว่า อาจารย์ พี่เลี้ยง / อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นเพื่อนร่วมอาชีพ กระบวนการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกระบวนการเรียนรู้และได้ประโยชน์ร่วมกันของอาจารย์พี่เลี้ยง / อาจารย์ นิเทศก์และนักศึกษา โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาการสอนและพัฒนานักเรียนร่วมกัน

ภาคผนวก ง

กิจกรรมการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

31 มีนาคม 2547

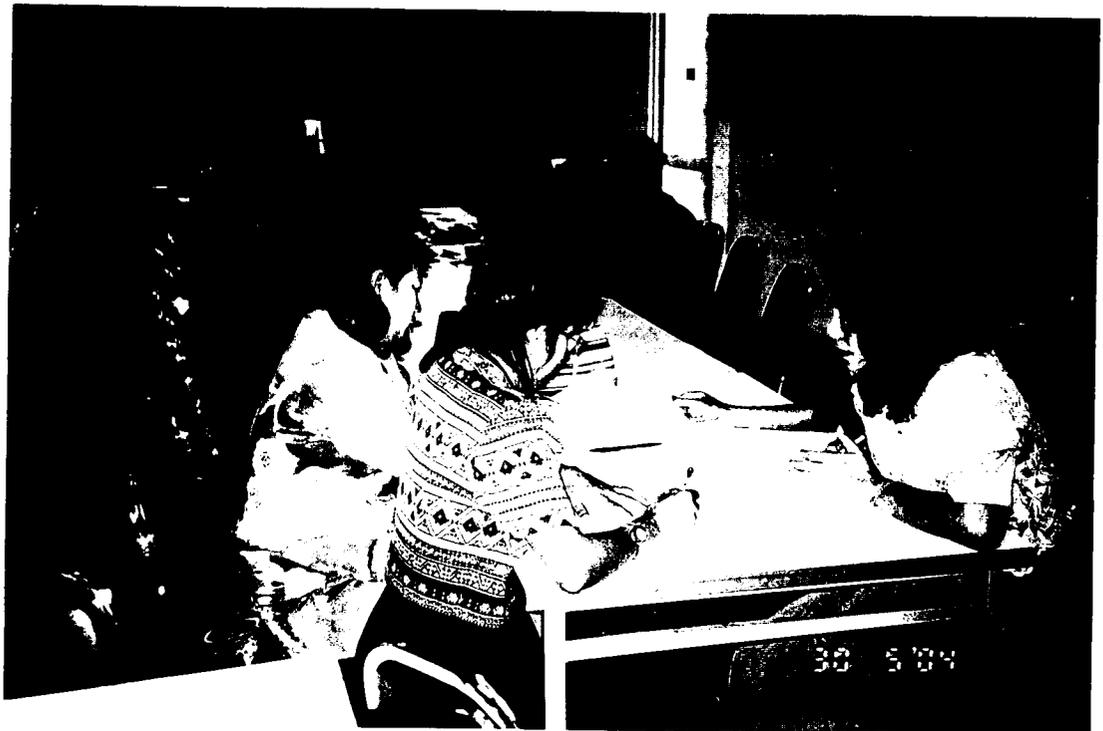

กิจกรรมการวิพากษ์แผนพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
และด้านการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

8 พฤษภาคม 2547

กิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
23,30 พฤษภาคม 2547 และ 13 มิถุนายน 2547

กิจกรรมการจัดนิทรรศการแสดงผลงานการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

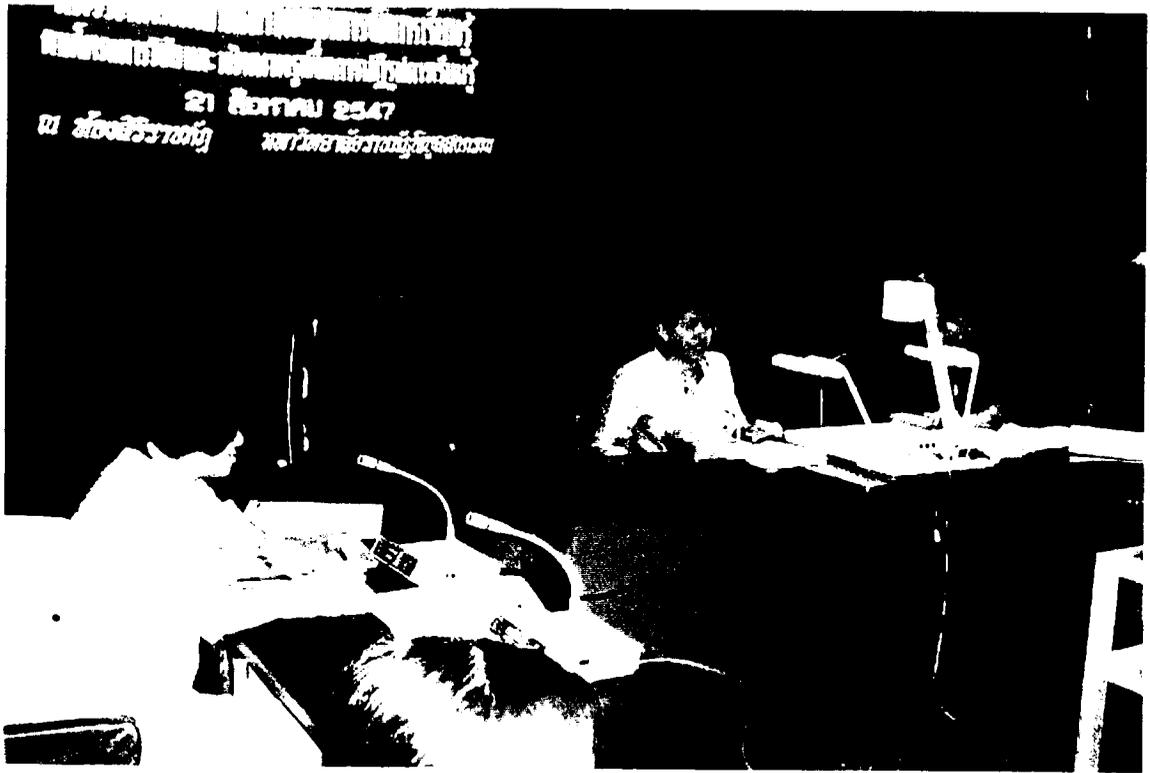
21 สิงหาคม 2547

กิจกรรมการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน
การพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
21 สิงหาคม 2547

กิจกรรมการยกย่องเชิดชูเกียรติโดยนำเสนอผลงานดีเด่น

21 สิงหาคม 2547

กิจกรรมสะท้อนความคิดเห็นเพื่อประเมินโครงการพัฒนาครู

3 กันยายน 2547

ภาคผนวก จ

รายชื่อคณะกรรมการวิจัย

โครงการวิจัยและพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์	ชาญวิชัย	หัวหน้าโครงการ
2. รองศาสตราจารย์วิราพร	พงศ์อาจารย์	รองหัวหน้าโครงการ
3. ดร.สุขแก้ว	คำสอน	กรรมการ
4. อาจารย์เตือน	แพ่งวังทอง	กรรมการและเลขานุการ
5. อาจารย์ชญาณิชฐ์	ศศิวิมล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โรงเรียนบ้านปลักแรด อำเภอบางระกำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. นายปิยะวิทย์	ชมพูนาง	ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. นายรัชชัย	สุโกมลนันท์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
3. นายประสิทธิ์	ไชยกาล	หัวหน้าสายประถมศึกษา
4. นางอรุณรัตน์	จันกะณา	หัวหน้าสายมัธยมศึกษา
5. นายพิศิษฐ์	อินนาคกุล	หัวหน้าฝ่ายสายประถมศึกษา

โรงเรียนวังพิถลวิทยศึกษ อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

1. นายชูชาติ	คัมพวง	ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. นางนงเยาว์	คุณเฉลียว	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน
3. นางอมรรัตน์	ไกรสร	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
4. นายสุนัย	รักผกาวงศ์	หัวหน้างานวัดผล
5. นางสาววันเพ็ญ	ม่วงสีเมืองคี	หัวหน้าฝ่ายแผนงาน
